

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2023 07

FIYATI: 25 TL

“Benim
Manevi Mirasım
İlim ve Akıldır.”

M. Atatürk

**Başkent Üniversitesi'nin Cumhuriyetimize 100. Yıl Armağanı:
Yeni Mühendislik Fakültesi Açıldı**

**Başkent
Üniversitesi
Ailesi
Olarak Birlik
Zamanı** s. 4

Erdem Akyüz: s. 24
**Atatürk ve
Sümerbank**

Cengiz
Özakıncı:
**'Mavi
Vatan'
Yavuz
Zırhlısı
ve İsmet
İnönü** s. 29

Tekin Özertem:
Önder s. 76
Vahap Candan:
**Ermeni
Soykırımı (!)
Endüstrisi** s. 71

CUMHURİYETİMİZ
100
YAŞINDA

“**Zaman** her şeyin tartıldığı en doğru terazidir. Sonuç kimiler için adaletli olmasa da...”

Bu roman, yalnız savaşçıların hikayesidir... Zaferleri gibi yenilgileri, yaşamları gibi ölümleri de yalnız olanların hikayesi... Tek başına... Yiğitçe... Darağacına çıkılırken bile gölgelerinden başka eşlikçileri olmayanların, bir duvarın önüne dizildiklerinde üzerlerine çevrilen tüfeklerin namlularından başka kimsenin onları görmediği, doğru ya da yanlış, ben böyle öğrendim, böyle yaşadım, ölümüm de böyle olmalı, dalları gökyüzünü kucaklayan ulu bir ağaç gibi, başı dik, onurlu ve tek başına diyenlerin hikayesi...

“Tarih kaybedilen savaşların kahramanlık öyküleri, destanlarıyla dolu. Ben kaybedilmiş bir savaşın adı mezar taşına kazılı kahramanı olmak istemiyorum. Kazanılan bir savaşın, savaş meydanında kurda kuşa yem olmuş isimsiz bir neferi olmak benim rüyam. Kahraman olarak anılmasam bile... Onu benim bilmem yeterli... Ödülüm bu olmalı benim...”

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya

2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anısal Yönetmen:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:

Ufuk Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Eğitim Danışmanı:

Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Abone Servisi:

Hatice Taygan

*Bütün Dünya 2000 dergisi,
Başkent Üniversitesi'nin
kültür hizmetidir.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,

Kaya Karan, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, A. Erdem Akyüz, Sabriye Aşır, Demir Aytaç,

Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Vahap Candan,

Ali Tekin Çam, Ömer Dedeoğlu, Dr. Cihangir Dumanlı,

Barbaros Eneç, Konur Ertop, Gürbüz Evren,

Dr. Murat Molu, Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal,

Cengiz Özakıncı, Dr. Tekin Özerterem, Yaşar Öztürk,

Necdet Pamir, Sezin San Sungunay, Reha Tartıcı,

İzlen Şen Toker, Cemal Türkmen, Necef Uğurlu,

Mehmet Ünver, Mustafa Yıldız, Berk Yüksel

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16

Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Burhaniye Mah. Burhaniye Abdullah Ağa Cad. No:103

Üsküdar, 34662 İstanbul

Tel: (0216) 422 22 67

Abone Servisi:

Tel: (0541) 725 74 11

abone@butundunya.com.tr

Baskı: Sonsöz Gazetecilik Matbaa San. ve Tic. Ltd. Şti.

İvedik OSB. Mah. 1341 Cad. No:56 Yenimahalle / Ankara

Matbaa Sertifika No: 50737

Basım Tarihi: 27 / 06 / 2023

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

3 Onlara Borçluyuz

Dr. Ufuk Akyol

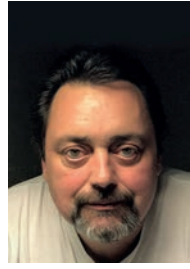
4

Başkent Üniversitesi Ailesi Olarak Birlik Zamanı

- 12** Yeni Mühendislik Fakültesi Açıldı
- 19** Temmuz 1923 Ömer Dedeoğlu
- 24** Atatürk ve Sümerbank
A. Erdem Akyüz
- 29** 'Mavi Vatan' Yavuz Zırlıslı ve İsmet İnönü *Cengiz Özakıncı*
- 37** 1921 Yunan Büyük Taarruzu
Dr. Cihangir Dumanlı
- 41** Kamuoylarını Tanımak
Prof. Dr. Yahya Akyüz
- 49** Prenses Mevhibe *Kaya Boztepe*
- 54** Hakimiyeti Milliye Yazıları
- 55** Misak-ı Milli
Cengiz Önal
- 61** Erhan'ı Asker Vurdu, Cumhurbaşkanı'nın Oğlu Ameliyat Etti
Mete Akyol
- 67** Sevilla Haritası Kaderimiz Değildir *Gürbüz Evren*
- 71** Ermeni Soykırımı(!) Endüstrisi *Vahap Candan*
- 76** Önder *Dr. Tekin Özertem*
- 80** Yetenek Çalışma ve Şans
Oben Aybars Kuday

İÇİNDEKİLER

- 82** Hacivat Karagöz
Tayfun Yılmaz
- 83** "Devletin Durumunu Alabildiğine Perişan Buldum!"
Konur Ertop
- 89** Yazmak ve Deneme
Op. Dr. Murat Molu
- 93** Onların Paraları da Yoktu Zamanları da
Cemal Türkmen
- 97** Türkiye Enerji Görünümü Haziran 2023
Necdet Pamir
- 103** Svastika *Sabriye Aşır*
- 110** Turizm ve Yerel Değerler
Yahya Aksoy
- 117** Cüneyt Arkın
Ali Tekin Çam
- 123** Dünden Bugüne Tanzanya
Zekeriya Şimşek
- 128** Bohinj Gölü
İzlen Şen Tokar
- 134** Etki Odaklı Yatırımın Gastronomide Yaratıldığı Farklar *Reha Tartıcı*
- 139** Hititler *Berk Yüksel*
- 143** Tina Turner Efsanesi
Mehmet Ünver
- 147** Neler Olmuyor ki Dünyada
Sezin San Sungunay
- 18** Beni Hatırlayınız
- 48** İlk Dersimiz Türkçe
- 60** Gözün Sözü
- 92** Bilginizi Denetleyin
- 127** Sudoku
- 151** Çözümler
- 152** Yarının Büyükleri
- 154** Bulmaca
- 156** Satranç
- 158** Bize Gönderilen Kitaplardan
- 160** Bir Fotoğraf Bin Sözcük

Onlara Borçluyuz

İnsanoğlu haklıdan çok g¼c¼n¼n yanında olmaya eğilimli sanki. G¼c¼n yapabileceklerinden korkmak mı yoksa ortak olmak isteği mi ağır basar acaba seçim noktasında?

Ancak g¼c¼l¼ haksız olduğunda onun karşısında tek başına ayakta dimdik durabilenler, tarihi değiştiren, insanlığı şekillendirenler değil mi?

G¼c¼l¼ Roma'ya kafa tutup, k¼leliđe isyan eden Spartak¼s'un sonu çarmıha gerilmek olsa bile, kendi hayallerinden fazlasını gerçekleştirmede mi?

Galileo bu denli cesaret g¼steremeseydi, d¼nyanın yuvarlak olduğunu ¼đrenmemiz için daha ne kadar zaman geçmesi gerekirdi acaba? Galileo ismini keşfi kadar engizisyon mahkemeleri karşısında dimdik durabilmesi nedeniyle de ¼l¼ms¼z kılmadı mı?

Asla kazanma şansı olmadığını bile bile sadece onurunu korumanın bile ne denli değerli olduğunu bize kanıtlamadı mı Don Kişot?

¼n¼ndeki 150 parça zırhlı gemiden korkup kaçmayan, yeri g¼đ¼ inleyen mermilere kendini siper eden bir kuşak insanımız olmasaydı, Çanakkale bir zafer olur muydu?

T¼m bir ¼lke kamuoyuna karşı tek başına durabilip, "suçluyorum" diye haykıran Emile Zola olmasaydı, Alfred Dreyfuss'un onurunu kim koruyabilecekti?

G¼c¼l¼yken zayıfa değil, zayıfken g¼c¼l¼ye "Haddini bil!" diye haykırabilenlerin y¼z¼ suyu h¼rmetine d¼ner bu d¼nya... •

ufukakyol@butundunya.com.tr

Başkent Üniversitesi Ailesi Olarak Birlik Zamanı

Ülkemizde 6 Şubat 2023 günü 04:17 ve 13:24'te meydana gelen Kahramanmaraş merkezli 11 ili etkileyen depremlerin ardından Başkent Üniversitesi, Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın önderliğinde, depremden etkilenen şehirlerimize destek ulaştırmak için bir seferberlik başlattı.

Kahramanmaraş merkezli olarak meydana gelen depremin ilk gününden itibaren, Başkent Üniversitesi'nde seferberlik ilan ettik. Başkent Üniversitesi, kendi özverisi ve alın teriyle gerçekleştirdiği yardımlarla, deprem bölgesinde vatandaşlarımızın yardımına koşmuştur. Başkent Üniversitesi'nin tüm imkanları deprem bölgesine ve oradaki depreme zede vatandaşlarımıza tahsis edilmiştir. Amacımız, mağdur insanlarımızın yaralarını sarabilmek, onların yanında olmaktır. Bu zor günleri hep birlikte aşacağımıza inanıyorum. Tüm ülkemizin başı sağ olsun ve geçmiş olsun.

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Kahramanmaraş'ta meydana gelen 7,7'lik depremin büyüklüğünün, patlayıcı enerji eş değeri açısından 32 atom bombasına eşit olduğu belirtildi.

Başkent Üniversitesi'nin tüm imkânları deprem bölgesine ve bölgedeki depremzede vatandaşlarımıza tahsis edilmiştir.

• Çalışmalar kapsamında, depremezelerin ihtiyacı olabilecek her türlü yardım malzemeleri deprem bölgelerine sevk edildi.

Başkent Üniversitesi tarafından depremzede yurttaşlarımıza,

- 20 kamyon su, ihtiyaç ve hijyen malzemesi,
 - 20 ton Açkar süt ürünü,
 - 5 bine yakın tekstil ürünü
- ile hazır gıdalar ulaştırılırken, Başkent Üniversitesi'nin sağlık kuruluşları depremezdelere tedavi hizmet sağladı.

Öte yandan, Başkent Üniversitesi'nin bağlı kuruluşları da, öğrencilere ve depremezdelere barınma desteği için kapılarını açtı.

Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Yönetim Üst Kurulu Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal liderliğinde, Başkent Üniversitesi akademisyen, personel, öğrenci ve mezunları, Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Thermopolium Gastronomi Akademisi TGA, Türk Mutfak Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi TÜMAR ve Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Gastronomi Bölümü ile Mimarlık Bölümü, Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümü, Ticari Bilimler Fakültesi, Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilimdalı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi, Stres Yönetimi Uygulama

ve Araştırma Merkezi, Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı, Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığı ile Başkent Üniversitesi bünyesinde bulunan Açkar Süt Ürünleri, Alaf Konfeksiyon, BÜGEV, Patalya Thermal Resort Kızılcahamam, Patalya Lakeside Resort Gölbaşı uygulama otelleri, Ayşeabla, Adana ve İskenderun Okulları, Per Tarım ve Başkent Üniversitesi Hastaneleri bir araya gelerek tek yürek oldu.

Büyük bir özveri ve fedakârlıkla hızla harekete geçen Başkent Üniversitesi ve bağlı kuruluşları, depremde zarar gören vatandaşlar için 7 Şubat 2023 itibarıyla bir yardım seferberliği başlattı.

6 Şubat 2023 günü yaşanan depremden Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Adana, Adıyaman, Osmaniye, Hatay, Kilis, Malatya ve Elazığ olmak üzere 11 ilimiz etkilenirken, Başkent Üniversitesi tarafından depremzede

Depremden 11 ilimiz etkilenirken, **Başkent Üniversitesi tarafından depremzede yurttaşlarımıza, 20 kamyon su, ihtiyaç ve hijyen malzemesi, 20 ton Açkar süt ürünü, 5 bine yakın tekstil ürünü ile hazır gıda malzemeleri ulaştırıldı.**

737
öğrencimize
ulaşıldı

500'ün
üzerinde aileye
destek

Deprem bölgesinde 737 öğrencimize ulaşılarak ihtiyaçları konusunda koordinasyon sağlandı. Ankaraya yerleşen 500'ün üzerinde depremzede aileye ulaşılarak gerekli yardımlar yapıldı. Hatay Samandağ bölgesindeki vatandaşlarımızın su ihtiyaçları dik-kate alınarak su ve ekskavatör gönderildi.

yurttaşlarımıza, 20 kamyon su, ih-tiyaç ve hijyen malzemesi, 20 ton Açkar süt ürünü, 5 bine yakın teks-til ürünü ile hazır gıda malzemeleri ulaştırıldı.

Başkent Üniversitesi akademis-yen, personel, öğrenci ve mez-unları; tekstil ve kıyafet ürünleri, BÜGEV gıda ürünleri, su, bakli-yat, hazır gıda ve acil ihtiyaç mal-zemelerini kamyonlara yükleyerek toplamda 20 kamyon malzemenin deprem bölgesine sevkini sağladı.

Deprem bölgesinde ikamet eden ve depremden etkilenen 737 öğ-renciye ulaşılarak ihtiyaçları ko-nusunda koordinasyon sağlandı. Ankara'ya yerleşen 500'ün üzerinde

depremzede aileye ulaşılarak gerek-li yardımlar yapıldı.

Hatay Samandağ bölgesindeki vatandaşlarımızın su ihtiyaçları dik-kate alınarak su ve ekskavatör gön-derildi. Başkent Üniversitesi yurtları depremzedelerin kullanımına sunu-larak yurt sorunu yaşayan 226 öğ-rencimize destek olundu. Talepte bulunan öğrencilerimizin yurt ihti-yaçları karşılandı.

Başkent Üniversitesi kuruluşu olan Patalya Thermal Resort Ho-tel Kızılcahamam, Patalya Lakeside Resort Gölbaşı Uygulama Otelleri, yatak, yorgan, battaniye, yastık, çar-şaf, pike desteği verirken, uygulama otelleri depremzedelerin barınma-ları için hazır hale getirildi.

Alaf Konfeksiyon 4.884 adet muhtelif tekstil ve kıyafet ürünleri, BÜGEV gıda ürünleri, Başkent Üniversitesi akademisyen, personel, öğrenci ve mezunları su, bakliyat, hazır gıda, kıyafet ve genel ihtiyaç malzelerini kamyonlara yükleyerek toplamda 20 kamyon malzeme deprem bölgesine sevk edildi.

Çalışmalar kapsamında Açkar Süt Ürünleri başta olmak üzere, depremzedelerin ihtiyacı olabilecek her türlü yardım malzemeleri deprem bölgelerine sevk edildi.

Başkent Üniversitesi Thermopolium Gastronomi Akademisi (TGA), Türk Mutfak Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi (TÜMAR) ve Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Gastronomi Bölümü akademisyen ve öğrencileri depremzedeler için içeriği zenginleştirilmiş dayanıklı Beypazarı kuruşu üretti. Bu gıda ürünleri bölgeye sevk edilen 20 kamyon ile depremzedelere ulaştırıldı. Ayrıca Güzel Sanatlar

Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Gastronomi Bölümü akademisyen ve öğrencileri 11.02.2023 tarihinde Hatay İskenderun Arsuz bölgesine ulaşarak depremzedeler için yemek pişirip dağıtım yapmaya başladılar.

Başkent Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi “Bir Kitap, Bir Oyuncak” kampanyası başlatarak deprem bölgesindeki 0-12 yaş aralığındaki çocukların kitaplar ve

Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Gastronomi Bölümü akademisyen ve öğrencileri Hatay İskenderun Arsuz bölgesinde depremzedeler için yemek pişirip dağıtım yaptılar.

oyuncaklarla buluşmasına destek oldu. Kampanya kapsamında toplanan kitap ve oyuncaklar Hatay Arsuz Belediyesi Çadır Kent'te kurulan çocuk çadırına gönderildi.

Başkent Üniversitesi Adana ve İskenderun Okulları tesisleri depremzedelere açılırken, Ayşeabla Okulları topladığı yardım malzemelerini Başkent Üniversitesi Bağlıca Yerleşkesi'ne ulaştırdı ve depremzede öğrencileri eğitimlerine devam edebilmesi için kabul etmeye başladı.

Başkent Üniversitesi, Adana Dr. Turgut Noyan Uygulama ve Araştırma Merkezi Hastanesi, Alanya Uygulama ve Araştırma Merkezi

Hastanesi, Konya Uygulama ve Araştırma Merkezi Hastanesi ile Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi'ne getirilen depremzede vatandaşların tedavileri sağlanırken, deprem bölgesi dışında görev yapan Başkent Üniversitesi hekimleri ve sağlık görevlileri, afet bölgesinde yer alan Başkent Üniversitesi sağlık kuruluşlarına sevk edilerek bölgede sağlık hizmetlerinin kesintisiz bir biçimde devamını sağladı.

Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Yönetim Üst Kurulu Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal, Adana'daki sağlık kuruluşlarımızda tedavi gören depremze vatandaşlarımızı ziyarette bulundu. •

**Başkent Üniversitesi'nin
Cumhuriyetimize
100. yıl armağanı**

CUMHURİYETİMİZ
100
YAŞINDA

Yeni Mühendislik Fakültesi Açıldı

Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal, Cumhuriyetimizin 100. yılında, ülkemize bir eser daha kazandırdı. Başkent Üniversitesi'nin yeni ve modern Mühendislik Fakültesi binasının resmi açılışı, Cumhuriyetimizin 100. yılında, 18 Mayıs 2023 günü gerçekleştirildi.

Başkent Üniversitesi'nin, 30 bin metrekare kapalı alana sahip, modern teknoloji ile donatılmış ve enerjisini güneşten üreten yeni Mühendislik Fakültesi binası, geleceğin mimarı gençlere hizmet verecek.

Başkent Üniversitesi'nin son teknoloji ile donatılan, modern Mühendislik Fakültesi binası açıldı. 18 Mayıs 2023 günü resmi törenle açılan Mühendislik Fakültesi'nin yeni binası, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı'nı da taçlandırdı.

Geleceğin mimarları gençlere armağan Mühendislik Fakültesi'nin açılışına; Başkent Üniversitesi yöneticileri, akademisyenleri, hekimleri ve idari personelinin yanı sıra Hacettepe Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Cahit Güran, eski bakanlar, milletvekilleri, belediye başkanları, iş insanları, yüksek yargı mensupları katıldı. Katılamayanlar ise gönderdikleri mesaj ve çiçeklerle Prof. Dr. Mehmet Haberal'ı tebrik ettiler.

Yeni Mühendislik Fakültesi'nin resmi açılışı dolayısıyla düzenlenen törende, Fakülte Dekanı Prof. Dr. Berna Dengiz açılış konuşmasını yaptı. Ardından Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Haldu Müderrisoğlu ve Başkent Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Şakir Kaleli de birer konuşma yaptılar. Başkent Üniversitesi Mühendislik Fakültesi'ne emeği çok olan eski dekan Prof. Dr. İmdat Kara da duygularını paylaştı.

Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal, ülkemizin kalkınması için her birimizin çok çalışması gerektiğine vurgu yaptı.

“Hepimizin birinci görevi; Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarının hayatları pahasına kurdukları bu ülkeye, bu ay yıldızlı bayrağa sahip çıkıp, onu yüceltmek ve yükseltmektir.

Törende daha sonra bir konuşma yapan Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal, ülkemizin kalkınması için her birimizin çok çalışması gerektiğine vurgu yaptı. Prof. Dr. Haberal, şöyle dedi:

“Hepimizin birinci görevi; Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarının hayatları pahasına kurdukları bu ülkeye, bu ay yıldızlı bayrağa sahip çıkıp, onu yüceltmek ve yükseltmektir. Mühendislik Fakültesi binası, Cumhuriyetimizin 100. yılına armağan edilmiş ilk

binamız. Yine bu yıl Adana’da onkoloji ve hematoloji hastanesi, dördüncü hastanemizi açacağız.”

Yapılan konuşmaların ardından, Prof. Dr. Mehmet Haberal, konuklarıyla birlikte Mühendislik Fakültesi’nin açılış kurdelesini kesti. Fakülte binasındaki Mühendislik Müzesi’nin açılışı da gerçekleştirildi.

Yoğun katılımı ile gerçekleşen açılış programına katılan konuklar Prof. Dr. Mehmet Haberal’ı, Cumhuriyetimizin 100. yılında ülkemize kazandırılan modern fakülte binası için tebrik ettiler.

30 bin metrekarelik kapalı alana sahip, modern teknoloji ile donatılmış ve enerjisini güneşten üreten Başkent Üniversitesi’nin yeni Mühendislik Fakültesi binası; 6 bölümden oluşan Mühendislik Fakültesi, 2 bölümden oluşan Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu ve 12 anabilim dalına sahip Fen Bilimleri

Enstitüsü'nü aynı çatı altında topladı.

Yeni Mühendislik Fakültesi binasında, yetmiş dört laboratuvar, iki teknik resim salonu, otuz altı derslik, dört amfi, dört seminer salonu, bir adet konferans salonu, Mühendislik Müzesi ve bir adet Mühendislik Galeri-si yer alıyor.

Sürekli güncellenen eğitim öğretim programlarıyla, öğrencilerini, teknolojiyi transfer eden değil, teknolojiyi geliştiren ve Endüstri 4.0 Devrimine hazır mühendisler olarak mezun etmeyi amaçlayan Başkent Üniversitesi Mühendislik Fakültesi'nin yeni binasında ayrıca, ülkemizde üniversite yerleşkelerinde bulunan en büyük kurulu güce ve tüm yerleşkenin elektrik enerjisi gereksinimini karşılayabilecek kapasiteye sahip güneş enerjisi santrali de yer alıyor. •

Başkent Üniversitesi Mühendislik Fakültesi öğrencileri, sürekli güncellenen eğitim öğretim programları ile teknolojiyi transfer eden değil, teknolojiyi geliştiren, Endüstri 4.0 Devrimine hazır mühendisler olarak mezun oluyorlar.

Bilgisayar Mühendisliği

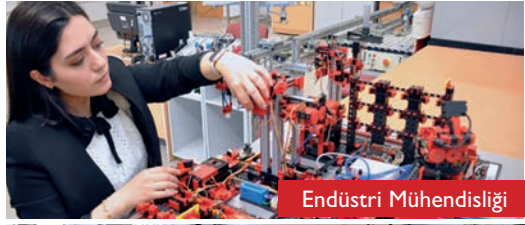
Makine Mühendisliği

Biyomedikal Mühendisliği

Elektrik-Elektronik Mühendisliği

Endüstri Mühendisliği

İnşaat Mühendisliği

Üniversite yerleşkelerinde bulunan **en büyük** kurulu güce sahip Güneş Enerjisi Santrali

Türkiye'nin Carport tipinde çalışan **en büyük** Güneş Enerjisi Santrali

Çatı (düz çatı ve sandviç panel üzeri) ve Carport (7 farklı tasarımla) konstrüksiyon tiplerinde uygulama

4 adet elektrikli araç şarj istasyonu

Kampüs yerleşkesinin yıllık enerji ihtiyacının **%46'sini** karşılama kapasitesi

Şubat 2023'ten beri yerleşkenin elektrik enerjisi ihtiyacının **tamamını** karşılama kapasitesi

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

Güneş Enerjisi

İLE AYDINLANIYOR!

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- *Büyük devletler kuran ecdadımız büyük ve şümulü medeniyetlere de sahip olmuştur. Bunu aramak, tetkik etmek, Türklüğe ve cihana bildirmek bizler için bir borçtur.*
- *Türkleri bütün dünyaya geri bir millet olarak tanıtan görüş bizim de içimize girmiştir. Dörtüyz çadırlık bedevî bir kabileden bir imparatorluk ve millet tarihini başlatmak suretiyle imparatorluk zamanında Türklerin görüşü de bu merkezdeydi. Evvelâ millete, tarihini, asîl bir millete mensup bulunduğunu, bütün medeniyetlerin anası olan ileri bir milletin çocukları olduğunu öğretmeliyiz. (1930)*
- *Eğer bir millet büyükse kendisini tanımakla daha büyük olur.*
- *Ben batı milletlerini, bütün dünyanın milletlerini tanırım. Fransızları tanırım, Almanları, Rusları ve bütün dünyanın milletlerini şahsen tanırım ve bu tanışmam da harb sahalarında olmuştur, ateş altında olmuştur. Ölüm karşısında olmuştur. Yemin ederek size temin ederim ki, bizim milletimizin manevî kuvveti bütün milletlerin manevî kuvvetinin üstündedir. (1920)*
- *Milletleri yükselten bu özelliklere bir etken daha ilâve edelim: İntikam hissi... Milletlerin kalbinde intikam hissi olmalı. Bu alelâde bir intikam değil, hayatına, ikbaline, refahına düşman olanların zararlarını yoketmeye yönelen bir intikamdır. Bütün dünya bilmeli ki, karşımızda böyle bir düşman oldukça onu affetmek elimizden gelmez ve gelmeyecektir. Düşmana merhamet acizlik ve zaaftır. Bu, insaniyet göstermek değil, insanlık özelliğinin yokoluşunu ilân etmektir. (1923)*

K Atatürk

Satır Arasında

Ömer Dedeoğlu

Temmuz 1923

2 Temmuz 1923'te Gazi, Saffet Bey'e Şu notu gönderir:

“Les Partis Politiques sous la III Republique (nc Cumhuriyet'te Siyasi Partiler) namındaki beş yüz kırk sayfalık eserin 8 Temmuz 1923 tarihine kadar bir hafta zarfında Türkçeye tercümesine acil lüzum

hasıl olmuştur. Eser, 10 parçaya ayrılarak aynı zamanda tercüme edilmek üzere arkadaşlara dađutulmuŐtur. Zatlinize de bir hisse takdim ediyorum. Lütfen, belirtilen müddet zarfında tercümesiyle beraber iade buyurulmasını rica ederim.”

Sevgili okurlar, Atatürk yaşamı

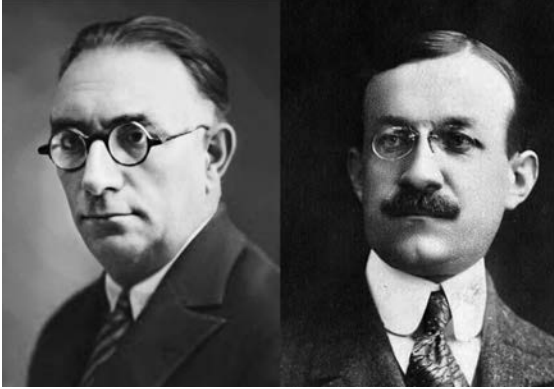
boyunca hiç ara vermeden okumuş, aklını tutku haline getirebilmeyi başarabilmiş nadir liderlerdendi. Elin-den geçen kitap sayısı bildiğimiz kadarıyla 3997 adettir. Kendisinde özgü, üstün ve çağının ötesindeki niteliklerin oluşumunda hiç şüphesiz bu okuma tutkusunun önemli bir yeri olmuştur. Ürettiği fikirler, ortaya koyduğu devrimler ve inşa edilen ulus devlet bu okumalar ile edinilen bilgilerin, dâhi bir aklın süzgecin-den geçip, sentez halini alıp, uygulamaya dökülebilmesi sayesinde hayat bulmuştur. Cepheden cephe-ye koştururken bile kitap sandığını bir an olsun yanından ayırmamıştır. Yurtdışındaki yayınları sürekli takip etmiş, kendisini sürekli geliştirmiş ve Cumhuriyetin yayın hayatına

tarihçi Ahmet Refik Altınay'ın sakal tıraşı konusunda fazla üstüne gitmesi üzerine Atatürk'ün şunları söylediğini aktarır:

“Beyefendi, siz Conker'e bak-mayınız; o insanın kafasında taşıdığı kütüphane (hazineyi) görmez de çenesindeki sakalı görür!”

1927'den itibaren özellikle Türk dili ve tarihi konularında yapmış olduğu ve sonraları necip liboş entelektüellerimiz tarafından burun kıvrılarak aşağılanan çalışmalar, günümüzde daha yeni yeni anlaşıl-maya başlanmış, mimarı olduğu Güneş Dil Kuramı ve Türk tarihinin in-sanlık ve Anadolu tarihi kadar eski olduğu görüşü yeni bulgularla kanıtlanma sürecine girmiştir.

Bilime, eğitime, öğretime, çağdaşlaşmaya çok büyük önem veren bu “Ebedi Işığın” kurduğu ülkede yıllar sonra cehalet övülecek ve yüceltilecek, dogmaların bataklığına saplanmış yığınlar tarafından bu mirasa hakaretler yağdırılacaktı.

Nuri Conker ve tarihçi Ahmet Refik Altınay

da öncülük etmek için girişimlerde bulunmuş, okumayı ve okuyanları da sürekli teşvik ederek onurlandırmıştır. Mithat Cemal Kuntay bir anısında, Büyükkada Yat Kulübünde sofrada şakalaşan Nuri Conker'in

13 Temmuz'da The Saturday Evening Post yazarı Amerikalı Isaac F. Marcossan Atatürk ile yaptığı röportajda Ulu Önder ile Ankara'da tanışmasını şöyle anlatır:

“Ben yaklaşık Rauf Bey dışarı çıktı ve beni kabinenin (bakanlar

kurulu) toplandığı odaya götürdü. Grupla kısa bir tanıştirma faslı oldu. Ama benim gözlerim tek bir kişinin üzerindeydi. O da, masanın başındaki yerinden kalkıp elini uzatarak bana doğru gelen büyük şahsiyeti. Kemal' in sayısız resimlerini görmüş olduğumdan, görünüşüne aşınaydım. O, insanlara ve topluluklara hâkim olacak tipti:

Bir defa, hemen hemen 1.80' lik boyu, mükemmel göğsü, omuzları ve askerce tavrıyla insanı etkileyen fizik yapısıyla; sonra bir insanda gördüğüm en dikkate değer gözlerin esrarengiz kudretiyle. Kemal' in gözleri, çelik mavisini, sert, taş gibi affetmez olduğu kadar nüfuz ediciydi.”

Emperyalizme karşı bir halk direnişi örgütleyen, düşmanı onca imkânsızlığa rağmen yenen ve ardından da her alanda büyük devrimlerle Anadolu insanı için onurlu bir yaşam arzu eden Ulu Önder vatan davası için yaşamış ve kendisini bu davaya adanmıştı. Fikir dünyası, kafa yapısı kadar dış görünüşü de sıra dışı ve etkileyiciydi. Geleceği görebilme yeteneği, sezgilerininin kuvveti şaşırtıcıydı ve bu özellikleri çevresine yaydığı enerjiye de yansıyor. Bu sayede ve samimiyetiyle bütün ulusu çekim gücü altına almıştı. “Bir yolcunun yolda yürüyebilmesi için ufku görmesi yeterli değildir... Ufku ötesini de görmesi gerekir” tespiti yüz yıl sonra da geçerliliğini koruyacak ama gelin

“Uzun yıllar emperyalizm, Avrupa’ya hâkim oldu. Ancak emperyalizm ölüme mahkûmdur.”

görün ki kendisinde sonra gelen Türk siyaset dünyasında yer bulamayacaktı.

Aynı röportajın bir başka kısmında Atatürk şunları söyler:

“Panislamizm, din ortaklığını temel alan bir federasyon demektir. Panturanizm ise, ırkı temel alan

aynı çeşit bir çaba ve ihtiras ortaklığını temsil ediyordu. Her ikisi de yanlıştı. Panislamizm fikri, asırlar önce Viyana kapılarında, Türklerin Avrupa'da ulaştıkları en kuzey noktada öldü. Panturanizm de, Doğu ovalarında mahvolup gitti. Bu hareketlerin her ikisi de yanlıştı; çünkü kuvvet ve emperyalizm anlamına gelen fetih fikrine dayanıyorlardı. Uzun yıllar emperyalizm, Avrupa'ya hâkim oldu. Ancak emperyalizm ölüme mahkûmdur. Bunun cevabını, Almanya'nın, Avusturya'nın, Rusya'nın ve geçmişteki Türkiye'nin yıkılışında bulursunuz. Demokrasi, insan ırkının ümididir...

Biz, ne zor kullanmak, ne de fetih istiyoruz. Yalnız bırakılmamızı ve kendi ekonomik ve siyasal kaderimizi kendimizin tayin etmesine müsaade edilmesini istiyoruz... Bizim

Atatürk gerçekçiydi, hiçbir zaman boş hayaller ve idealler peşinde koşmamıştı. Misak-ı Milli içinde kalarak, barışçıl bir politika izlemeye özen göstermişti.

milliyetçiliğimiz, ticarete açık kapıyı, ekonominin yeniden canlandırılmasını, bir anavatanda şekil bulan, memleketi üzerindeki gerçek bir vatanseverliği ifade eder."

Atatürk gerçekçiydi, hiçbir zaman boş hayaller ve idealler peşinde koşmamıştı. Misak-ı Milli içinde kalarak, barışçıl bir politika izlemeye özen göstermişti. Yayılmacı ve diğer ulusları tehdit edecek yaklaşımlardan kaçınmış ve Türkiye'nin çıkarlarına ters düşmediği sürece dış politikada hep yapıcı bir dil kullanmıştı. İthal ideolojilerin sakıncalarını görmüş, Anadolu'ya ve Türk insanına en uygun olacak şekilde siyasi ve iktisadi bir sentez oluşturarak bu vizyonu uygulamaya çalışmıştı. Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı ırkçılıktan uzak, sadece ulusun çıkarlarını korumaya ve kollamaya yönelik olmuştu. Bu yaklaşımı ileride her kesimden dar görüşlü, Atatürk'ün tabiriyle "kafalarının içi sarıklı" sağıcısı, solcusu tarafından anlaşılmayacak, eleştirilecek ve yerden yere vurulacaktı.

Yine aynı röportajda Atatürk şöyle devam eder: "Kadınlarımız, eğitimde ve çalışmada erkeklere eşit olmalı... İslam dini, kadınlara, kendilerini erkeklerle aynı derecede eğitmelerini emreder. Yunanlılarla olan savaşta Türk kadınları, cep-hedeki erkeklerin yerine geçerek evlerinde her türlü işi yapmış, hatta ordunun ikmal ve mühimmat taşınması işini üstlenmişlerdir. Bu, gerçek bir sosyolojik prensibin, yani toplumu daha iyi ve daha güçlü kılmak için kadınların erkeklerle işbirliği etmesi prensibinin bir neticesi olmuştur."

Atatürk verdiği röportajlarda, yurt genelinde yaptığı konuşmalarında, yani her fırsatta Türk kadınının önemini vurgulamış ve Anadolu devriminin bir kadın devrimi olacağına dair kamuoyunu hazırlamaya başlamıştı. Bu sürecin doğal sonucu olarak 1 Mart 1935'te beşinci dönem milletvekilleri arasında 17 kadının vekil de yerlerini alacaklardı. Ayrıca kadınlarımızın çalışma hayatına yavaş yavaş girişleri de dönemin gazetelerinde yer bulacaktı.

İlk kadın kadastro mühendisi Behice Hanım (üstte) ve ilk kadın yargıcımız Beyhan Hanım (sağda)

Birkaç örnek vermek gerekirse; 9 Mart 1930 günü Hidayet İsmail ve Nigâr Şevket isimli iki genç bayanın felsefe bölümünü bitirdikleri, 1 Nisan 1930 günü ilk Türk kadınının partiye üye yapıldığı, 4 Mayıs 1930 günü ilk kadın yargıcımız Beyhan Hanım'ın ilk defa mahkemeye

çıktığı, 30 Eylül'de ilk kadın kadastro mühendisi Behice Hanım'ın göreve başladığı Cumhuriyet gazetesi tarafından haberleştirilecekti.

24 Temmuz Lozan'a İsmet Bey'e tebrik telgrafı: *"Millet ve hükümetin zatiâtilerine tevcih etmiş olduğu yeni vazifeyi muvaffakiyetle tamamladınız. Memlekete bir dizi faydalı hizmetlerden ibaret olan ömrünüzü bu defa da tarihi bir muvaffakiyetle taçlandırdınız. Uzun mücadelelerden sonra vatanımızın barış ve bağımsızlığa kavuştuğu bugünde parlak hizmetiniz dolayısıyla zatiâlinizi, muhterem arkadaşlarımız Rıza Nur ve Hasan Beyleri ve mesainizde size yardım eden bütün delege heyeti üyelerini müteşekkirene tebrik ederim."*

Sevgili okurlar uzun ve zorlu Lozan Konferansı sona ermiş, sonuç olarak imzalanan

anlaşma ile Türkiye ve Türk ulusu geleceğini garanti altına almıştı. Bu anlaşma Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra galip devletler ile eşit şartlarda imzalanan tek anlaşma olarak tarihe geçecekti. Türklerin bu tarihi başarısı yıllar sonra yine Türkler tarafından eleştirilecek ve türlü yalanlarla sulandırılacaktı... •

omerdedeoglu@butundunya.com.tr

Atatürk ve Sümerbank

Atatürk'ün yaptığı bütün işler, eylemler, devrimler gelişigüzel yapılmamıştır. Uzun, derin ve planlı bir çalışmanın sonucudur. Bunun en önemli örneklerinden biri Sümerbank ve Etibank'ın kuruluşudur. Atatürk'ün kurduğu kuruluşlardan "Sümerbank" 11 Temmuz 1933 tarihinde, "Etibank" 14 Haziran 1935 tarihinde kurulmuştur.

Sümerbank
Kayseri
Beş Fabrikası

Bu isimler gelişigüzel seçilmemiş, Atatürk; bu kuruluşlara, Sümerbank ve Etibank isimlerini, Türk tarihi ile ilgili olarak yaptığı çalışmaların sonunda vermiştir.

Sümerler, Orta Asya'dan gelen ve MÖ 4000 yıllarında Mezopotamya'da yerleşen bir Türk ırkıdır. Dilleri Ural-Altay dil grubuna girmektedir.

Etiler veya bir diğer adıyla Hititler, kökü tarihe dayanan bir Türk ırkı olup MÖ 1600'lü yıllarda Anadolu'da başkenti Hattuşa olan devleti kurmuşlardır.

Bu itibarla insanlığın ve uygarlığın temelini Türklere dayandığı söylemek tamamen bir hakikati ifade etmek olacaktır.

Atatürk, kurduğu büyük tesislere bu isimleri; dünya ve Türk tarihi üzerinde yaptığı çalışmalar sonunda; tarihe ve Türk milletine duyduğu sevgi ve saygı nedeni ile vermiştir.

Atatürk; çağdaş, ilerici, devrimci ve laik bir sistem kurmak

Bilmek Gerek

Av. Erdem Akyüz

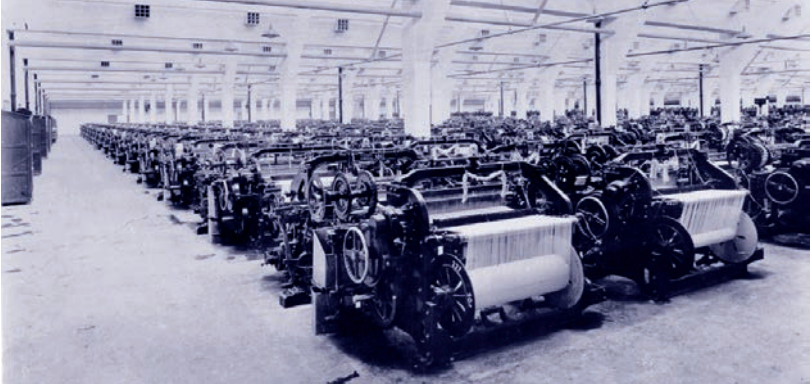
için gereken her şeyi yapmıştır. Yabancılarla verilen ekonomik imtiyazları kaldırmış, ulusal bir eğitim ve öğretim sistemine geçmiş, üretim araçlarını millileştirmiş, fabrikalar kurmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti'nin gelişmesi ve güçlenmesi için üretim ve iktisadi kalkınmanın önemine değinen Atatürk 4 Şubat 1923 tarihinde toplanan "İktisat Kongresi'nde" şunları söylemiştir: "Bu memleket halkı ellerinde

örnekleriyle; ziraat, ticaret, sanat, say (emek, iş, çalışma) ve sabanın temsilcisi olsun. Artık bu memleket fakir değil, millet hor ve aşağı görülen değil, memleketimiz zenginler memleketidir. Bu yeni Türkiye'nin adına çalışanlar diyarı denir."

Beş yıllık sanayi programı bağlamında kurulan ilk fabrikalar, Kayseri Bez Fabrikası, Konya- Ereğli Bez Fabrikası, Nazilli Basma Fabrikası, Bursa Merinos Fabrikası ve Malatya Bez Fabrikasıdır.

Atatürk, kurduğu büyük tesislere bu isimleri; dünya ve Türk tarihi üzerinde yaptığı çalışmalar sonunda; tarihe ve Türk milletine duyduğu sevgi ve saygı nedeni ile vermiştir.

Sümerbank kuruluşunu izleyen yıllarda büyük gelişme göstermiş; bütün ülke genelinde; başta dokuma olmak üzere, kimya, maden, selüloz ve seramik alanında çok sayıda fabrika kurmuştur.

Sümerbank adı verilen tesisin kuruluşu ve bu ismin verilmesinin nedenlerini ise Afet İnan şu şekilde açıklamıştır:

“Mezopotamya’nın güneyinde Ön Asya yurdu çağ medeniyetinin en eski yurdu olan bu bölgede yaşamış bir kavim ile dil ve ırk birliğimiz arkeolojik keşiflerle bilinmeye başlamıştı. Şu Sümer medeniyeti ile bilhassa dil birliğimiz bakımından ilgilenmemiz pek tabii idi. Atatürk bu yeni arkeolojik keşiflerin tarihini bizzat okumuş ve üzerinde hassasiyetle durmuştur. 1935’teki Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi programında bu konu, ilmî araştırmalarını ve öğretimini yapacak bir kürsüde toplanmıştır. Bu bir tarih meselesi idi. Fakat Atatürk, kitlelerin bellemesini ve kullanmasını istediği bu tarihi adı, yurdumuzun her köşesinde ekonomik bakımdan hizmeti olan ‘Sümer Bank’ müessesine vermeyi uygun bulmuştu.”

Sümeroloji dalında uluslararası bir değer olan Muazzez İlmiye Çığ’ın da benzer değerlendirmeleri vardır. Aynı konuda Türkçeye çevirdiği kitap 1990 yılında “Tarih Sümer’le Başlar” adıyla, Türk Tarih Kurumu tarafından yayımlanmıştır.

Sümerbank’ın kurulmasının ardından, Ankara’nın Ulus semtinde, Taşhan yanında bankaya ait bir merkez binası yapılmıştır. Maalesef bu gün ticari ve iktisadi değeri kaybedilen ve bir müze olarak kullanılan binanın giriş kısmında yer alan Mustafa Kemal Atatürk’ün mermer heykeli, Viyanalı helkeltraş Heinrich Krippel tarafından yapılmıştır.

Sümerbank kuruluşunu izleyen yıllarda büyük gelişme göstermiş; bütün ülke genelinde; başta dokuma olmak üzere, kimya, maden, selüloz ve seramik alanında çok sayıda fabrika kurmuştur. Böylece; pamuklu, yünü ve ipek dokuma, iplik, kendir,

soya, ayçiçeği yağı, kağıt, karton, demir, çelik, çimento, kiremit, tuğla, boya, sıhhi tesisat, seramik, çini, porselen, halı, ayakkabı, deri, hazır giyime kadar bir çok ürünü imal ederek ülkenin temel ihtiyaç maddelerini karşılamış ve yurt dışına satma aşamasına gelmiştir.

Sümerbank, kuruluşundan itibaren dokuma sektöründe 30, deri ve kundura sektöründe 4, çimento, kimya, demir çelik, ticaret ve kâğıt sektörlerinin de dahil olmasıyla 56 işletmeye kaynaklık yapmıştır. Bankacılık sektöründe de 49 şubesiyle sanayi alanında milli ve yerli girişimci sınıfın güçlenmesinde etkili olmuştur.

Orta yaş kuşağı ve bizler, daha yakın zamana kadar; en güzel takım elbise, kumaş, giysi ve ayakkabılarımızı Ulus semtinde bulunan Sümerbank mağazasından aldığımızı hatırlamaktayız.

Bütün bunlara ek olarak, Sümerbank fabrika ve üretim alanları adeta bir şehir gibi düzenlenmiştir.

Fabrika alanı içinde; işçi lojmanları, dinlenme, kahvaltı, yemek salonları, sinema, tiyatro salonu ve etkinlikleri yapılmakta, ilkokul ve işçilik eğitimlerinin verildiği kampüsler bulunmaktadır. İşçiler arasından seçilen kişiler; uzman ve mühendis eğitimi almak üzere yurt dışına gönderilmektedir.

Sonraki yıllarda özelleştirme sürecine girilmiş, ilk olarak bir şirketler topluluğuna satılmış, satın alan firma sahibinin cinayet ve bir banka skandalına karışması üzerine

**Sümerbank,
Dokuma Deri ve
Kundura Çimento,
Kimya, Demir
Çelik, Ticaret ve
Kâğıt sektörlerinde
toplam 56 işletmeye
kaynaklık yapmış,
Bankacılık
sektöründe de 49
şubesiyle ülkemizin
girişimci sınıfın
güçlenmesinde etkili
olmuştur.**

geri alınarak özelleştirme sürecine devam edilirken, Bakan düzeyine ulaşan bir eski siyasinin “Sümerbank’ın adını sileceğiz” sözü üzüntülere neden olmuş ve Kamu İktisadi Teşekküllerinin Özelleştirilmesi Kanunu kapsamına alınarak faaliyetleri son bulmuştur.

Atatürk’ün yaptığı her devrim ve kurduğu her yapı gibi, eski kurumlarımızın da canlanacağı ve kuvvetleneceği inancını taşımaktayız. •

erdemakyuz@butundunya.com.tr

Yararlanılan kaynaklar:

- 1.- Atatürk Ansiklopedisi
- 2.- Wikipedia
- 3.- Atam Dergisi
- 4.- İşte Atatürk.com sayfası
- 5.- Muazzez İlmiye Çığ

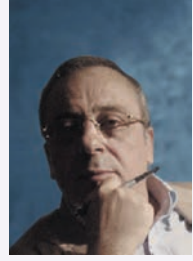
“Konu neydi?” Konu sensin, benim, bizim diye başlayan bir cümle kurabilirseniz içindeki çocuğun elini tutmuş olursunuz. İçinizdeki küçük prensle yolculuğa çıkar, kendiniz olursunuz. Ne korku, ne kaygı, ne de başkalarının hükmü veya yüzü umurunuzda olmaz. İnsani özden konuşur, gereksiz konulara güler geçersiniz. Bu halinizden rahatsız olup konuyu değiştirmeye çabalayanlara nanik yapıp uçurtmanızı uçurursunuz. Birilerinin rahatsız olacağını bile bile kara tahtanın köşesindeki konu yerine kendinizi yazarsınız. Düşündüğünüz gibi yaşarsınız. Bir şey olmaz korkmayın. Don Kişot’a benzetseler de vade dolup günü geldiğinde yine iyi insanlı derler. İyi insan...

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Otopsi

Cengiz Özakıncı

1928
Yavuz-Havuz
Davası ve
Kumpas İddiaları

16

'Mavi Vatan' Yavuz Zırhlısı ve İsmet İnönü

Yavuz Savaş Gemisi

Birinci Dünya Savaşı'nda yaralanan Yavuz kruvazörü o tarihte dünyanın en güçlü savaş gemilerinden biri olarak tanınıyordu. Kurtuluş Savaşı sonrası Yavuz'un onarımı gündeme gelince Yunanistan denizdeki üstünlüğünü Türkiye'ye kaptırma kaygısına düştü. 1929'da gazeteler Yunanistan'da Yavuz

korkusunu birinci sayfalarından duyurmaya başladılar.

- *"Yavuz zırhlısının tamirinden Yunanlıların ödleri kopuyor."* (10.09.1929, Akşam)

- *"Yavuz'un tamiri ve Yunanlılar"- "Yunan filosu Yavuz drenotu ile harp edebilir mi?"- "Sürati 16-17 mili geçmeyen eski Yunan*

Bülent Eryavuz da 1990'lı yılların sonunda bu suçlamayı İsmet İnönü'yü de katarak şu sözlerle genişletecekti:

“Gerek Başvekil, gerekse Genelkurmay Başkanı olan Mareşal Fevzi Çakmak bahriyeyi sevmemişler. Bu sebeple para sarf edip bu yaralı gemiyi tamir ettirmek yerine, gemiyi hurdaya çıkarmak ve tahsisatı da başka işlerde kullanmaya karar vermişler... O günlerde demiryolu inşaatı ön plana alındığından Yavuz'un tamiri için ayrılmış tahsisatın demiryolu inşaatında kullanılmasına gizlice karar vermişler. Bundan haberdar olan babam (Bahriye Vekili İhsan Eryavuz) da, donanmanın elindeki bu en etkili vurucu gücü kaybetmemek için, acele ile daha evvel pazarlığını yaptığı Fransız St. Nazaire firması ile tamir sözleşmesini imzalar. Planlarının bozulduğunu öğrenince İnönü deliye döner ve ‘Bakanlar Kurulu kararı olmadan tamir işini mukaveleye bağladı’ suçlaması ile babamı Yüce Divan’a verir.”(Aktaran: Ahmet Mehmetefendioğlu, Cemal Necip Gürel, “Yavuz-Havuz Davası”, Tarih Okulu Dergisi, Yıl: 7, Sayı: XIX, Eylül 2014, s. 261).

Fevzi Çakmak ve İsmet İnönü'ye yöneltilen bu ağır ve haksız suçlamalar son yıllarda "Mavi Vatan" adıyla anılan doktrinde Afif Büyüktuğrul ve Asım Bülent Eryavuz'dan aktarmalarla yayılmaktadır.

Fevzi Çakmak'a yönelik suçlamaların gerçeğe aykırı olduğunu,

Türk-İngiliz Münasebatı

“Taymis” te çıkan bir başmakale

Resmî İngiliz gazetesi Yavuz zirhlîmizdan bahsederken “O dünyanı bu kısımda halâ en müthiş harp gemisidir, diyor

Taymis gazetesinin (14) tescimvel tarihli nüshasında çıkan bir başmakalede İngiliz donanmasının Türk sularını ziyaret etmesinde bahsedilmekte bu ziyaretin sultanı bert vuku bulan ilk ziyaret olduğu İngiliz Amiralının gördüğü hüsnü kabulden çok mütehasis bulunduğunu, G. z. Hz. tarafından kabul olunan ilk cesabi amiralinin Sir Fleet olduğu kaydedilmekte ve şu mütalâaları iletir ayrılmaktadır.

İngiltere ile Türkiye arasında müzakere edilecek büyük meseleler yoktur. Fakat İngiltere Türkiye mukadderatları hususî surette alıkadar olmakta uzak değildir. Geçen asrın elinci ve yetmişinci senelerinde İngiltere, Türkiye'nin mütefiki ve müzahiri idi.

Tarihî bu sahifesi İngiltere'nin ozamansî ait en canlı hatıratı arasındadır. Bundan başka İngiltere'nin bahit müzavirleri eski Türk donanmalarına uzun zaman hizmet etmişlerdir. Harpten sonra Fransa, Rusya ve

Japanya ile İngiltere Boğazları Marmara denizindeki gayri askeri mütalâaları temin edenler arasındadır.

Umumî harpten beri Türkiye hükümetinin donanma için tahsis ettiği marafat, pek mütedil idi. Fakat bugün İstanbul muhabirimizden aldığımız malûmata göre bugünkü on seneye için bu sarıyatı sayıyı dikkat bir surette genişletmiştir.

Göben namile daha çok maruf olan yavuz harp gemisi tamir edilmiştir. Bu gemi, gündü bile, dünyanı bu kısımda bulunan gemilerin en müthişidir. Bundan başka Türkiye hükümeti iki müshrip de sipariş etmiş bulunmaktadır.

Taymis gazetesi diğer bir sütunda bugünkü bahri kuvvetimiz hakkında malûssal malûmat verilmektedir.

Diğer tarafa “Deymelgraf” gazetesi İstanbul muhabirinden aldığı uzuncu bir telgrafı neşretmektedir. Bu telgrafı Yavuz'un tamirinden ve harp emansındaki hareketlerinden bahsetmektedir.

Vakit, 19.10.1929

yazı dizimizin önceki bölümlerinde belgelerle gösterdik. Bu bölümde İsmet İnönü'ye yönelik suçlamaların gerçeğe aykırılığını göstereceğiz.

Bahriye Vekaleti 29 Aralık 1924'te kurulmuş, 1 Kasım 1927'de 'de facto' olarak kapanmış ve daha sonra Bahriye Vekili İhsan (Eryavuz) Yüce Divanda yargılanmıştır. Yavuz'un onarılarak donanmaya kazandırılması, anılan vekalet kurulmadan önce 1923'te, İsmet

(İnönü), Fevzi (Çakmak), Kazım (Özalp) ve Başkumandan Gazi Mareşal Mustafa Kemal Paşa'nın birlikte hazırladıkları "Bahriye Siyaseti Programı"nda kararlaştırılmış, onarımın bütçesi de yine Bahriye Vekaleti'nin kurulmasından önce TBMM'nin 25.03.1924 günlü gizli oturumunda açıklandıktan sonra kabul edilmişti. Dergimizin Haziran 2022 sayısında ilgili bölümlerini aktardığımız 25.03.1924 tarihli TBMM gizli oturum tutanağı, İsmet ve Fevzi Paşaların Yavuz'un onarımına ve donanmanın güçlendirilmesine karşı oldukları suçlamasını çürütmektedir.

Cumhuriyet döneminde bütçeden bahriyeye ayrılan paranın yıllara göre dağılımı: 1924'te 6,582,631 lira; 1925'te 5,310,380 lira; 1926'da 5,105,156 lira; 1927'de 5,624,180 lira; 1928'de 5,975,082 lira; 1929'da 6,183,354 lira; 1930'da 6,297,940 lira; 1931'de 7,860,451 lira; 1932'de 3,605,560 lira; 1933'te 3,765,570 lira; 1934'te 3,808,818 lira; 1935'te 4,198,374 lira; 1936'da 5,761,789 lira; 1937'de 6,283,826 lira; 1938'de 6,583,889 lira; 1939'da 6,984,000 lira; 1940'ta 6,979,000 liradır.⁽¹⁾ Rakamlar incelendiğinde, gerek Bahriye Vekaleti açılmadan önce 1924'te ve gerekse vekalet kapandıktan sonra 1929, 1930, 1931, 1936, 1937, 1930, 1939, 1940 yıllarında bahriyeye ayrılan bütçenin, Bahriye Vekaleti bütçesinden az olmadığı, tersine daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum, Fevzi ve

İsmet Paşaların bahriyeyi sevmedikleri, Yavuz'u tamir ettirmek istemedikleri, ona ayrılacak bütçeyi başka yerlerde kullanmak için Bahriye Vekili İhsan (Eryavuz) Bey'e iftira atarak Bahriye Vekaletini kapattırdıkları suçlamasını çürütmektedir.

Yavuz'un komutanı Fahri Engin'in Gölcük'ten Başbakanlığa gönderdiği 1 Ağustos 1930 günlü yazıda⁽²⁾ İsmet İnönü'nün Yavuz'un onarımı için yoğun bir çaba gösterdiği gerçeği dile getirilmiştir:

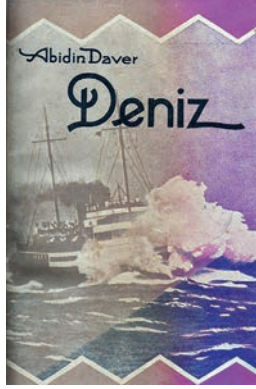
Başvekil İsmet Paşa Hazretlerine Marmarada toplarını ayarlama işiyle meşgul bulunan Yavuz'a teşriflerinde geminin ve neferlerine karşı zatı devletlerinin lütfen izhar buyurdıkları cihan değer taktır ve taltifleri cümlemizin kalplerinde pek büyük sevinç ve şükran hissi uyandırmıştı.

Yavuz'un tamiri hakkında büyük fedakârlıkları ihtiyar buyuran büyüklerimiz arasında zatı devletlerinin nasıl bir ısrarla tamir işini takip buyurdıkları hepimizce maldur.

Top atışlarımız şu günlerde icra edilecektir.

(...) telgrafla bu babda arzı malmat edilecektir. Teşrif buyurulması arzu edilen atış günlerinde emrû devletlerini alır almaz mezkur günün sabahı 9 ile 9.30 arasında Yavuz Yalova önünde teşrifi devletlerine intizar edecektir.

Mahtumu alilerinin iştiraki için de mezkur günlerde Yavuz'un aynı saatte Yalova'da bulundurulması

Abidin Daver (d.1886 - ö.1954)

başlıklarıyla duyuruldu. Yazılılarıyla Türk denizciliğine yaptığı katkılar nedeniyle 'Sivil Amiral'olarak tanınan Abidin Daver, bu yazısında şöyle diyordu:

"Cumhuriyet'in sütunlarında uzun uzadıya anlattığım gibi Yavuz muharebe kruvazörümüz cidden mükemmel bir surette tamir edilmiş; yaralı, perişan ve paslanmış bir gemi, kuvvetli bir muharebe kruvazörü haline gelmiştir. Bugünkü Yavuz eski Göben'den daha kuvvetlidir. Çünkü eski sür'atini bulduğu gibi yeni atış manzumesi sayesinde topçuluk itibarile eskisinden daha mükemmel bir hale gelmiştir. Bir topun kuvveti, büyüklüğünden ziyade vurmasındadır. Harbi çabuk vuran ve iyi vuran kazanır. Tam isabetli bir tek salvo, bazen bir gemiyi berhava etmeğe kâfidir. Skajerak muharebesinde İngilizlerin 30,000 tonluk Queen Mary dritnot kruvazörü ile diğer iki arkadaşı böyle birer salvo ile berhava olmuşlardı. Bugün Yavuz, yeni nişan ve atış manzumesi sayesinde,

eskisinden bir misli daha kuvvetli bir hale gelmiştir. Çünkü harikulâde bir sür'atle hedefi bulmakta, çok sıhhatli ve çok seri bir ateş altına alabilmektedir.

Yavuz'da yapılan yenilikler, yalnız böyle mükemmel bir atış tertibatı vücuda getirmekten ibaret kalmamıştır. Güzel gemimiz, birer birer tadadı doğru olmayan ve bazıları daha pek yeni keşfedilmiş olan bir çok son sistem aletlerle de teçhiz edilmiştir.

*Hulasa, 1911 senesinde yapılmış olan Yavuz bu tamir neticesinde en yeni gemilere muadil teçhizata malik mükemmel bir harp gemisi olmuş ve **mütareke esnasında bir yılın enkaz haline gelmiş olan Türk donanması şimdi Yavuz ile yeniden hayata doğmuştur.***

Bugün Yavuz gibi bir gemi, İngilizler Japonlar müstesna, hiç bir bahriyede yoktur. Yanına verilecek birkaç seri muhriple beraber Yavuz, bizim sularımızda tek başına bir filo demektir.

Gemiyi bu mükemmel hale getirerek milli müdafaamıza mühim bir kuvvet halinde ilave etmek muvaffakiyeti İsmet Paşa'ya aittir. Başvekilin (İsmet Paşa'nın) azmi, Büyük Erkanı Harbiyemizin (Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'ın) Milli Müdafaa Vekaletinin (Kazım Özalp'in) ve Deniz Müşteşarlığının kıymetli himmetleriyle bugün Yavuz'un tamiri bir hakikat olmuştur.

Yeni bir fırkanın teşekkül etmekte bulunduğu ve İsmet Paşa'nın senelerden beri yaptığı veya yapmadığı işlerin ölçüldüğü ve tenkit edildiği bir sırada, Yavuz'un tamirini de terazinin muvaffakiyet kefesine koymak bir hakşinaslık vazifesidir. İyi yapılamayan işleri tenkit ederken iyi yapılan işleri methetmeği de unutmamak lazımdır.

Bir zamanlar, Yavuz'un tamiri şöyle dursun, Türkiye'nin deniz kuvvetine ihtiyacı olmadığını, bahriyenin ilgası lazım geldiğini iddia edenler bile olmuştur. İsmet Paşa birbirinden denizlerle ayrılmış iki yarımada olan ve uzun sahillere malik bulunan Türkiye'nin deniz kuvvetlerine de ihtiyacı olduğunu pek iyi takdir etmiş ve milli müdafaamızın kolunu teşkil eden donanmamızın - gayet masraflı olmasına rağmen - yeniden ihya ve teşkiline çalışmıştır. Bu mesai, yalnız Yavuz'un tamirinden ibaret değildir. Mecidiye ve diğer gemiler

Atatürk ve İnönü Ertuğrul Yatı'nda 1936

tamir edilerek bir talim filosu vücuda getirilmiş, iki tahtelbahir yaptırılmış, İtalya'ya muhripler, tahtelbahirler ve hücum botları denilen torpido kovanıyla mücehhez seri motorbotlar ısmarlanmıştır. Bu suretle yakın bir zamanda Türkiye yepyeni bir deniz kuvvetine malik bulunacaktır.Boğazlar İstanbul ile beraber gayri müstahkem ve gayri askeri bir hale getirildikten sonra İstanbul'daki üssübahri ve tersane elbette yerlerinde kalamazlardı. İsmet Paşa, bunları da İzmit körfezine nakletmiş ve Gölcük'te yeni bir tersane kurdurmağa başlamıştır.

Yavuz'un tamiri ve donanmamızın ihyası için, pek çok yazı yazmış bir vatandaş sıfatile İsmet Paşa'nın bu sahadaki faaliyetini şükran ve minnetle yadetmeği bir vazife bilirim.

Donanma yapmak çok paraya, çok vakte, çok bilgi ve ihtisasa muhtaç, çok güç bir iştir. Sulhun akdinden sonra memleketin hepsi para isteyen arbir hizmeti, binbir yarası arasında deniz kuvvetlerimizin ihyası için, sessiz sedasız, atılan muvaffakiyetli adımları görmemek nankörlük olur. İsmet Paşa'nın donanmayı ihyaya başlaması, vatanın müdafaası itibarile gayet mühim bir iştir. Çünkü donanmasız Türkiye, İstanbul'u ve Avrupadaki topraklarını kaybetmeğe mahkumdur. İstanbulsuz Türkiye ise Türkistan olur. ABİDİN DAVER."

*

Cumhuriyet Donanması'nın temelleri, Bahriye Vekaleti kurulmadan önce 1923'te Cumhurbaşkanlığı Atatürk, Başbakan İsmet İnönü, Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak ve Milli Savunma Bakanı Kazım Özalp Paşalarca hazırlanan "Bahriye Siyaseti Programı" ile atılmış ve Türk Donanması 7 yıl içerisinde başta Yunanistan olmak üzere Türkiye'ye düşmanlık güden ülkelere sindirecek güce erişmiştir. Deniz Harp Tarihçisi Afif Büyüktuğrul'un Fevzi Çakmak'a ve Asım Bülent Er-yavuz'un Fevzi Çakmak ve İsmet İnönü'ye yönelttikleri suçlamaların gerçeğe aykırı olduğunu, bu yazı dizimizde birincil kaynaklardan

çok sayıda belgeyle ortaya koyduk. Gerçekte adları Atatürk ve Kazım Özalp'le birlikte "Mavi Vatan'ın Cumhuriyet Dönemi'ndeki ilk öncüleri" olarak anılması gereken Fevzi Çakmak ve İsmet İnönü'nün, "Mavi Vatan" adıyla topluma benimsetilen doktrinde denizciliğin ve donanmanın gelişip güçlenmesine karşı çıkan kimseler olarak suçlanmaları doğru bir tutum değildir. Bu haksız suçlamaların bir özeleştirisi yayınlanarak terkedilmesi dileğiyle... •

cengizozakinci@butundunya.com.tr

[1] 1924 Senesi Muvazenei Umumiye Kanunu, TBMM Zabıt Ceridesi, 41. İçtima, 19.04.1924 Kabul: 20.04.1924 TBMM ZC. s.805. / 1925 Senesi Muvazenei Umumiye Kanunu Resmi Gazete 23.04.1924 sayı: 96, Kanun no. 627 Kabul: 18.04.1924. / 1926 Senesi Muvazenei Umumiye Kanunu Resmi Gazete 06.06.1926 sayı.391 Kanun no. 848 kabul: 24.05.1926. / 1927 Senesi Muvazenei Umumiye Kanunu, Resmi Gazete 26.05.1927 sayı: 595 Kanun no. 1011 kabul: 19.05.1927. / 1928 Senesi Muvazenei Umumiye Kanunu, Resmi Gazete 08.05.1928 sayı: 883 Kanun no. 1231 kabul 03.05.1928. / 1929 Mali Senesi Bütçe Kanunu Resmi Gazete 28.05.1929 sayı: 1201, Kanun no. 1456, Kabul 19.05.1929. / 1930 Mali Senesi Bütçe Kanunu Resmi Gazete 25.05.1930 sayı: 1502 Kanun no. 1630, kabul: 19.05.1930. / 1931 Mali Senesi Bütçe Kanunu, Resmi Gazete 25.07.1931 sayı: 1856 Kanun no. 1848 kabul: 19.07.1931. / 1932 Mali Senesi Muvazenei Umumiye Kanunu, Resmi Gazete 30.06.1932 sayı: 2138 Kanun no. 2031 kabul: 26.06.1932. / 1933 Mali Senesi Muvazenei Umumiye Kanunu, Resmi Gazete 30.05.1933 sayı: 2414 Kanun no. 2211 kabul: 23.05.1933. / 1934 Mali Senesi Muvazenei Umumiye Kanunu, Resmi Gazete 02.06.1934 sayı:2776 Kanun no. 2476 kabul 30.05.1934. / 1935 Mali Yılı Muvazenei Umumiye Kanunu, Resmi Gazete 30.05.1935 sayı: 3016 Kanun no. 2730 kabul: 26.05.1935. / 1936 Mali Yılı Muvazenei Umumiye Kanunu, Resmi Gazete 30.05.1936 sayı: 3317 Kanun no. 2985 kabul: 28.05.1936. / 1937 Mali Yılı Muvazenei Umumiye Kanunu, Resmi Gazete 01.06.1937 sayı: 3619 Kanun no. 3192 kabul: 29.05.1937. / 1938 Mali Yılı Muvazenei Umumiye Kanunu, Resmi Gazete 01.06.1938 sayı: 3922 Kanun no. 3405 kabul: 27.05.1938. / 1939 Mali Yılı Muvazenei Umumiye Kanunu, Resmi Gazete 01.06.1939 sayı: 4221 Kanun no. 3620 kabul: 30.05.1939. / 1940 Mali Yılı Muvazenei Umumiye Kanunu, Resmi Gazete 01.06.1940 sayı: 4524 Kanun no. 3844 kabul: 29.05.1940.

[2] BCA 030 10 63 422 9

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Cihangir Dumanlı

1921 Yunan Büyük Taarruzu

Afyon-Kütahya-Eskişehir Muharebeleri

Yunan 5. Tümeni, Ağustos 1921'de Türk ordusunu kuşatmak için Tuz Çölü'nü [Cihanbeyli platosu] geçiyor.

Kurtuluş Savaşımızın batı cephesinde en kritik dönemi seferberliğini tamamlayan Yunan ordusunun hedefi Ankara olan büyük bir taarruzu başlatarak Afyon ve Kütahya'yı ele geçirdiği Afyon-Kütahya-Eskişehir muharebesidir.

Öncesi:

Yunan ordusu 15 Mayıs 1919'da İtilaf Devletleri'nin kararı ile İzmir'e çıkarılmıştır. İtilaf Devletleri'nin siyasi hedefi Yunan ordusuna Ankara'yı işgal ettirerek ulusal direnişi kırmak ve padişaha kabul

ettirdikleri Sevr Anlaşması'nı Kuva-yı Milliyecilere kabul ettirmektir.

Ancak Yunan ordusunun 1919'daki kuvveti bir seferde Ankara'ya kadar ilerlemesine yeterli değildir. Bu nedenle ilerlemesini hamleler halinde yapmıştır.

İlk hamlede İzmir etrafındaki işgal bölgesini “Milne Hattı” denilen Ayvalık-Akhisar-Salihli-Aydın hattına kadar genişletmiş yaklaşık bir yıl bu hatta beklemiştir.

İkinci hamlede Haziran 1920’de Milne hattından çıkarak Bursa-Uşak hattına ilerlemiştir.

Osmanlı ordusu Mondros Müta-rekesi ile terhis edildiğinden ilk iki safhada işgallere karşı Kuvayı Milliye ile sınırlı bir direniş gösterilmiş, Yunan ordusu Bursa-Uşak hattına ulaşmıştır.

Yunan hükümeti seferberlik ilan etmiş yerli Rumları da askere alarak Anadolu’daki kuvvetini 100 binden 200 bine çıkartmıştır. Maksat TBMM ordusunun güçlenmesine fırsat vermeden Ankara’ya ulaşmaktır.

23 Nisan 1920’de açılan ve yürütme görevini de üstlenen TBMM 1920 yılı sonunda Kuvayı Milliye safhasına son vererek düzenli bir ordu (TBMM ordusu) kurmuştur.

Yunan ordusunun **üçüncü hamlede** Bursa-Uşak hattından Eskişehir-Afyon hattına ilerleme girişimi TBMM ordusu tarafından Ocak ve Mart 1921’de İnönü mevzilerinde iki kez durdurulmuştur

Yunan ordusu Anadolu içlerine ilerledikçe hem cephesi genişlemekte hem ikmal yolları uzamakta

hem de gittikçe güçlenen TBMM ordusunun artan direnişi ile karşılaşmaktadır. Bu nedenle kuvvet ihtiyacı artmaktadır. Yunan hükümeti ise İtilaf Devletleri’nin kendisine verdiği vazifeyi yapmakta kararlıdır ve bu devletlerin desteğine güvenmektedir. Bu nedenle seferberlik ilan ederek ve yerli Rumları da askere alarak Anadolu’daki kuvvetini 100 binden 200 bine çıkartmıştır. Maksat TBMM ordusunun güçlenmesine fırsat vermeden Ankara’ya ulaşmaktır.

Kral Konstantin başkomutan sıfatı ile İzmir’e gelmiş, harp konseyini toplamış ve hedefi Ankara olan büyük bir taarruza karar vermiştir.

Yunan büyük taarruzu 10 Temmuz’da başlamıştır. Daha önce Bursa-Eskişehir istikametindeki taarruzlarında İnönü mevzilerinde iki kez yenilen General Populas bu kez sıklet mer-

kezini güneyde Altuntaş-Seyitgazi istikametinde yaparak Eskişehir’i güneyden kuşatmayı amaçlamıştır. üç kolordusunun birini kuzeyde

General
Anastasios Populas

(Bursa-Eskişehir mihverinde) ikisini güneyde (Afyon Konya mihverinde) kullanmıştır.

Türk tarafına gelince;

Başarısız Gediz taarruzundan (Ekim 1920) sonra güney ve batı olmak üzere ikiye ayrılan cephe Batı Cephesi adıyla İsmet İnönü'nün komutası altında birleştirilmiş, Refet Bele komutasındaki güney cephesi lağvedilmiştir. "Grup" adı altında kolordular teşkil edilmiş, tümen mevcutları artırılmıştır.

Düşmanın Bursa ve Uşak kollarından ikisine birden angaje olmanın zorluğunu gören Batı Cephesi Komutanı ordunun ağırlık merkezini Kütahya'da merkezi bir yerde tutmuş, Afyon- Konya istikametinde zayıf kuvvetler bulundurmıştır. İki koldan önce birini sonra diğerini yenmek üzere plan yapmıştır. Bizim açımızdan korkulan olmuş, nispeten zayıf tuttuğumuz bölgede düşman sıklet merkezi yapmıştır.

Tüm cephede asker sayısı denk olmakla birlikte düşman makineli tüfek, top ve uçak sayısı bakımından üstündür. Taarruz inisiyatifi de düşmandadır.

10 Temmuz'da başlayan Yunan taarruzu süratle ilerlemiş, 13 Temmuz'da Afyon, 17 Temmuz'da Kütahya işgal edilmiştir. Eskişehir de düşmek üzeredir.

Harekâtı Ankara'dan izleyen TBMM Başkanı Mustafa Kemal 16 Temmuz'da Maarif Kongresi'ne katıldıktan sonra 18 Temmuz'da Batı Cephesi komuta yerinde İsmet İnönü ile buluşur ve birlikte durumu değerlendirebilir. Vardıkları sonuç, "muharebeyi kaybetmişiz" şeklindedir. Mustafa Kemal'in direktifi şöyledir.

Mustafa Kemal: “Düşman durmaksızın arkamızdan gelirse harekât üslerinden uzaklaşacak ve yeniden menzil hatları kurmak zorunda kalacaktır.”

“Orduyu Eskişehir kuzey ve güneyinde topladıktan (muharebeyi kestikten C.D.) sonra düşman ordusu ile araya büyük bir mesafe koymak lazımdır ki ordunun tanzim, teşvik ve takviyesi mümkün olabilsin.

Bunun için Sakarya'nın doğusuna kadar çekilmek uygundur.

Düşman durmaksızın arkamızdan gelirse harekât üslerinden uzaklaşacak ve yeniden menzil hatları (lojistik tesisleri C.D.) kurmak zorunda kalacaktır. Buna karşılık bizim ordumuz toplu bulunacak ve daha uygun şartlara sahip olacaktır. Bu davranışımızın en büyük sakıncası Eskişehir gibi önemli yerlerimizi ve birçok araziyi düşmana bırakmaktan dolayı halk üzerinde doğabilecek manevi sarsıntıdır.

Fakat az zamanda elde edeceğimiz başarılı sonuçlarla bu sakıncalar kendiliğinden giderilmiş olacaktır.

Askerliğin gereklerini tereddütsüz uygulayalım. Öteki sakıncalara nasıl olsa karşı koyabiliriz."

Bu direktif üzerine 22 Temmuz'da Sakarya'ya çekilme başlamıştır.

Yenilgi ile sonuçlanan Afyon-Kütahya-Eskişehir muharebelerinde zayıyatımız 1643 şehit, 4981 yaralı, 374 esir 31 bin firardır. En çok firar bu muharebede olmuştur. Düşmanın zayıyatı da buna yakındır.

22 Temmuz'da başlayan Sakarya'ya çekilme 25 Temmuz'da başarı ile tamamlanmıştır.

Böyle stratejik bir çekilme ile vatan topraklarının düşmana

kaptırıldığını düşünen bazı milletvekilleri BMM'de Mustafa Kemal aleyhinde büyük bir kampanya başlatmışlar ve Mustafa Kemal'in sorumluluğu üstlenmesini istemişlerdir. Tartışmalar sonunda Mustafa Kemal'in teklifi uygun görülerek 5 Ağustos 1921'de kendisine Başkomutanlık yetki ve görevi verilmiştir.

Bu yetkiyi kullanarak orduyu güçlendiren Mustafa Kemal Sakarya'da düşmanı durdurmuş, bir yıllık bir hazırlıktan sonra 30 Ağustos 1922'de düşmanın imhası ile sonuçlanan büyük taarruzla ülkeyi tamamen düşman işgalinden kurtarmıştır.

Sonuç ve Değerlendirme:

Afyon-Kütahya-Eskişehir muharebesi Kurtuluş Savaşı'nda kaybettiğimiz ilk ve tek muharebedir. Bir muharebede yenilmek savaşta yenilmek anlamına gelmez. Mustafa Kemal gibi strateji ustaları çeşitli muharebelerdeki taktik ve operatif başarıları stratejik zafere götürürler.

Stratejinin üç temel parametresi kuvvet, zaman ve mekândır. Mustafa Kemal Sakarya'ya çekilmekle zaman kazanmış, arazi kaybını göze almış, fakat kuvvetini korumuştur. Kazanılan zamanda kuvveti geliştirerek kaybedilen araziye geri almak ve stratejik zaferi kazanmak mümkün olmuştur. •

cihangirdumanli@butundunya.com.tr

"Bilelim ki, kazandığımız başarı milletin kuvvetlerini birleştirmesinden ileri gelmiştir. Aynı başarıları ileride de kazanmak istiyorsak, aynı temele dayanalım ve aynı yolda yürüyelim." (1923) -**Mustafa Kemal Atatürk**

**Türk Kurtuluş Savaşında
Mustafa Kemal
Atatürk'ün
Zafer ve Başarı
Sırlarından Biri:**

KAMUOYLARINI TANIMAK

Yazan: Prof. Dr. YAHYA AKYÜZ

Bir ülkenin kamuoyunu tanımak, kamuoyunun nasıl oluşacağını, nasıl değişeceğini, hükümet politikalarını ne ölçüde etkileyeceğini anlamaya çalışmak, o ülke ile ilgili kararlar verecek yerli ve yabancı devlet adamları için çok önem taşır.

Özgür ve demokratik ülkelerde hükümet politikalarını çoğu kez kamuoyunun tutumu etkiler. Çünkü, bu rejimlerde yöneticiler gelecek seçimleri de düşünürler... Yöneticilerin kamuoyunu etkiledikleri, ona istedikleri şekli verdikleri de sık görülen

bir olgudur. Çeşitli ulusal ya da kişisel çıkarların çarpıştığı böyle bir ortamda kamuoyu araştırması yapabilmek hiç de kolay değildir. Kamuoyu araştırmacısının çok dikkatli ve uyanık olması, çok farklı kaynakları, belgeleri titizlikle incelemesi gerekir. Ayrıca o kamuoyu araştırmaları alanındaki bilimsel yöntemleri özümsemelidir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk Kurtuluş Savaşında ve Cumhuriyet devrimlerini gerçekleştirirken kamuoyunu da tanıyarak davrandığı

görülür. Mustafa Kemal Atatürk, kamuoyunun önemini içinde yaşadığı sosyal çevreden, askeri okullardaki öğrenciliğinden, subay ve komutan olarak askerler ve halkla ilişkilerinden, çok ilgi duyduğu tarihle ilgili okuduğu kitaplardan, kendisiyle temas eden diplomat ve gazetecilerle görüşmelerinden elde ettiği veriler ışığında fark etmiştir. Onun daha orta okul öğrencisi iken Ziya Paşa'nın şu ünlü dizelerini bilmediği düşünülemez:

*Anlamak ister isen cihanı
Öğrenmeli Avrupa lisanı*

Mustafa Kemal Atatürk, Kurtuluş Savaşı başlarında yerli ve yabancı kamuoylarını Milli Mücadele hakkında doğru bilgilendirmek için Anadolu Ajansı'nı ve Hakimiyeti Milliye gazetesini kurmuştur.

Nitekim Mustafa Kemal okulda Fransızca derslerine önem verdiği gibi, bu dili öğrenmek için özel derslerde almıştır.

Mustafa Kemal Atatürk'ün doğduğu ve çocukluğunu geçirdiği Rumeli Türkiyesi'nde, yani Balkanlardaki sosyal ve siyasi yaşamın zor

koşulları, Osmanlı devlet adamlarının yabancı kamuoylarını tanımayış ve düşünmemeleri ve bunun zararlarının açıkça ortaya çıkması, Mustafa Kemal Atatürk'ün kamuoyu ile ilgilenmesinde kuşkusuz etkili olmuştur.

Mustafa Kemal Atatürk'ün kamuoyuna ilgi duymasının önemli başka ve somut tarihi nedenleri de vardır. O, 1821-1827 yılları arasında çıkan Yunan isyanında Avrupa'da tüm politikacı, aydın ve sanatçıların Yunanistan lehinde çok güçlü bir kamuoyu oluşturarak Yunan bağımsızlığını savunduklarını ve sonuç aldıklarını kuşkusuz biliyordu. Mustafa Kemal Atatürk 1912-1913 Balkan savaşlarında yine tüm Avrupa'nın Osmanlılara karşı çok olumsuz bir kamuoyu oluşturduğunu ve sonuç aldıklarını bizzat gözlemlemiştir.

Balkan savaşlarından itibaren Pierre Loti ve Claude Farrere gibi bazı yazarların Türklere karşı yöneltilen asılsız iddialarla oluşturulmaya çalışılan kamuoylarına karşı Türkiye'yi nasıl savduklarını yine bizzat görmüş ve kamuoyu olgusunun önemini çok iyi fark etmiştir. Şu halde bütün bu tarihsel olaylar hakkında Mustafa Kemal Atatürk'ün derin

bilgi sahibi olduğunu ve bunlardan ders çıkardığını düşünmemiz gerekir. Zira, Mustafa Kemal Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nda yerli ve yabancı kamuoylarını Milli Mücadele hakkında doğru bilgilendirmek için Anadolu Ajansı'nı ve Hakimiyeti Milliye gazetesini kurmuştur. Kendisi de bu gazetede çok önemli bazı makaleler yayımlamıştır.

Pierre Loti (1850-1923)

Claude Farrere (1876-1957)

"Bu iki yazar Kurtuluş Savaşı sırasında Avrupa devletlerinde Türkiye'ye karşı yapılan propagandaları ve iftira kampanyalarını etkisiz hale getirmek ve Türkleri savunmak için büyük çaba harcamışlardır."

Mustafa Kemal Atatürk'ün yabancı kamuoylarını tanımmasının Türk Kurtuluş Savaşı'nın başarısında önemli bir etkisinin olduğunu gösteren birçok örnek vardır. Yazımızda bu konuda önemli bilgiler ve yorumlar sunulmaktadır.

Erzurum Kongresi'nden birkaç gün önce 10 Temmuz 1919'da özel bir sohbet toplantısı düzenleyen Mustafa Kemal Atatürk, burada çok önemli açıklamalarda bulundu. Onun bu açıklamaları Kurtuluş

Savaşı'nın başarı sırlarından bir kısmını açıkça ortaya koyduğu gibi özellikle de Mustafa Kemal Atatürk'ün kamuoyuna ilişkin dahiyane görüşlerini ve öngörülerini açıklaması, halkla bu konularda iletişim kurması açısından önem ve değer taşır. Mustafa Kemal Atatürk bu toplantıda şu açıklamaları yapar:

"Dünya Savaşından ağır kayıplarla çıkan Fransa ve İngiltere kendi iç sorunları ile uğraşmak zorundadır. Savaş sonrasında bu çok sıkıntılı ve sorunlu dönemde bunların kamuoyları Anadolu'da yeni bir sefere girişilmesini asla kabul etmeyecektir. Bu durumda biz esas olarak sadece Yunan ordusu ile savaşacağız. Hazır-

lıklarımızı iyi yaparsak onu mutlaka yeneceğiz. Ordularımızın hareket ve manevra imkânının çok sınırlı olduğu Çanakkale Gelibolu Yarımadası'nda, teknik ve silah gücü bakımından çok üstün olan İngiliz ve Fransız ordularını hem denizde hem karada yenerek büyük bir zafer kazandık.

Ayrıca Türk komutanları ve askerleri karşısında hangi düşman veya zorluk olursa olsun, ona karşı yenilmezlik bilinci kazanmıştır. Şimdi Anadolu'da ordularımızın hareket

ve manevra imkanları çok geniş. Bu durumda saldırgan Yunan ordusunu mutlaka imha edeceğiz ve istiklalimize kavuşup Cumhuriyeti ilan edeceğiz.”

Sivas Kongresi'nden (4 -11 Eylül 1919) önce ortaya çıkan bir olay üzerine Mustafa Kemal Atatürk Fransız kamuoyunun tutumuna ilişkin düşüncelerini açıklamıştır. Nuktuk'ta bu olay şöyle yer alır:

Erzurum Kongresi'nden sonra Sivas'a geçmeye hazırlanan Mustafa Kemal Atatürk Sivas valisinden bir telgraf alır. Vali, görünüşte Fransızlara ait müesseseleri teslim almak, gerçekte ise bu bölgedeki durum hakkında incelemeler yapmak için bazı Fransız subay ve misyonerlerin Sivas'a geldiğini, onları ziyarete gittiğinde bir süredir orada bulunan jandarma müfettişi binbaşı Brunot'nun kendisine şunları söylediğini bildirir:

Fransız Generali Gouraud'un, Fransız Hükümeti'nden işgalci olarak bulunduğu Suriye ve Kilikya topraklarından çekilmesini isteyen ve Fransız kamuoyu isteklerini yansıtan Fransız basınında çıkan bir karikatürü

“...eğer Sivas'ta da Kongre toplanmasına girişilirse, beş on gün içinde buraların işgal edilmesinin kararlaştırılacağını kesinlikle biliyorum...”

Vali, Brunot'nun ertesi günü kendisine gelip sözlerini değiştirdiğini ekler:

“...eğer Mustafa Kemal Paşa ile Kongre Heyeti, Sivas Kongresi'nde İtilaf Devletleri aleyhine kışkırtmada bulunmazlar ve onlar hakkında saldırgan bir dil kullanmazlarsa Kongrenin toplanmasında hiçbir sakınca yoktur. Bizat ben İstanbul'da General Franchet d'Esperey'e yazar; Mustafa Kemal Paşa hakkındaki tutuklama emrini geri aldırır ve Kongrenin toplanmasına karşı çıkılmaması hakkında Dahiliye Nezareti'nden size emir veriririm. Fakat şu şartla ki siz de benden hiçbir hususu saklamayacaksınız...”

Mustafa Kemal, valiye cevabında (20 Ağustos 1919) Brunot'nun

ilk sözlerini “blöf” olarak değerlendirdiğini belirtir ve der ki:

“Mösyö Brunot'nun ikinci görüşmede dilini değiştirip yumuşaması beni kazanmak amacını taşımaktan uzak görünmüyor. Fransızlar tarafından binbaşı Brunot'nun dediği gibi beş on günde Sivas'ın

Le «PETIT PARISIEN» A ANKORA

UNE VISITE A MUSTAPHA-KEMAL

Ankora. — (notre info. nos. 1911)
Mustapha Kemal, maréchal d'armée, est parti de Constantinople le 17 septembre. Il est allé à Ankara, à destination de la ville de Sivas, où il va rendre visite au généralissime Mustafa Kemal. La députation de la ville d'Ankora, conduite par le généralissime Mustafa Kemal, est allée à la rencontre de Mustapha Kemal à Ankara. Les deux généraux ont eu une longue conférence. Mustapha Kemal a été très impressionné par la députation d'Ankora et par le généralissime Mustafa Kemal. Il a promis de venir à Sivas, où il va rendre visite au généralissime Mustafa Kemal.

MUSTAFA KEMAL

Tout le matin, Mustapha Kemal se baigna dans le bain de vapeur. Il se sentait très bien. Il avait une grande envie de partir pour Sivas. Il avait une grande envie de voir le généralissime Mustafa Kemal. Il avait une grande envie de voir la ville de Sivas. Il avait une grande envie de voir le généralissime Mustafa Kemal.

Ces mots de Mustafa Kemal
Vers Sivas, Ankara, après un voyage qui nous a permis de visiter la ville de Sivas, nous sommes allés à Ankara. Nous sommes allés à Ankara pour rendre visite au généralissime Mustafa Kemal. Nous sommes allés à Ankara pour rendre visite au généralissime Mustafa Kemal.

Le maréchal Kemal, dans la matinée du 17 septembre, est parti de Constantinople à destination de Sivas. Il est allé à Ankara, où il va rendre visite au généralissime Mustafa Kemal. La députation de la ville d'Ankora, conduite par le généralissime Mustafa Kemal, est allée à la rencontre de Mustapha Kemal à Ankara. Les deux généraux ont eu une longue conférence. Mustapha Kemal a été très impressionné par la députation d'Ankora et par le généralissime Mustafa Kemal. Il a promis de venir à Sivas, où il va rendre visite au généralissime Mustafa Kemal.

Fransa'nın en büyük ve önemli gazetesi olan ve günde bir milyondan fazla satan Le Petit Parisien gazetesinde bir Fransız gazetecinin Ankara'da Mustafa Kemal Atatürk'ü ziyaretinden sonra onunla ilgili izlenim ve düşüncelerini yazdığı "Mustafa Kemal'e bir ziyaret" başlıklı yazısı.

İşgali o kadar kolay bir iş değildir... Mösyö Brunot bilmelidir ki, Fransızların Sivas'ı işgale karar vermeleri kendilerine pek pahalıya mal olabilecek yeni kuvvetlerle ve çok paralarla yeni bir harbe karar vermelerine bağlıdır. Böyle bir kararın Brunot ve arkadaşları arasında konuşulsa bile, Fransız milletince kabulüne ihtimal verilemez."

Mustafa Kemal Atatürk'ün, Fransız kamuoyunun tutumuna ilişkin 1919 yılı Ağustos sonlarında yaptığı bu değerlendirmede, tek kelime ile dahiyenedir. O, bir kez daha, Batı kamuoylarının çok önemli bir kesimi olan Fransız kamuoyunun tutumunu doğru değerlendirmiş ve ne yolda gelişeceğini de isabetle öngörmüştür. Gerçekten, Türk Milli hareketine karşı Fransa'da Yunan,

Rum, Ermeniler, onları sevenler ve İstanbul hükümeti tarafından yıpratıcı propagandalar olanca hızı ile devam ederken, Mustafa Kemal Atatürk'ün ileleri sürdüğü şekilde bir düşüncenin Fransız kamuoyunda gittikçe artan belirtilerine özellikle Sivas Kongresi'nden sonra rastlanmaktadır.

Fransa'nın o tarihte en önemli siyasi gazetesi olan Le Temps Türkiye'ye karşı yapılan bu olumsuz

propagandaları kısmen vermekle beraber bu haberlerin doğruluğunu araştırmak için İstanbul'a muhabirler göndermiş, onlardan aldığı bilgiler ışığında Türkiye'de "yeni bir durum" ortaya çıktığını ifade ederek, Türkiye ile bir an önce ve bu yeni durumu hesaba katarak bir antlaşma yapılmasını istemiştir:

"Güvenilir görünen bilgilere göre, Küçük-Asya'da teşkilatlanmakta olan Türk kuvvetleri ne adi yağmacı çeteler haline düşmüşler ne de ilkel sürüler haline dönüşmüşlerdir. Yetenekli şeflerin yönetiminde siyasi ve milli bir program gereğince kurulmuşlardır... Mustafa Kemal, Çanakkale savaşında bir kolordu, sonra Filistin'de de bir ordu yönetmiştir. Şu halde, şef olabilmek için gerekli bilgilere ve şefliğin gerektirdiği karaktere sahiptir. Müttefiklerin politikası

ona vatandaşların dini ve vatanperverlik hislerini tahrik için delil vermiş ve böylece Sivas ve Erzurum bölgesinde sağlam bir askeri teşkilat kurmayı başarmıştır...”

Le Temps böylece yapılan olumsuz propagandaların gerçeği yansıtmadığını tespit etmiştir. Le Temps’in gerçeği araştırma çabaları gazetecilik tarihi açısından da önemli bir örnektir.

Mustafa Kemal Atatürk Avrupa ve dünya kamuoylarına ilişkin öngörülerini özenle hesaba katmıştır. Buna muhteşem bir örnek, Milli Mücadele’de Doğu Anadolu’da Ermeni saldırılarına karşı girişilecek Milli harekâtı zaman ve şartlara göre kararlaştırmasıdır. Şöyle ki, o, bu hareketin bazı komutanların istediği gibi 1920 Haziran’ında başlatılması uygun bulunmamış, Haziran-Ağustos (1920) arasında Batı Anadolu’da Yunan işgali genişleyip durduktan

sonra yapılmasını uygun görmüştür. Çünkü, Ankara’nın Ermeni harekâtına girişmesinden sonra bu Yunan saldırısı gerçekleşseydi, Yunanlılar “Ermenileri de kurtarma” gibi bir nedene dayanmış olacaklarından, Batı kamuoylarından daha geniş bir destek bulabilirdi. Bu olay da Mustafa Kemal Atatürk’ün savaşlarda kazandığı zaferlerde kamuoylarını tanımaya özen göstermesinin olağanüstü bir örneğidir.

SONUÇ

Mustafa Kemal Atatürk’ün zaferlerinde ve başarılarında onun kamuoyuna ilişkin görüş ve deneyimlerinin de çok önemli bir etkisi bulunduğunu ileri sürdüğümüz bu yazımızda hem bu görüşümüz hem Türk Kurtuluş Savaşı ile ilgili olan devlet ve kamuoylarının tutumuna ilişkin bazı önemli örnekler verilmiştir.

Atatürk’ün kamuoylarına ilişkin

Yazarımızı Tanıyalım: Prof. Dr. Yahya Akyüz, 1941 yılında Çanakkale’nin Yenice ilçesi, Hamdibey kasabasında doğdu. İstanbul Erkek Lisesi’ni bitiren Akyüz, 1963 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden mezun oldu. Fransa’da Yüksek Lisans ve Doktora yaptı. Asistan olarak girdiği Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi’nde Doçent, 1980 yılında Profesör olan yazarımız 2008 Aralık ayında emekli oldu.

Türk Eğitim Tarihi ve İnkılap Tarihi alanlarında önemli özgün araştırmaları olan Prof. Akyüz, Türk Eğitim Tarihi, Türk Kurtuluş Savaşı, Çanakkale Savaşları ve Fransız Kamuoyu hakkında kitaplar; Atatürk’le ilgili önemli belgeler, öğretmen sorunları ile ilgili önemli, özgün arşiv belgeleri yayımlamış, pek çok öğrenci yetiştirmiş, halkın eğitimi ve milli tarih konusunda bilinçlenmesi için konferanslar vermiş ve gazetelerde yazılar yazmıştır. Yahya Akyüz, uzun yıllar Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi’nde açtığı çevre sorunları ve eğitim dersinde öğretmen olacak binlerce öğrenciyi çevreyi koruma konusunda bilinçlendirmiştir. Ayrıca uygulama alanında da Ayaş Ilıca köyünde bir köy korusu oluşturulması ve köyün çevre sorunlarının çözülmesi için halk önderi olarak çalışmıştır.

söylemlerinde son derece nazik ifadeler kullandığı, asla düşman ülkelerin halklarını, ırklarını ve dinlerini rencide edecek ifadeler kullanmadığı görülür. Bu onun her zamanki davranışlarının emsalsiz bir örneğidir.

Oysa Türkiye ile savaşan Batılı devletlerin önde gelen yetkilileri bile Atatürk'e, Türk kurtuluş hareketine ve Türk milletine karşı asılsız, kaba, insan haklarına ve onuruna ters düşen ifadeler kullanmaktan çekinmemişlerdir. Bu bize Mustafa Kemal

Atatürk'ün dünya barışı, özgürlük, insan hakları ve onuru gibi kavramlara nasıl bağlı olduğunu ve bunları geliştirmek için tüm insanlığın nasıl dersler çıkarabileceğini açıkça göstermektedir. •

Kaynaklar:

- Mustafa Kemal Atatürk: Nutuk. Cevat Dursunoğlu: Erzurum Kongresi Sırasında Atatürk'ün Düşünceleri. Belleten, Ekim 1963, Sayı 108.
- Yahya Akyüz: Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuyu (1919 – 1922), Ankara, 2023, 3. Baskı (Türk Tarih Kurumu Yayınları).
- Yahya Akyüz: Çanakkale Savaşları ve Fransız Kamuyu (1915 – 1916), Ankara, 2015, 2. Baskı (Pegem Akademi Yayınları).

ÖLMEZ BU VATAN

Umutların tükendiği, ihanetin kol gezdiği işgal ortamında Atatürk, 4 Şubat 1919'da bir gazeteciye yaptığı açıklamada "İyi bir teşkilâtçı Anadolu'ya geçer ve millete silâhlı direniş için önder olursa vatan da millet de kurtulur." diyerek Türk'e olan güvenini, karamsarlığa ve teslimiyete olan karşıtlığını açıklamıştır. Bu tarihte bu şekilde düşünen "tek adam" odur. O, Türk ulusundaki bu soyluluğu, Trablusgarp'ta, Balkan Savaşları'nda, Çanakkale'de, Filistin'de vatani için can veren Mehmetçiklerin şahsında görmüştür. Aşağıdaki anekdot Atatürk'ün bu konudaki düşüncesini yansıması açısından son derece önemlidir:

Kurtuluş Savaşı'nın en karanlık günlerindeydi; ana yurdun en verimli yerleri düşman çizmeleri altında inliyordu. Milletlin bütün kuvvet kaynakları kurumuş; dışardan ve içeriden ihanetler birbirini kovalamıştı. Herkes "Türk öldü." diyordu. Türkiye'nin Afrika ve Asya'daki esir ülkeler arasına katıldığı sanılıyordu. Yüzyıllarca Türk egemenliği altında yaşayan milletler, onun son varlığını yağma ediyorlardı. En akıllı görünen birçok yurttaşımız İngiltere'nin veya Amerika'nın himayesini nimet saymaya başlamışlardı.

Atatürk böyle bir zamanda yer yer ayaklanan Türk halkına önder oldu; Ankara'da Büyük Millet Meclisi'ni kurdu. Bir gün Meclis'te söylediği nutkunu, şair Mithat Cemal'in bir manzumesinin şu son beyti ile bitirdi: "Ölmez bu vatan farzı muhal ölse de hatta, / Çekmez kürenin sırtı bu tabutu cesimi..."

Türk vatanının düşman elinde kalmayacağı ve Türk milletinin asla esir olmayacağı hakkındaki iman, Atatürk'ün ruhunda sonsuz bir kuvvet ve sönmez bir ateşi. Bu kuvvet ve ateşi, her fırsatta milletin her ferdine aşılarmakta eşsiz bir ustalık gösterirdi.

Kaynak: Atatürk'ten Anekdotlar / Askerî Tarih ve Stratejik Etüt (ATASE) Daire Bşk. Atatürk Araştırma ve Eğitim Merkezi (ATAREM)

Hazırlayan:
YİĞİT EREN GÜNEY

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1- Rodaj (Fr.)

- a-Başla
- b-Alıştırma
- c-Yönleyici
- d-Pay

2- Sinerji (Fr.)

- a-Fırsatçı
- b-Artı güç
- c-İyimser
- d-Saymaca

3- Casting (İng.)

- a-Oyuncu kadrosu
- b-İlişim
- c-Akışkanlık
- d-Yarışımçı

4- Motto (İta.)

- a-Büyüleyici
- b-Parça
- c-Slogan
- d-Tırmanış

5- Senkron (Fr.)

- a-Anında
- b-Oyunca
- c-Sergilik
- d-Eş zaman

6- Natürel (Fr.)

- a-Gündüzlük
- b-Ölçüt
- c-Doğal
- d-Dayatılmış

7- Organize (Fr.)

- a-Biçimlenme
- b-Dağıtıcı
- c-Öndelik
- d-Düzenli, örgütlü

8- Pasif (Fr.)

- a-Belirtke
- b-Çekingen, durgun
- c-Sözsüz
- d-Yerleştirme

9- Transfer (Fr.)

- a-Aktarma
- b-Karmaşa
- c-Mayalanma
- d-Kurtarımcılık

10- Metropol (Fr.)

- a-Ana kent
- b-Düzenlemek
- c-Köktenci
- d-Yerleşke

11- Cimbiz (Rum.)

- a-Savunma
- b-Küçük maşa
- c-İlgileşim
- d-Gelecekçi

12- İstasyon (Fr.)

- a-İlgileşim
- b-Tuzak
- c-Durak
- d-Kavram

13- Elastik (Fr.)

- a-Konuşumluk
- b-Esnek
- c-Gölgeleme
- d-Edebiyat

14- Barbar (Fr.)

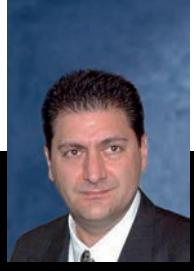
- a-Simsar
- b-Tatbilir
- c-Serseri
- d-Kaba saba, ilkel

15- Randevu (Fr.)

- a-Buluşma
- b-Engelleme
- c-Kiralamak
- d-Sınırlı

(Fr.) Fransızca, (İng.) İngilizce, (İta.) İtalyanca, (Rum.) Rumca

Yanırdar:
151.
sayfada

Prensess Mevhibe (2)

Şişli’de Mustafa Kemal Paşa’nın oturduğu evin perdeleri sıkı sıkıya kapalıydı. Eve değişik saatlerde devamlı bir giren çıkan vardı ancak bu giriş ve çıkışlar son derece dikkatli olarak yapılıyordu. Mustafa Kemal Paşa’nın, Çanakkale’den

beri yanında olan askeri Topkapılı Cambaz Mehmet Bey’in adamları konut ve çevresini 7 gün 24 saat aralıksız olarak koruyup kolluyor, suikast, tutuklama ya da izlenmeye karşı tedbiri elden bırakmıyorlardı. Paşa’nın evinin tam karşısında »

Ethem Paşa'nın konağı vardı. Bu konak İtalyan işgal kuvvetleri komutanı Albay Roletto tarafından zorla alınmış ve komutanlık karargâhı olarak kullanılıyordu. Gerek Paşa'nın gerek bu işgal kuvvetleri komutanının evi son günlerde gittikçe artan bir hareketlilik içerisindeydi.

Paşa Anadolu'ya geçmek için hazırlıklar yapıyor, Kocaeli Gebze yolunun açık ve güvenli kalması için çabalıyor bir yandan da işgal kuvvetlerinin bir sonraki adımlarını hesaplayabilmek için bilgi topluyordu.

Simdi sözü, Mustafa Kemal Paşa ile dostluklarını epey pekiştirmiş olan Prenses Mevhibe'ye bırakalım.

***'Aman paşam, davetsiz baloya gidilir mi? Hem ben kimseyi taumıyorum ki.'* diye cevap verdim.**

'Bu sizin için basit

***bir şeydir, bunu halledebilirsiniz. Bunu sizden bekliyorum.'* dedi.**

"Bir gün Paşa'nın yaveri Cevat (Abbas) gelip, Paşa'nın beni beklediğini ve acil olduğunu söyledi. Derhal gittim. Eve gidince Paşa'yı büyük salonda ahbablarıyla konuşur buldum. Beni görünce müsaa-de istedi ve beraberce küçük odaya

girdik. Yalnız kalır kalmaz ilk sözü: 'Gelecek hafta Roletto'nun şu karşıdaki evinde bir balo verilecek. Sizin bu baloya mutlaka gitmenizi istiyorum.' oldu.

'Aman paşam, davetsiz baloya gidilir mi? Hem ben kimseyi taumıyorum ki.' diye cevap verdim.

'Bu sizin için basit bir şeydir, bunu halledebilirsiniz. Bunu sizden bekliyorum.' dedi.

Bu adeta bir emirdi. Güldüm:

'Madem emrediyorsunuz, ne yapıp yapıp giderim.' dedim.

'Emir değil, rica ediyorum.' diye cevap verdi.

'Peki, bir yolunu buldum ve gittim. Orada ne yapmamı istiyorsunuz?' diye sordum.

'Bu işi halleddin, sonra sizinle uzun boylu görüşürüz.' diye cevap verdi.

Eve döndüğüm zaman bir hayli düşünceliydim. Bana bir görev verilmişti. Aklima bir çözüm yolu geldi. Yardım derneklerinden yakın dostlarım vardı. Bunlardan

biri Pera Palas Otelinin müdürü Mösyö Martin ve eşiydi. Hemen Pera'ya gidip Madam Matin'i buldum. Baloya gitmeyi çok arzu ettiğimi ancak kimseyi tanımadığımı, bana yardımcı olup olamayacağını sordum.

'Bu işi Dr. Pellegrini halleder, ona gidelim.' dedi.

Hemen kalkıp Dr. Pellegrini isimli dostunun Harbiye'deki evine gittik. Dr. Pellegrini memnuniyetle yardımcı olacağını, benim adıma derhal bir davetiye çıkarabileceğini söyledi ancak bir sıkıntım daha vardı.

'Benim kavalitem de yok, baloya yalnız gidilmez ki...' dediğimde, beni kapıda bekleyeceğini hatta dilersem kavalitem olabileceğini söyledi. Kendisine

çok teşekkür ederek ayrıldık. Hatta Madam Martin ile beraber terzi Kavlırusi'ye uğrayıp alelacele bir model seçerek balo kıyafeti için bir sipariş verdim ve acele olduğunu söyledim. Bana elbiseyi üç gün içerisinde hazırlayıp vereceklerini söylediler.

Eve geldiğimde beni başka bir sürpriz bekliyordu. Karşımda Paşa'yı gördüm ve şaşırđım.

'Neredeydiniz?' diye sordular.

'Verdiğiniz emirleri yerine getirmekle meşgulümdüm.' diyerek yaptıklarımı anlattım.

Bu ilk başarımдан çok memnun olmuştu. Memleketin durumu oldukça karışık idi. Sultan Reşat vefat etmiş, Vahdettin Efendi Padişah olmuştu. Sanki ben saraydan çıkmış saraya ait bir insan değildim. Tek

düşüncem memleketin bir an önce kurtulmasıydı. Vatanın gitmekte olduğu feci sonu gördükçe çıldırarak gibi oluyor, onu kurtarmak için çalışanlara elimden geldiğince yardım etmek istiyordum. Sadece bu toprağın bir evladı, bir halk çocuğu olmuştum.

Ertesi sabah hizmetçim tarafından çok erken bir saatte uandırıldım. Paşanın emirleri gelmiş ve haber getirmiş, kendisi çok rahatsızlanmış, beni istemişler.

Dr. Tevfik Rüştü Aras ve Dr. Rasim Ferit Talay

Alelacele hazırlanıp yanına gittim. Dr. Tevfik Rüştü ve Dr. Rasim Ferit Beyler de yanındaydı. Tam 17 gün ateşler içinde yandı. Dönüşümlü olarak ona baktık. Balonun olacağı gün de tam bu ateşli hastalığın üçüncü gününe denk gelmişti. Sormaktan başka çarem yoktu.

'Paşam n'apacağım, baloya gidecek miyim?' dedim.

'Tabii gideceksiniz.' dedi.

'İyi ama ne yapacağım?'

Orada kimlerin bulunduğu, şu an ismini açıklayamayacağım birisinin de orada olup olmadığını,

neler konuşulduğu gibi yapmam gerekenleri izah etti.

Dr. Pelligrini ile beraber balodan içeri girdiğimde adeta gözlerim kamaşmıştı. Rengârenk tuvaletli kadınlar, üniformalı zabıtlar salonu doldurmuş, eğlence kıyamet almış yürümüştü. Albay Roletto beni büyük bir nezaketle karşıladı. Kolundan tutarak beni büyük salona götürdü. İtalyan ordusunun zabıtle-riyle tanıştırdı. Davetliler arasında aradığım birkaç aile ve bazı Türkler vardı. Görmem gerekenleri görmüş, öğrenmem gerekenleri öğrenmiş-tim. Etrafı da detaylı olarak kolaçan ettikten sonra Albay'dan müsaade istedim ve salondan ayrıldım. Yan odalar sızmış kadın ve zabıtlarla do-lydu.

Ertesi gün ilk işim Mustafa Ke-mal'in yanına giderek gördüklerimi anlat-mak oldu. Ben an-lattıkça o sinirli bir halde 'Bunların so-nu gelecek, bunların sonu gelecek.' diye mırıldanıyordu. Da-yanamayarak,

'Nasıl dedim, na-sıl sonu gelecek?'

'Bunu şimdi söy-leyemem fakat yakındır.' dedi.

Günler bir rüya-daymışım gibi geçi-yordu. Bir an, bir dakika boş vaktim yoktu. Mustafa Kemal'in evinde-ki toplantılar sıklaşmış, görüşmeler hararetlenmişti. Kurulmakta olan

bir plan, vatanı kurtarmak için gece gündüz bir faaliyet vardı.

Günler böyle geçerken bir sabah paşanın yaveri Cevat Abbas geldi.

'Paşam Anadolu'ya geçmeye ka-rar verdi.' dedi.

Şaşırmıştım.

'Nasıl olur, nasıl yapar?' diye-bildim.

Gözlerim doldu, belli etmemek için toparlanmaya çalışıyordum ki Cevat Abbas'ın diğer sorusu beni daha da şaşırttı.

'Paşamın kararı kesin efendim.' dedi. 'Acaba zatualiniz de Paşam ile beraber Anadolu'ya geçmek ister-ler mi?'

Paşa ile beraber Anadolu'ya git-mek. Önce ne diyeceğini bilemedim. Şimdiye kadar Anadolu'ya gitmeyi hiç düşünmemiştim."

Anadolu o ana kadar Prensés'in aklından bile geçmemişti. Aslında Mevhibe Sultan ilericiydi ama, kendisi

İstanbul, Paris, Cenevre gibi büyük şehirlerde yaşamaya alışmıştı.

Anadolu o ana kadar Prensés'in aklından bile geçmemişti. Aslında Mevhibe Sultan ilericiydi ama, ken-disi İstanbul, Paris, Cenevre gibi

büyük şehirlerde yaşamaya alışmıştı.

Gerisini yine, kafası allak bulak olan Mevhibe Sultan'ın kendisinden dinleyelim:

“Paşa için Anadolu’ya geçmek, başlanılan işi tamamlamaktı.

Neden, niçin olduğunu bilmiyorum ama o an Anadolu’ya gitmeme kararı verdim. O güne kadar elimden geldiği kadar çalışmış, mümkün olduğu kadar görevimi yapmıştım. Bundan sonra bana yapacak iş kalmıyordu. Acaba Cevat Abbas Paşa’nın arzusu ile mi bunu soruyordu yoksa ağzımı mı arıyordu?

‘Biraz düşünmek lazım ancak Anadolu’ya geçmeyi düşünmüyorum.’ şeklinde cevap verdim.

Bu konuşmamızdan iki gün sonra Paşa ziyaretime geldi ve bu sefer aynı soruyu bizzat kendisi sordu.

‘Bize çok faydanız olacak. Halide Edip Hanım da Anadolu’ya geçiyor yalnız kalmazsınız.’ dedi.

“Müsaade ederseniz ben biraz düşünüyem.” dedim, ama çok zeki olan Mustafa Kemal gitmek istemediğimi anlamıştı. O Anadolu’ya hareket ettiğinde ben İstanbul’da kalmıştım ve bu içtenlikli dostluk da böyle noktalanmıştı.”

Sarı Paşa Samsun’a çıkarak özgülük ateşini yaktı, Mevhibe Sultan da Milano’ya gitti.

Dört yıl yurtdışında yaşadı, sonra geri döndü. Parası tükenmişti İstanbul’a döndü. Evi, barkı, malı, mülkü yoktu, hatta İstanbul’a döndüğünde arkadaşlarında kaldı.

431 sayılı kanunla Hilafet kaldırıldı. Hanedan’dan 155 kişi yurt dışına gönderildi. Aralarında Mevhibe Sultan yoktu. Muhsin Ertuğrul’a gitti, iş istedi. Yetenekliydi, beğenildi. Kadroya girdi. Tiyatrocu oldu. Muhsin Ertuğrul Avrupa’ya gidince, tüm kadro ile beraber, o da işsiz kaldı. Önce Denizcilik Liman İdaresi’ne girdi. Çocukluk arkadaşı Osmanlı Bankası’nda yöneticiydi, merkez şubesinde santral memuresi olduğunda 41 yaşındaydı.

Cumhuriyet’in kuruluşundan sonra yaşam sıkıntısına giren Mevhibe Sultan ömrünün sonuna kadar kimseden yardım istemeden, kimseye el avuç açmadan, onuruyla, zor şartlarda çalışarak ekmeğini kazandı.

1887 senesinde İstanbul’da dünyaya gelmiş, çocukluğu, gençliği, Fındıklı Sarayı ve Kandilli Köşkü’nde geçmişti. 1952 senesinde doğduğu şehir İstanbul’da geçirdiği ağır bir zatürre ile hayata gözlerini yumdu. •

kayaboztepe@butundunya.com.tr

“Hürriyetten doğan buhranlar ne kadar büyük olursa olsun, hiçbir zaman fazla tazyikin temin ettiği sahte güvenlikten daha tehlikeli değildir.” (1930) -Mustafa Kemal Atatürk

Hâkimiyeti Milliye

Ankara-Moskova

“M. Karahan Rusya’nın sarsılmaz dostluk duygularını ifade için bu ayın ortasında Türkiye’ye geliyor.”

Bu ifade Rus Dışişleri Komiseri’nin Merkezi İcra Komitesi’nde okuduğu rapordan alınmıştır.

Sadece “Türk-Rus dostluğu devam ediyor” demekle ilişkimizin

gerçek gücünü ifade etmek elbet güçtür. Çünkü bu dostluk her gün daha çok güçleniyor.

Rus Dışişleri Komiseri’nin dediği gibi, zamanla da sarsılmaz bir duruma geliyor.

Ankara ile Moskova arasındaki ilişkinin bu derece güçlenmesinin nedenlerini bilmeyenler olabilir.

Bu nedenler, sadece iki milletin siyasi bir alanda işbirliğinde bulunmalarıyla ifade olunamaz.

Dostluğumuzun özünde daha esaslı bir anlam vardır:

İki ülkenin ilişkileri Türk ve Rus milletlerinin karşılıklı ve çok samimi duygularına dayanır.

Bütün güç oradan geliyor.

M. Litvinof’un raporunda açıklanan nokta işte budur.

M. Karahan’ın Türkiye’ye gelmesinden yararlanılarak, 1927 senesinde imzaladığımız Dostluk Antlaşması’nı da, -hatta onu destekleyecek bazı maddeler ekleyerek- yenileyeceğiz. Bizim ümit ve tahminimiz sadece bununla kalmıyor. İki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin de kesin bir

şekle sokulacağını da umut ediyoruz. Çünkü iki ülkeye ait ticaret işlerinin karışık ve sürekli güçlükler içinde bulunması, ilgilileri çok sıkıntıya sokmaktadır.

M. Litvinof raporunda, “Ekonomik bir işbirliği için

daha sağlam bir esas kurulabileceğine eminim...” diyor. Biz bu sözleri, Türk-Rus ticaret işlerinde, varlığından bahsettiğimiz doğal olmayan güçlüklerin bir an önce çözülebileceği anlamında almaktayız.

Herhalde M. Karahan’ın Türkiye’yi ziyaretinden, -özellikle ticari ilişkilerimiz bakış açısından- çok yararlı sonuçlar bekleyebiliriz.

Sadece “Türk-Rus dostluğu devam ediyor” demekle ilişkimizin gerçek gücünü ifade etmek elbet güçtür. Çünkü bu dostluk her gün daha çok güçleniyor.

Mustafa Kemal Atatürk'ten

NUTUK

(15-20 Ekim 1927)

53

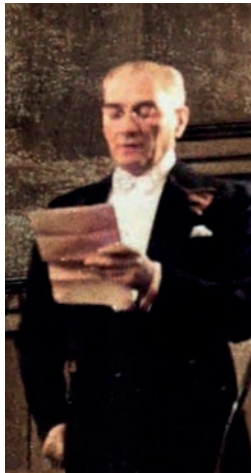
Misak-1 Milli (Ulusal Ant)

Efendiler!

Milletvekilleriyle yaptığımız görüşmeler esnasında, elbette ulusun istek ve amaçlarının da kısa bir programa temel olacak biçimde topluca yazılması görüşüldü.

Misak-1 Milli adı verilen bu programın ilk karalamaları da kaleme alındı.

İstanbul Meclisi'nde bu ilkeler, gerçekten

toplu olarak yazılmış ve saptanmıştır.

Ankara'daki temaslarımız sonucunda her görüştüğümüz kişi ya da kişiler, bizimle düşünce ve görüş birliği içinde ayrılmışlardı.

Ama İstanbul Meclisi'nde "Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Grubu" diye bir grup kurulduğunu duymadık.

Niçin?

Evet, niçin? »

Buna bugün de yanıt isterim!
Çünkü bu grubu kurmayı vicdan ve ulus borcu bilmek durum ve yeteneğinde bulunan baylar inançsızdılar, korkaktılar ve bilgisizdiler.

“Korkaktılar çünkü ulusal örgütten olmayı tehlikeli görüyorlardı. Bilgisizdiler çünkü tek kurtuluş dayanağının ulus olduğunu ve olacağını kavrayamıyorlardı.”

İnançsızdılar çünkü ulusal isteklerin gerçekliğine, kesinliğine ve bu isteklerin dayanağı olan ulusal örgütün sağlamlığına inanmıyorlardı.

Korkaktılar çünkü ulusal örgütten olmayı tehlikeli görüyorlardı.

Bilgisizdiler çünkü tek kurtuluş

dayanağının ulus olduğunu ve olacağını kavrayamıyorlardı.

Padişaha dalkavukluk ederek, yabancılara hoş ve şirin görünerek, yumuşak ve nazik davranarak, büyük ülkülerin gerçekleştirilebileceğine inanma saflığını, bönlüğünü ve hatta aymazlığını gösteriyorlardı.

Bundan başka, iyilikbilmez ve bencildiler.

Ulusal düşünce ve ulusal örgütün kısa bir zamanda sağladığı şerefi ve varlığı küçümsüyorlardı.

Yaratılan durumun ve varlığın kolayca elde edilebileceği kanaat ve kuruntusuna kapılmakla kişisel çirkin egolarını doyurup kandırmak istiyorlardı.

Erzurum’da, Sivas’ta söylenmiş ve saptanmış bir adı, olduğu gibi kabul etmek, küçüklük olmaz mıydı?

O addan daha anlamlı ad mı yoktu?

Evet!

Duyduk varmış: “Felâh-ı Vatan Grubu!”

Efendiler!

Geçmişle ilgili aşamaları ve olayları burada anlatabileceğim çerçeve içinde, gerçeğe uygun olarak saptamak kararındayım.

Bunun için, tam üzerinde bulunduğumuz noktayla ilgili bir konuyu da açık yürekle bilginize sunacağım:

Ben, Meclis-i Mebusan’ın İstanbul’da saldırıya uğrayacağı, dağılacacağı kesinlikle bekliyordum.

Böyle bir durumda başvurulacak önlemi de kararlaştırmıştım. Hazırlık ve gerekli düzenlemeler de başlamıştı: Ankara’da toplanmak!

İşte bu görevi yaparken, ulusça yanlış anlaşılmaya yol açmamak için, önlem olarak da bir şey düşünmüştüm: Meclis-i Mebusan Başkanlığı’na seçilmek!

Amacım, dağıtılan milletvekillerini, Meclis-i Mebusan Başkanı niteliği ve yetkisiyle çağırarak ve yeniden toparlamaktı.

Gerçi bu önlem, ancak görünüşü kurtarmak için ve geçici olarak işe yarardı.

Ama herhalde, bunalımlı zamanlarda, yararı geçici de olsa, her türlü önlemin alınmış olması gereksiz sayılamaz.

Gerçekte, İstanbul’a gitmeyecektim. Ama bunu açığa vurmasızın, zaman kazanacak ve geçici olarak görev başında bulunmuyormuşum gibi, durum ve işlem

düzenlenecek ve Meclis, başkan vekillerince yönetilecekti.

Bu önlemin uygulanması, elbette Meclise katılan ve işin aslını kavramış olması gereken arkadaşların yardımları ve çalışmalarlarıyla olabilecekti.

Bunu gereken kişilere söyledim. Düşüncemi ve görüşümü uygun buldular. Bu yolda çalışacaklarına söz ve güvence vererek İstanbul’a gittiler. Ama pek az, belki bir ya da iki arkadaştan başkasının, bu konunun sözünü bile etmediklerini öğrendim.

Bu konuda üstün gelen düşünce ve mantık şuymuş: Bunca milletvekilleri içinde Meclis Başkanı olacak yeterlikte bir adam bile yok mudur ki, gelmemiş olan bir milletvekilini kendi yokken başkan seçeceğiz?

Meclisi oluşturan sayın üyeleri bu denli yetersiz göstermek, yabancılar üzerinde kötü etki yapmaz mı?

Bir başka mantık da şu: Meclis Başkanlığı’na Kuvay-ı Milliye Başkanı’ni seçmek, daha ilk günden Meclis üzerine kuşku ve dikkatleri çekmeye yol açacaktır.

Akıllı işi değildir!

Bu türlü düşünen ve mantık yürütenlerin bana pek de uzak kişiler olmadıklarını görenler, susmayı tercih etmişler.

Açıkça söylemeliyim ki bu önlemin alınmamış olması, Meclis dağıldıktan sonra beni küçük bir güçlülükle karşılaştırmıştır.

Bunu da sırası gelince bilginize sunacağım.

İşgal Güçleri Baskılarını Artırıyor!

Efendiler!

Meclis-i Mebusan, 12 Ocak 1920 günü açılmıştı.

Aşağı yukarı on gün sonra, Harbiye Nazırı Cemal Paşa'nın 21 Ocak 1920 günlü bir telgrafını aldım.

Olduğu gibi bilginize sunuyorum:

“Geciktirilmesi sorumluluğu gerektirir.

Harbiye, 21 Ocak 1920

Ankara'da

Yirminci Kolordu Komutanlığı'na,

Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine,

İngilizler, hükümete verdikleri bir notada, benimle Cevat Paşa Hazretlerinin görevden çekilmemizi istediler.

Hükümet-

çe, olmaz diye şiddetle bir karşılık verildiyse de durum, hükümetin kalmasını ve yalnız benimle Cevat Paşa'nın çekilmemizi gerektirdi.

Harbiye Nazırlığı'na Salih Paşa vekâlet edecektir.

Hükümeti güç duruma sokacak bir davranışta bulunulmamasını rica ederim.

Yoksa durum düşündüğünüzden daha ağır olur.

Harbiye Nazırı Cemal”

Bu telgraf, 22 Ocak 1920 günü elimize geçmişti.

Hemen telgraf başında, öğleden önce saat 11.30'da şu telgrafı yazdırdım:

“Harbiye Nazırı Cemal Paşa Hazretlerine,

1) Verilen notayı, olduğu gibi gönderir misiniz?

2) Yapılan öneriyi yerine getirmekte acele etmeyiniz.

Notayı inceleyip, sonra görüşlerimizi bildireceğim.

Mustafa Kemal.”

Cemal Paşa'nın, imzasını gizleyerek verdiği yanıt şuydu:

“Çok ivedidir.

Kadıköy, 22 Ocak 1920

Ankara'da Yirminci Kolordu Komutanlığı'na,

Mustafa Kemal Paşa Haz-

retlerine,

Notanın kısaltılmış örneği aşağıdadır:

1) Özel olarak seçilen subayların Kuvay-ı Milliye kurmaylıklarına gönderilmeleri.

2) On Dördüncü Kolordudan bir kısım erleri, ayırıp terhis ederek Kuvay-ı Milliye'ye yollamak.

3) Top kaması ve başka takımların kaçırılması.

4) Zonguldak'tan İstanbul'a

Harbiye Nazırı
Cemal Paşa

gelen taburun geri gönderilmesini geciktirmek.

5) Afyonkarahisar'dan Alaşehir'e alay göndermek.

6) Bursa'dan Bandırma'ya bir alay göndermek.

7) Bu işlerde Harbiye Nazırı ile Genelkurmay Başkanı'nın etkisi bulunduğu anlaşılmıştır. Kırk sekiz saat içinde bu iki kişinin görevlerinden uzaklaştırılması...

Dikkat buyurulursa Aydın cephesi sorunu bu notada söz konusu bile değildir.”

Notaya yanıt olarak:

“Bir, iki, üçüncü maddeler yalandır.

Dördüncü iş benim zamanımda değildir.

Ben, başvuruları üzerine geri gönderdim.

Beşinci işte tümen komutanını değiştirdim.

Altıncı sorun, yani Ahmet Anzavur sorunu da güvenlikle ilgilidir. Bu konuda yazışmalarımız vardır.

Şimdi de dosyalar incelenirse anlaşılır.

Denildi, kabul etmediler. Bunun üzerine üç yol söz konusu oldu:

-Notaya birinci yanıtta sonra yanıt vermemek ve içindekilere kulak asmamak.

-Hükümetin toptan çekilmesi.

-Benim çekilmem.

Birinci yol tutulacak olursa, burada bir rezalet çıkmasından korkuldu.

İkinci yol tutulursa, onların istediklerinin olacağı ve Ferit Paşa'nın işbaşıma geleceği düşünüldü.

Bu duruma göre, benim çekilmem ve Nazırlığın vekillikle yönetilmesi yeğlendi.

Kararınızın önce bana bildirilmesini rica eder ve sizlere üstün saygılarımı iletirim efendim.

(Korgeneral Cemal) Başyaver Salih.” •

cengizonal@butundunya.com.tr

Gelecek Ay: *Heyet-i Temsiliye Gücünü Gösteriyor!*

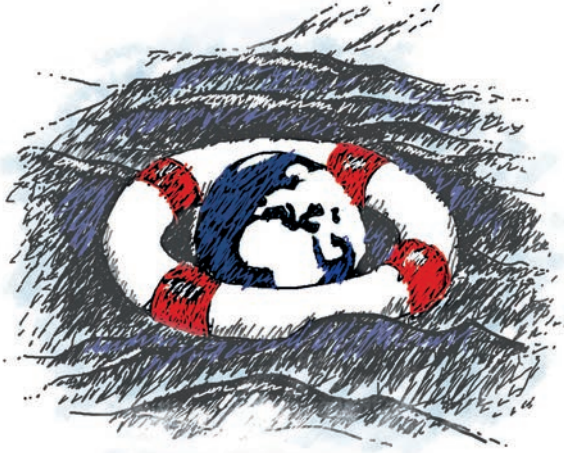
“İstiklâl ve hürriyet âşığı milletler için, ıstırap anları, o ıstırapın âmilleri, ibret alıp tetikte durmak için daima hatırlanmalıdır. İstiklâl ve hürriyetlerini her ne pahasına ve her ne karşılığında olursa olsun ihlâl ve takyide asla müsamaha etmemek, istiklâl ve hürriyetlerini bütün mânasıyla masun bulundurmamak ve bunun için, icap ederse, son ferdinin son damla kanını akıtarak insanlık tarihini şanlı bir misalle süslemek: İşte istiklâl ve hürriyetin hakikî mahiyetini, geniş mânasını, yüksek kıymetini vicdanında idrak etmiş milletler için esas ve hayati prensip.”

Mustafa Kemal Atatürk

Gözün Sözü

Cemal Tahsin

METE AKYOL'DAN YAZILAR

(Bir Başkadır Benim Mesleğim adlı kitabından)

Erhan'ı Asker Vurdu, Cumhurbaşkanının Oğlu Ameliyat Etti

Türkiye'nin darbeler tarihinde, sondan bir önceki sırasını koryan 12 Mart 1971 olayından tam bir hafta önce, 5 Mart 1971 Cuma günü, Orta Doğu Teknik Üniversitesini öğrencileri ile, konuşlandırıldığı Nevşehir'den özel olarak Ankara'ya getirilen Türk Silahlı Kuvvetleri Komando Birliği arasında, o yılların günübirlik savaşlarından biri yapıldı.

Komando Birliği'ne, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin "İsimsiz kahramanı" bir albay komuta ediyordu. Öğrenci cephesinin başında ise, ODTÜ Öğrenci Dernekleri Birliği Başkanı Erhan Erdoğan yer alıyordu. Gün doğumundan gün batımına değin süren savaşın bilançosuna göre, yaralılar dışında her iki taraf

da birer kayıp vermişti.

Öğrenci cephesinde bir de ciddi boyutta yaralanma olayı vardı ama bu olay şimdilik bir sır olarak tutuluyor, komando cephesinin bilgisinden saklanıyordu. Yaralanan, öğrenci cephesi komutanı, Erhan Erdoğan'dı. Bacağının "baldır" denilen, diz altındaki bölümünün arka tarafına iki kurşun saplanmıştı ve... İki kurşun da, bacağın girdikleri o yerinde saplanmış, kalmıştı.

"Amiral battı" oyununda, amiral gemisinin yara alması gibi bir olaydı bu. Yara alan amiral gemisinin onarılmak üzere kesinlikle tersaneye çekilmesi gereği gibi, yaralı komutanın da tedavi edilmek üzere, kesinlikle hastaneye kaldırılması gerekiyordu.

İlkokul çocuklarının “tavşan kaç” oynarken, omuzlarını birleştirip, el ele tutuşup oluşturdukları “geçit vermez daire” örneği, komando birliği erleri de omuz dağercesine bir sıklıkla oluşturdukları kendi “geçit vermez daire”leriyle, koskoca Orta Doğu Teknik Üniversitesi’ni kuşatmışlar, dışarıdan içeriye olduğu gibi, içeriden de dışarıya kuş uçurtmuyorlardı.

İlerideki yıllarda önce “zoraki” Parti Genel Başkanı, sonra “zoraki” Başbakan Yardımcısı olan Prof. Dr. Erdal İnönü, o yıllarda Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nin rektörüydü.

Peki, yara almış amiral gemisi, onarılmak üzere tersaneye nasıl götürülecekti? İlerideki yıllarda önce “zoraki” Parti Genel Başkanı, sonra “zoraki” Başbakan Yardımcısı olan Prof. Dr. Erdal İnönü, o yıllarda Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nin rektörüydü.

Başbakan Yardımcılığı döneminde Fransa Cumhurbaşkanı, “Kürt halkı ve PKK iki ayrı unsurdur. Onları birbirinden ayrı tutmak gerekir” dedirtebilecek denli karşısındakine derdini anlatabilen Prof. Dr. Erdal İnönü’nün, o gün derdini kime anlattığını, nasıl anlattığını kimse bilmez ama...

Bir bacağına iki kurşun yarısıyla Erhan Erdoğan’ın, komando kuşatması altındaki ODTÜ’den, nasıl olduğu bugün bile kesinlikle bilinmeyen bir biçimde çıkabildiğini hemen herkes bilir.

Komando kuşatmasından sıyrıldıktan sonra doğruca hastaneye gitmesi beklenen Erhan Erdoğan, hastane yerine o gün Devrim dergisinin bürosuna gitti ve... Orada kaşla göz arasında bir basın toplantısı düzenleyerek, bu kez polislerle “tavşan kaç, tazı tut” oyununu oynamaya başladı.

İki saat önce ODTÜ’den “kaçan”, “komando çemberini aşan”, üstelik bir de basın toplantısı yapan Erhan Erdoğan’u kısıvrak yakalamak umuduyla Devrim dergisi bürosunu basan sivililli resmili polisler, büroda Erhan Erdoğan yerine, onun yarım saat önce biten basın toplantısındaki sözlerini yazan muhabirlerle karşılaştılar. Erhan Erdoğan’la polisler arasındaki oyun bu noktadan sonra “saklambaç”a dönüştü.

Bu oyuna gazeteciler de katıldılar. Onlar da arıyorlardı Erhan Erdoğan'ı ama... Onlar, Devrim dergisine adlarını ve telefon numaralarını bırakıyorlardı ve sonra da dergideki arkadaşlarından, "Şayet Erhan herhangi bir yerden telefon ederse", görüşme istediklerini kendisine bildirmelerini rica ediyorlardı.

Devrim dergisine bırakılan ad ve telefon numaraları, uzun bir liste oluşturmuştu.

Listedeki tüm isimler kendisine bildiriliyor, fakat Erhan Erdoğan, o listedeki yerli ve yabancı gazetecilerin tümünün görüşme isteğini geri çeviriyordu.

İşte tam o günlerden birinde, Devrim gazetesi yazarlarından Uluç Gürkan telefonla aradı beni.

Önce "okul kardeşim" olmasından, daha sonra ise meslektaşım ve dostum olmasından gurur duyduğum, daha daha sonra ise, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki vekilim olmasından kat kat gurur duyduğum Uluç Gürkan, o gün adını yeni duyduğum, genç bir meslektaşım. Telefonda bana "Ağabey" diye seslenişini, mesleğimize çabucak ısınmış olmasına yormuştum. Meğer okul ağabeyi imişim onun... Bana,

o günlerde bir kardeşin, bir ağabeye verebileceği en güzel haberi verdi:

"Erhan Erdoğan, yalnızca sizle görüşmeyi kabul ediyor ağabey" dedi. "Şayet siz kendisiyle görüşmek isterseniz tabii..."

Okul ağabeyi olmamın verdiği "hesap sorma" hakkımı kullanarak, iki soru sordum Uluç Gürkan'a:

"Erhan Erdoğan neden yalnızca benle görüşmek istiyor ve senle

onun arasındaki bu dostluk nereden kaynaklanıyor?" dedim.

Uluç Gürkan, bilmediğime hayret ettiği bir gerçeği açıkladı:

"Erhan benim sınıf arkadaşımıdır ağabey" dedi.

"Önce Talas Amerikan Ortaokulu'nda, sonra da Tarsus Amerikan Koleji'nde yıllardır aynı sınıflarda dirsek çürüttük onla..."

Kafamda bir anda, şimşekler çaktı:

"Yani ben şimdi, Erhan Erdoğan'ın da mı ağabeyi oluyorum?" dedim ve kafamda oluşan yeni bir soru sordum:

"O da biliyor mu benim, kendisinin okul ağabeyi olduğumu?"

Telefonun öteki ucunda bu kez Uluç Gürkan gülmeye başladı:

"Bilmez olur mu hiç ağabey?"

Uluç Gürkan

dedi. “Zaten o nedenle yalnızca senle görüşmek istiyor...”

Uluç Gürkan’la konuştuğumuz günün akşam saatlerinde, bizim gazetenin bürosuna üniversite öğrencisi iki genç geldi:

“Sizi Erhan Erdoğan’a ağabeye götürmek üzere görevlendirildik” dediler. “Ne zaman hazırsanız, o zaman gidebiliriz ağabey.”

“Ağabey” sözcüğü, kulaklarımı dikleştirmedi yetti:

“Siz de mi Tarsus Amerikan Koleji’ndensiniz yoksa?” dedim ve “Evet”lerini duyar duymaz, kısa bir denetimden geçirdim ikisini de:

“Öğrenciler arasında Haydar

Hoca’nın takma adı nedir, söyleyin bakalım” dedim.

İkisinin de ağzından aynı anda, “Kakak” sözcüğü çıktı.

Yayımına başladığı günden bugüne değin Bütün Dünya’nın Türk dili danışmanlığı görevini üstlenen lise edebiyat öğretmenimiz Sayın Haydar Göfer’in öğrenciler arasındaki takma adı, saçsız başından ötürü “Kakak”, tatlı dilinden ötürü de “Balakabağı” idi.

Erhan Erdoğan, Yeni Mahalle’nin girişindeki gökdelen bloklardan birinin dokuzuncu katındaki bir dairede saklanıyordu. Üzerinde bir pijama, koltukaltlarında da birer

koltuk değneği vardı. İlk kez karşılaşmamıza karşın, bir okul ağabeyinden çok, “ana bir, baba bir” ağabeyine gösterebileceği bir sıcaklıkla boynuma sarıldı. Yanında, onbir kişi daha vardı. Onları da tanıttı, tek tek... Her biri “okul kardeşim”miş, meğer...

Erhan Erdoğan’la o gece saat ikiye dek görüştük. Öğrenci olaylarının nedenlerini bir sosyolog ve bir psikolog yetkinliğiyle değerlendirdi. Kimi çevrelerce “anarşist” sözcüğüyle anılıp küçümsenmek, hatta suçlanmak istenmelerinin nedenlerini de aynı yetkinlikle açıkladı. Onun o gece anlattıklarını, gazetede tam on beş gün süreyle yazdım.

Röportajımın gazetede yayımı bittikten iki ya da üç gün sonra gazetede ki odamda, Tarsus Amerikan Koleji’nin o yıllardaki müdürü Mr. Wallace Roberson’ı beni beklerken buldum.

Birlikte yediğimiz öğle yemeğinin ortasında, eski okulumun yeni müdürü, bana çok özel bir ödev verdi:

“Para sahibi mezunlarımıza git, gereken miktardaki parayı onlardan topla, sonra da Erhan’ı al götür, ameliyat ettir” dedi. “Bacağındaki iki kurşunun hâlâ durduğunu yazdın geçen gün. Senden, Erhan’ı bir doktora götürmeni ve bacağındaki o iki kurşunu kesinlikle çıkarttırmanı

Haydar Göfer

5 Mart 1971’de Komando Birliği ile öğrenciler arasındaki çatışmada yaralanan Öğrenci Dernekleri Birliği Başkanı Erhan Erdoğan saklandığı evde Mete Akyol ile

istiyorum. Zaten onun okul ağabeyi olman nedeniyle doğal görevindir bu...”

Mezuniyetimin üzerinden on altı yıl geçmişti o yıl. Eski öğretmenimin karşısında o gün kendimi, orgeneralin karşısındaki rütbesiz bir ere benzettim:

“Emredersin, Mr. Robeson” dedim. “Ben ne yapar yapar, Erhan’ın bacağına ameliyat ettirir, bacağındaki o iki kurşunu çıkarttırırım.”

Ankara’daki Amerikan Askeri

Hastanesi’nin operatörlerinden Dr. Attila Sunay, Cumhurbaşkanını Cevdet Sunay’ın oğlu, benim ise yakın dostumdur.

Amerikan askerlerine ve onların aile bireylerine hizmet veren bu Amerikan kuruluşundaki odasının duvarına, “Babamdır... Karışamazsınız!” deyip, Türkiye Cumhurbaşkanının büyük bir fotoğrafını asacak denli ve masanın üstünden ay-yıldız’lı Türk bayrağını eksik etmeyecek denli vatansever olan Dr. Attila Sunay, ayrıca içtenlikli bir insanseverdi de.

Bir sohbet sırasında lafı getirdim, getirdim, tüm içtenliğimle, onun insanseverlik duygusunun önüne seriverdim:

“Fidan gibi çocukcağız, ağabey” dedim... “Bacağında iki tane kurşun duruyor” dedim... “Allah göstermesin, belki de kangren olacak, kesilecek bacağı” dedim...

Dr. Attila Sunay, dostluğunu göstermekte gecikmedi:

“Tamam, tamam, anladık...” dedi. “Fazla uzatma, yoksa ağlatacaksın beni.” Sonra da gülererek, yüreğime serin sular serpti:

“Getir çocuğu da, çıkarayım o kurşunları.”

Bir konuyu peşinen sağlama almak gereksinimi duydum:

“Bir doktor, bir hastasının bedeninden kurşun çıkarırsa, bu durumu polise bildirmek zorunda değil midir, Attila Ağabey?” dedim.

Attila Ağabey bana, “lafı fazla uzattırmadı”, bir de uyarıda bulundu:

“Kardeşini bir röntgeneciye götür, bacağına röntgenini çektir önce” dedi. “Röntgen filmiyle birlikte gelin bana.”

Dr. Attila Sunay’ın dediklerini yaptım. Erhan Erdoğmuş’u önce bir röntgen uzmanına götürdüm, baldır bölümünde iki kurşun olan bacağına röntgen filmi çekirdim.

Sonra Erhan’ı da, o röntgen filmi aldım, birlikte Attila Ağabey’e gittik. Dr. Attila Sunay içeride Erhan’ın bacağındaki kurşunları çıkarırken, ben de ameliyathanenin kapısında, kafamdaki “siyah-beyaz”ları yerli yerine oturtmaya çalışıyordum:

Geliniz, siz de yardım ediniz bana da, bu “siyah-beyaz”ları birlikte oturtmaya çalışalım yerli yerine:

Prof.Dr. Erdal İnönü’nün rektörü olduğu, kendisinin ise Öğrenci Dernekleri Birliği Başkanı olduğu Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde, üç

hafta önce Türk Silahlı Kuvvetleri Komando Birliği’yle girdiği silahlı çatışmada yaralanan ve üniversiteyi kuşatan komandoların çemberinden geçerek dışarı çıkabilen, Talas Amerikan Ortaokulu ve Tarsus Amerikan Koleji mezunu Erhan Erdoğmuş, yıllar önce mezun olduğu okulunun Amerikalı müdürünün görevlendirdiği bir okul ağabeyi tarafından doktora getiriliyor ve...

Ülkenin Cumhurbaşkanı’nın oğlu olan doktor ise şu anda, görevli olduğu Amerikan Askeri Hastanesi’nde onu ameliyat ederek, bacağındaki asker kurşunlarını çıkarıyor...

Tüm bu “siyah-beyaz”lar tablosunun tek açıklaması vardı:

İnsana sevgi ve insana saygı...

Çünkü bu tabloda adı geçen kişilerin tümünün birbirlerine yaptıkları, birbirlerine olan sevgi ve saygılarını birbirlerine kanıtlamaktan başka bir şey değildi. •

Bilinmeyen İlginç Gerçekler

Mona Lisa'nın Kaşları Neden Yoktur?

Mona Lisa'nın kaşlarının neden olmadığı merak edilir. Bu gizem, Pascal Cotte adlı bir mühendis sayesinde çözüldü. Da Vinci eserini bitirdiğinde figürün kaşları da vardı ama temizlik nedeniyle zamanla aşındığından bugün kaşlar artık görülemeyecek kadar yıpranmış durumdadır..

Karıncalar 12 saatte bir 8 Dakika dinlenirler.

Şaşırtıcı ama uykuyu yorumladığımız şekilde değil. James ve Cattel, karın-

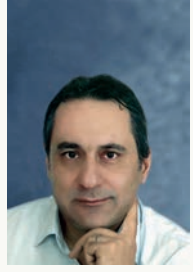
caların, her yuvanın topluca soluklandığı ve 12 saatlik bir süre içinde yaklaşık sekiz dakika süren döngüsel bir dinlenme dönemleri modeline sahip olduğunu yaptıkları araştırmayla kanıtladılar.

Develerin üç göz kapağı vardır.

Develerin çevrelerine uyum sağlamak için farklı yolları vardır. Gözlerini çölde uçşan kum taneciklerinden korumaya yardımcı olan üçüncü bir şeffaf göz kapağına sahiptirler. Ayrıca iki sıra uzun kirpik de gözlerini korur.

Evrensel Bakış Açısı

Gürbüz Evren

Sevilla Haritası

Kaderimiz Değildir

Türkiye'ye
"Bunu kabul
et, başka çaren
yok" denilerek
baskı
yapılıyor.

Komşumuz Yunanistan'ın bizimle yaşadığı her sorunda, kendini haklı göstermek için karşımıza ne çıkaracağını bilemezsiniz.

Ege Denizi'ni Yunan gölü yapma ve Doğu Akdeniz'de etkili olma hedefinde ısrar eden Yunanistan'ın,

Türkiye'ye karşı uluslararası platformlarda en çok kullandığı argüman Sevilla Haritası'dır. Söz konusu harita Avrupa Birliği'nin talebi üzerine İspanya'nın Sevilla Üniversitesi'nden 2 uzman tarafından 2000'li yılların başında hazırlanmıştır. »

Bu akademisyenler Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs arasında Doğu Akdeniz'deki MEB yani Münhasır Ekonomik Bölge anlaşmazlığının çözümü için uzun süren bir çalışma yaptı.

Çalışma sonucu ortaya çıkan haritaya da Sevilla Haritası adı verildi.

Haritada en çok dikkati çeken ayrıntı ise Yunanistan'ın kıta sahanlığının, Türkiye'ye çok yakın olan Yunan adalarının sınırlarına göre çizilmiş olmasıydı.

Haritada en çok dikkati çeken ayrıntı Yunanistan'ın kıta sahanlığının, Türkiye'ye çok yakın olan Yunan adalarının sınırlarına göre çizilmiş olmasıydı.

Bu kapsamda Türkiye'ye sadece 1,5 km uzaklıktaki Meis Adası'nın sınırlarının dikkate alınması, Yunanistan ana karasına 580 km mesafedeki adanın bugün Yunan hükümeti ve onu destekleyen Avrupa Birliği tarafından her fırsatta gündeme taşınmasını sağladı.

Sevilla Haritası ile Meis Adası'na verilen Yunan kıta sahanlığını, güneye doğru Akdeniz'in ortasına kadar indirdi.

Bu da Türkiye'nin Antalya Körfezine sıkıştırıldığı şeklindeki

görüntüyü ortaya çıkardı.

Bu durumun ne denli büyük bir haksızlık ve hukuksuzluk olduğunu söylemeye gerek yok.

Avrupa Birliği ısmarlıyor, yine Brüksel'in belirlediği, akademisyenler, uzmanlar, Yunanistan'ın dolayısıyla Avrupa Birliği'nin gelecekteki çıkarlarını gözeterek bir harita çiziyor.

Tüm itirazlarına rağmen Türkiye'ye de "Bunu kabul et, zaten başka çaren de yok" denilerek baskı yapılıyor.

Ancak beklenmedik şekilde Amerika Birleşik Devletleri'nden farklı bir ses yükseliyor.

Geçtiğimiz 21 Eylül 2021 tarihinde Ankara'daki Amerika Birleşik Devletleri Büyükelçiliği, "*Sevilla Haritası'nın hukuki bir öneme sahip olduğunu düşünmüyoruz. Avrupa Birliği'nin de Sevilla Haritası'nı huku-*

ki bağlayıcılığı bulunan bir belge olarak değerlendirmedini görmekteyiz." mesajını paylaşmıştı.

Türkiye ile yaşadığı sorunlarda Yunanistan'a verdiği destekle bilinen Washington, "*Avrupa Birliği'nin de Sevilla Haritası'nı hukuki bağlayıcılığı bulunan bir belge olarak değerlendirmedini görmekteyiz*" diyerek, Avrupalıları tavırlarını değiştirip kendisi gibi düşünmeye zorluyordu.

Peki Amerika Birleşik Devletleri neden böyle politikaya yöneldi?

Bunun birçok nedeni var.

Bu açıklama öncelikle yaklaşık 20 yıldır Sevilla Haritası konusunda ses çıkarmayan Amerika Birleşik Devletleri'nin, Doğu Akdeniz'deki enerji kaynaklarını sadece Avrupa Birliği'ne bırakmak istemediğinin kanıtıdır.

Yine bu açıklama, Avrupa Birliği'ne *“Siz de bu haritanın hukuki bağlayıcılığı olmadığını biliyorsunuz”* diyerek, *“benimle hareket edin, yoksa o haritaya destek bulamazsınız”* mesajıdır.

Ayrica, Ankara'nın Doğu Akdeniz çıkışının ve sondaj çalışmalarının arkasındaki Rus desteğini gören Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye'yi Rusya'nın etkisine bırakmak istemediğine de dikkati çekmeye çalışıyor.

Ama tüm bunların dışında Amerikalıları harekete geçiren başka bir şey var.

O da Amerikan yönetiminin bir İspanyol üniversitesinin 20 yıl önce çizdiği Sevilla Haritası'na bugün bir başka İspanyol üniversitesi Navarra Üniversitesi'nin karşı çıktığını görmesidir.

“Türkiye Sevilla Haritasına karşı çıkmakta haklıdır” diyen

Ankara'nın Doğu Akdeniz çıkışının ve sondaj çalışmalarının arkasındaki Rus desteğini gören Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye'yi Rusya'nın etkisine bırakmak istemediğine dikkat çekmeye çalışıyor.

Navarra Üniversitesi'nden akademisyenler, yaptıkları bir çalışmanın sonuçlarını *“Türkiye daha geniş bir MEB yani Münhasır Ekonomik Bölgeye sahip olmalıdır”* açıklamasıyla dünya kamuoyuna duyurdular.

Aynı akademisyenler, Birleşmiş

Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi imzacısı olmayan Türkiye'nin, Yunanistan'a ve Kıbrıs Rum Kesimine karşı dava açmadığını hatırlatıyor, bu yüzden de iddiasına yasal bir zemin kazandıramadığını söylüyorlar.

Türkiye'nin tezi özetle şöyle:

"Yüzölçümü 10 kilometrekare olan, Anadolu kıyılarına 1,5 km, Yunan ana karasına ise 580 km uzaklıkta olan bir adanın 40.000 kilometrekare genişliğinde kıta sahanlığı alanı yaratması rasyonel ve uluslararası hukuka uygun bir tez değildir."

Burada bilinmesi gereken en önemli ayrıntı ise *"Deniz yetki alanları uluslararası hukuka dayalı olarak, ilgili devletler arasında varılan mutabakatla karara bağlanır"* şeklindeki kuraldır.

Başta açıklamamız gereken Kıta

Sahanlığı konusunu da özetleyelim.

Ülke kıyılarına bitişik olan ve 200 metre derinliğe veya bu sınırın ötesindeki su derinliğinin doğal kaynaklarının işletilmesine elverişli olduğu noktaya kadar kara sularının dışında kalan deniz altı bölgelerinin deniz yatağı ve toprak altı kesiminin bütününe kıta sahanlığı deniyor.

Kıyıları karşılıklı olan veya yan yana olan devletlere kıta sahanlığının sınırlandırılmasına ilişkin usul ise 1958 Cenevre Kıta Sahanlığı Sözleşmesi'nin 6. Maddesindeki tanımlamalarla düzenlenmiştir.

Söz konusu madde uyarınca, kıta sahanlığının sınırı, kural olarak taraf devletlerin anlaşmasıyla tespit ediliyor.

Bu hassas konuya gelecek aylarda uluslararası örnekler vererek devam edeceğiz. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

Dünyada Politika

- Bolivya'nın 1825'te İspanya'dan bağımsızlığını kazanmasından bu yana 200'e yakın hükümeti oldu. 1945'ten beri İtalya 50'den fazla hükümet ve 20'den fazla başbakan gördü.
- Hindistan, 700 milyondan fazla kayıtlı seçmenle dünyanın en büyük demokrasisidir.
- Dünya, demokrasi sistemi ile 2500 yıl önce Yunanistan'ın Atina kentinde tanıştı.
- En genç aktif yönetim sistemi, 1848'de Friedrich Engels ve Karl Marx tarafından tanıtilen komünizmdir.
- Amerika Birleşik Devletleri 1776'da kurulmuş olmasına rağmen, görev-

deyken Avrupa'yı ziyaret eden ilk Amerikan başkanı 1918'de Woodrow Wilson'du.

■ Victoria Woodhull (1838-1927), ABD Başkanlığına aday olan ilk kadındı.

■ Birleşmiş Milletler teşkilatı (BM) 1945 yılında kurulmuştur.

■ Amerikan Devletleri Örgütü (OAS), batı yarımkürede barışı, güvenliği ve ekonomik kalkınmayı desteklemek için 1948'de kuruldu.

■ Avrupa Birliği, 1957 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu olarak kurulmuştur. Daha sonra AT (Avrupa Topluluğu) ve 1993'te AB (Avrupa Birliği) oldu.

Ermeni Soykırımı(!) Endüstrisi

II. Dünya Savaşı'ndan itibaren artan ekonomik sıkıntılar nedeniyle Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'ya Ermeni göçleri yaşandı. Suriye, Lübnan, Mısır, Sovyet Rusya ve İran gibi ülkelerden binlerce Ermeni Batı'ya göç etti.

Benzer bir göç dalgası Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra yaşandı. 1990'larda yaşanan göçle komşumuz Ermenistan'dan Batı'ya bir milyonu aşkın Ermenistan vatan-daşı göçtü. Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da bazı kentlerde 20. yüzyıl sonlarında göç eden Ermenilerin bulunduğu bölgelerde Ermeni

mahalleleri oluştu. Aynı mahallede oturan Ermeniler işsizlik, geçim sıkıntısı gibi sorunların yanı sıra, daha önemli bir sorunla karşılaştılar: Asimilasyon tehlikesi.

Ermenistan dışında yaşayan Ermeniler birbirlerine çok da benzeyen insanlar değil. Her şeyden önce farklı dilleri konuşuyorlar. Kafkaslardan

gelenler Rusça, Ortadoğu'dan gelenlerin bir kısmı Arapça konuşuyor, bir kısmı Türkçe konuşuyor ve aralarında Ermenice diye kullanabilecekleri bir dil yok. Özellikle gençler Ermenice'yi neredeyse hiç bilmiyor. Göçle birlikte yeni gelinen ülkenin de dilini bilmeniz gerekiyor. Artı, kültürler çok farklı. Bir kısmı eski komünist sistemden göç etmiş, bir kısmı az gelişmiş tarım ülkelerinden. Yani Mısır, Lübnan, Kıbrıs, Rusya, Türkiye gibi yerleri gözümüzde canlandırarak olursak, ABD ve Avrupa kentlerinin varoşlarına çok farklı kültürlerden farklı dilleri konuşan insanların gittiğini görmüş oluruz.

Ermenistan dışında yaşayan Ermenilerin bir kimlik sorunu yaşadıkları ve asimilasyon tehlikesiyle karşı karşıya oldukları bir gerçek. **Ermeni toplumunu bir arada tutmak için Türk düşmanlığından azami ölçüde yararlanıldı ve halen devam ediliyor.**

Bu insanları bir arada tutabilmek oldukça zordu. Özellikle Amerika ve Fransa'ya göç edenler, asimilasyon tehlikesiyle karşılaştılar. Bunu engellemek içinse Ermeni kilisesi ve radikal gruplar devreye girdi.

Ermenistan dışında yaşayan Ermenilerin bir kimlik sorunu yaşadıkları ve asimilasyon tehlikesiyle karşı karşıya oldukları bir gerçek. Ermeni

toplumunu bir arada tutmak için Türk düşmanlığından azami ölçüde yararlanıldı ve halen devam ediliyor. Hatta daha da ileri gidip, Ermeni terörünün de asimilasyon tehlikesi karşısında çok işe yaradığını belirtenler oldu. Örneğin The Armenian Reporter dergisinin editörü Edward Boghosian, 2 Şubat 1984'te yazdığı makalede şunları söylemişti: "Terörizm ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan propaganda etkisi, 1975'lere kadar uyusuk duran ve Fransız toplumu ile tamamen kaynaşmak üzere olan Ermeni toplumunun canlanmasına neden olmuştur."

Ermenistan dışında yaşayan radikal Ermenilerin, Ermenistan'ın bağımsızlığını kazanmasından sonra da kin ve nefret kampanyalarını devam ettirdikleri görülüyor. Oysa Ermenistan'ın büyük ekonomik sıkıntıları var.

Ayrıca Ermenistan'ın, komşularıyla arası iyi değil. Ve bazı politikacılar, "Türkiye ile sınır problemleri bulunduğunu" iddia ediyor. Türkiye'nin Doğu'su Ermenistan resmi çevrelerce Batı Ermenistan olarak adlandırılıyor. Siyaset bilimcilere göre aslında "Ermenistan halkı, kendi kaderini belirleme" imkanından yoksun durumda.

Ermenistan'da yaşayan

Ermeniler ile Ermenistan dışında; yani Avrupa ve Kuzey Amerika'da yaşayan Ermenilerin gündemleri birbirinden çok farklı. Batı'daki Ermeniler, Türkiye düşmanlığı ile ayakta duruyorlar adeta. 1915 olaylarının; "soykırım" olduğunu iddia ederek, bir anlamda varlıklarını korumaya çalışıyorlar.

Onlara göre, Türklerle Ermeniler iş birliği yaparsa, Ermeni olmak nedir sorusuna verilebilecek cevap ortadan kalkıyor. Ermenistan kurulduktan sonra ne yazık ki Ermenistan dışındaki Ermeniler maddi güçlerini ve iletişim kanallarını kullanarak Ermenistan yönetimi ve halkı üzerinde etkili olmaya başladılar. Fakat Ermenistan'ın sorunlarını görmekte güçlük çekiyorlar. Ermenistan'da ekonomik sıkıntılar ileri safhada. Buna karşın söz gelimi California'daki Ermeni

toplumu, geçmiş "bir anlamda" kullanarak kimlik sorununu aşmaya çalışıyor. Ermenistan dışından gelerek devlet bürokrasisinde yer alanlar içerde de etkililer. Bu da şunu gösteriyor bize: Ermenistan'da yaşayan Ermeni halkı kendi kaderini kendisi belirleyemiyor. Ermenistan içindeki ve dışındaki radikal

Ermeniler, Ermenistan ile Türkiye'nin ilişkilerinin düzelmemesi için açıkça çaba gösteriyorlar. Oysaki sosyolojik araştırmalar; I. Dünya Savaşı'nın acılarını, Türklerle beraber yaşayan Ermenilerin, Türklere karşı nefret duymadıklarını gösteriyor. Fakat yeni nesillere baktığımız za-

I Dünya Savaşı'nın acılarını,
● Türklerle beraber yaşayan Ermenilerin, Türklere karşı nefret duymadıklarını gösteriyor. **Fakat yeni nesillere baktığımız zaman çok yoğun bir nefret duygusunun geliştiğini görüyoruz.**

man çok yoğun bir nefret duygusunun geliştiğini görüyoruz. Hayatında bir Türk'le karşılaşmadığı halde en büyük idealinin bir Türk'e zarar vermek olduğunu ve yahut da ona hakaret etmek olduğunu söyleyenlerin sayısı az değil.

1. Dünya Savaşı öncesinde ve savaş yıllarında "Büyük Güçlerin"

Ermeni meselesini emperyalist amaçları uğruna kullandıklarını, tarih ortaya çok açık bir biçimde ortaya koyuyor. Bu hususla ilgili yayınlanmış yüzlerce Rus, Fransız, İngiliz belgesi var. Yani Ermeni iddialarına ilişkin bir belge konulabilmiş değil. Eğer olsaydı, mutlaka ortaya koyarlardı. Burada şu soru da geliyor akla. Acaba bu mesele, uluslararası güç mücadelesinde bir araç olarak kullanılıyor mu hala? Soykırım yalanlarının devam etmesinde, I. ve II. Dünya savaşlarını çıkartarak milyonlarca insanın ölümüne gerekten sebep olan güçler söz konusu anlaşmazlıktan yarar görüyorlar mı?

Batı'da Türkiye karşıtı bir cephe var. Bunun başını Rumlar çekiyorlar.

Mevcut haliyle Türkiye ile problemi olan veya Türkiye ile herhangi bir konuda diplomatik pazarlık yapmak isteyen tüm devletler için ideal bir araç olduğu görülüyor; yaşadığımız çok sayıda örnekten. Ayrıca Batı'da Türkiye karşıtı bir cephe var.

Bunun başını Rumlar çekiyorlar; cephede PKK/PYD ve FETÖ lobisi de yer alıyor. Bunlar parlamentolarında ve buldukları ülkelerde Türkiye'ye karşı baskı oluşturabilmek için bir müttefik arayışı içerisinde. Dolayısıyla, Türkiye ile diplomatik görüşmelerde Ermenileri kullanmak mümkün oluyor veyahut Türkiye'yi bir konuda ikna etmek için "tırnak içinde söylemek gerekirse" bir anlamda pazarlık konusu söz konusu olduğu zaman, Ermeniler kullanılıyor. Aynı zamanda da Türkiye karşıtı hangi grup olursa olsun, Türkiye karşıtı bir cephe oluşturulmak istendiği zaman Ermeniler doğal müttefik olarak görülüyor ve tabiri caizse kullanılıyor.

Radikal Ermeni grupların Türkiye'ye karşı iftira kampanyalarının aslında Ermenilere de bir fayda getirmediği açık. Özellikle ekonomik ve sosyal sorunlarıyla baş edemeyen Ermenistan'a ciddi zarar veriyor. Soykırım iddialarından, sınır problemi iddialarından ve Yukarı Karabağ'daki

iddialardan vazgeçilirse, Ermenistan ve Türkiye arasında iyi ilişkiler kurulabileceğine inanıyoruz. Ancak kimi çevreler Türkiye-Ermenistan yakınlaşmasından, iki ülkenin barışmasından korkuyor. Soykırım iddiaları, bir "soykırım endüstrisi" haline

Ermenistan cumhurbaşkanı Nikol Paşinyan'ın Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'le fotoğraf vermeye çekinmemesi dikkat çekici.

dönüşmüş durumda. Sanki, iki ulus diyaloga girerse, kimi çevrelerin varlık sebepleri ortadan kalkacak.

Tabii şu hususu da göz ardı etmemeliyiz. Ermeni soykırımı iddialarından geçinen on binlerce insan yaşıyor Batı ülkelerinde. Bunun içerisinde sinema ve tiyatro sektörü var, basın var, eğitim kuruluşları var, kilise var. Türklerle Ermeniler arasında iş birliği ve kesin barış sağlanmış olsa Amerika ve Avrupa'da çok sayıda insan işsiz kalacaktır. Birçok kişi ününü, şöhretini ve servetini iki toplum arasındaki anlaşmazlığa borçludur. Yani, "Ermeni soykırımı endüstrisi" diye bir endüstri alanı vardır. Bildiğimiz diğer husus ise Batı hariciyesinin bilindik tutumudur. Büyük güçler, 1850'lerden bu yana, Türkiye'de yaşayan azınlıkları bahane ederek Türkiye'nin içişlerine karışmışlardır. Uluslararası

güç mücadelesinin büyük aktörleri ve radikal Ermeni gruplar, soykırım iddialarından faydalanmaktan vazgeçecek gibi görünmüyorlar.

Ermenistan cumhurbaşkanı Nikol Paşinyan'ın geçtiğimiz ay R.T. Erdoğan'ın cumhurbaşkanlığı görevine başlaması törenine katılmasını, cesaretli bir davranış olarak görmemiz gerekir. Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'le fotoğraf vermeye çekinmemesi de dikkat çekici.

Sorun yoktur aslında. Sorun; 1915 Solaylarının bir tür efsane haline getirilmesi ve Ermeni ulusal kimliğinin oluşumunda harç olarak kullanılmaya çalışılmasıdır. Daha da önemlisi Batı hariciyesinin, gerekli olduğu zamanlarda kendi çıkarları için bilindik iftira dosyalarıyla Türkiye'yi sıkıştırma çabasıdır.

vahapcandan@butundunya.com.tr

ÖNDER

Uyumsuz /
absürd tiyatronun
öncülerinden Eugene
Ionesco'nun 1953
yılında yazdığı adı Le

Maître / Üstat olan kısa oyununun dilimize çevrilmiş
adı. İngilizce adı The Leader olan, 1964 yılında da
de yayınevi tarafından Gelinlik Kız / *La Jeune fille a
marrier* ile birlikte yayımlanan bu kısa oyunu, Önder
diye çevirmiş Genco Süreyya Tamer.

Kültür ve Sanat Dünyasından

Tekin Özertem

Absürdizm, kökeni 19. yüzyıl filozof teologlarından ve varoluşçuluğun / egzistansiyalizmin öncülerinden Danimarkalı Søren Kierkegaard'a dayanan; herhangi bir yaratıcı / Tanrı olmadığı görüşünden yola çıkarak yaşama bir anlam kazandırma çabasının başarıya ulaşmayacağını öngören bir felsefe akımı. Albert Camus'nün^[1] 1942 yılında yayımlanan Sisifos Efsanesi / *Le Mythe de Sisyphe* adlı denemesiyle sınırları belirlenmiş; II. Dünya Savaşı'ndan sonra sanatın her alanında olduğu gibi tiyatro sanatını da etkilemiştir.

Önce Avrupa'da daha sonra da dünya genelinde büyük ilgi gören uyumsuz / absürd tiyatro da absürdizmin tiyatro alanındaki yansıması. Samuel Beckett'in^[2] *Godot'yu Beklerken / En attendant Godot*, Eugene Ionesco'nun *Kel Şarkıcı*, Jean Tardieu'nün^[3] *Gişe* adlı oyunları da bu akımın ilk örnekleri.

Absürt tiyatro; bir mesaj kaygısı olmayan, bir sanat eserinin temel amacının izleyicilere bir şey öğretmek olmadığını, savunan; doğaçlamayı dışlamayan; saçma olanın anlamsız olmadığı bir tiyatro anlayışı.

İrlandalı oyun yazarı Samuel Beckett'in *Godot'yu Beklerken* adlı oyunu ile İstanbul'da Muhsin

Ertuğrul^[4] tarafından 1951 yılında kurulan Küçük Sahne'de 1954 yılında karşılaştı ilk kez bizim seyircimiz. Sonraki yıllarda da Eugene Ionesco'nun *Kel Şarkıcı / La Cantatrice chauve*, *Sandalyeler / Les Chaises*, *Gergedanlar / Rhinocéros* adlı oyunları ile...

Ülkemizde sadece amatör tiyatrolar tarafından sahnelenmiş olsa da Eugene Ionesco'nun Önder adlı oyunu en az diğer oyunları kadar önemli. Önemi de uyumsuz / absürd tiyatronun saçma olan tutumunun anlamsız olmadığına ilişkin bir örnek olması.

Milyonlarca^[5] insanın öldüğü, kentlerin yarıp yıkıldığı; insanlık tarihinin en ölümcül savaşı olan II. Dünya Savaşı'ndan sonra yazmış bir kaba güldürü / fars olarak bu oyunda tüm değerlerin yitdiği bir toplumda insanların benliklerini yitirip, gövdesinin üstünde bir baş olmasa bile birini önder / lider diye benimseyip kendilerini kaybedercesine ve zaman zaman

melemeye dönüşen “Yaşa! Yaşasın önder!” diyerek yüceltip nasıl peşine takıldıklarını sergilemiş... Halkı, koyun sürüsüne, önderi de çobana benzetip alay ederek / gülünçleştirerek yermiş...

Önder sözcüğü dilimize İngilizceden giren leader / lider ile eş anlamlı bir sözcük. Yaygın olarak da olumlu anlamda, yol gösteren olarak kullanılmakta. Kullanılmakta ama gerçek böyle değil. Peşlerine düşülen Adolf Hitler ve Benito Mussolini gibi kimi sapık önderlerin felaketine neden olmuşlar. Her ikisinin de sapkınlığı faşist ve ırkçı ideallere sahip olmaları. Onlara oy verip önder diye benimseyenler de en az milyonlarca insanın ölümüne, Avrupa’da taş üstünde taş bırakmamacasına peşlerine takıldıkları bu iki insan müsveddesini kadar suçlular.

Yüzyıllarca seçme şansları ol-

Yüzyıllarca seçme şansları olmayan önder / lider diye peşlerine takıldıkları tarafından sömürülüp istismar edilmiş halklar.

mayan önder / lider diye peşlerine takıldıkları tarafından sömürülüp istismar edilmiş halklar. Günümüzde de durum pek farklı değil. Halkların seçme ve seçilme hakkına sahip

oldukları demokratik ülkelerde durum aynı. Liderliğe soyunanlar kişisel hırslarının, halkların çoğunluğu da günlük bireysel çıkarların peşindedir.

Çağımızda demokrasilerin öncelikli vazgeçilmezlerinden biri ülkeyi yöneteceklerin seçimler ve halkın özgür oylarıyla belirlenmesi; diğeri de bu amaçla kimi vatandaşların bir araya gelerek oluşturdukları siyasi partiler. Ülkelerinin refahını, gelişimini önceleyen; seçilip iktidara geldiklerinde ülkeyi adaletle yöneteceklerini vaat eden siyasi partiler de bunu nasıl gerçekleştireceklerini kuruluş amaç ve ilkelerini belirledikleri tüzük ve programları ile ortaya koyarlar. Vatandaşların da seçimlerde oy verecekleri partilerin kuruluş amaç, ilke ve işbaşına geldiklerinde ne yapacaklarını açıkladıkları programlarını bilerek oy vermeleri gerekir...

Gerekir; ama nerde...

Seçmenlerin ne kadarının oy verdikleri partilerin kuruluş amaç, ilkelerini içeren tüzüklerini okuyup benimseyerek oy verdikleri bilimsel araştırmayı gerektirse de az gelişmiş, demokrasi ile yönetildiği varsayılan ülkelerde bu soruyu yanıtlamak pek zor değil. Az gelişmiş ülkeler bir yana gelişmiş ülkelerde bile parti tüzük ve programlarından çok önder / lider diye ortaya çıkanların karizmalarına kapılarak oy veriyor çoğu seçmenler. Seçilenlerin önderlik / liderlik, olumlu,

doğru yol göstericilik vasıfları ise gözetilmiyor. Bu sadece baştakiler için değil milletvekili adayları için de geçerli.

Ülkemiz için aday olup seçilebilmek için önemli bir sorun da ekonomik. Ülkelerinin, halklarının

geleceğini önemseyen; gerçek lider vasıflı dürüst, ahlâklı vatandaşların aday olabilmek, kendilerini ifade edip seçmenlere tanıtıp seçilebilmek için hatırı sayılır bir harcama yapmaları zorunlu. Üyesi olduğu bir partiye hatırı sayılır bir bağlılık yapmakla başlıyor adaylık süreci... Sıradan, varlıklı olmayan vatandaşlar için seçilme / seçilebilme özgürlüğünün önündeki en büyük engel bu...

Önderlik / liderlik sadece ülkelerin yönetimini üstlenmekle sınırlı bir konum değil. Toplumsal örgütlenmenin vazgeçilmez olan kurum ve kuruluşların yönetilmesinde

de söz konusu. İyi bir önderin / liderin öncelikle eğitilmiş, sağlıklı, adil, güvenilir ve tevazu sahibi olmak gibi vasıflara sahip olması gerekir.

Dilimizde önder / lider sözcüğü, hükmeden anlamına da kullanılmakta... Bunun yanı sıra başı çeken, kılavuz, şef, baş, reis, rehber sözcükleri de yine aynı anlamı içermekte. Yıllar önce Ionescou'nun bu

oyununu okuduğumda önder / lider seçiminin kişiler ve toplumlar için ne denli önemli olduğunu vurgulayan, "*Kılavuzu karga olanın burnu b. tan kurtulmaz,*" ünlü atasözümüz gelmişti aklıma...

İyi bir önderin / liderin öncelikle eğitilmiş, sağlıklı, adil, güvenilir ve tevazu sahibi olmak gibi vasıflara sahip olması gerekir.

Atasözleri ülkele-
rin kültürüne / yaşam biçimlerine dair yaşanmışlıklardan süzölmüş, geleceğe ışık tutan en önemli ipuçları. Ülkele-
rin içinde buldukları durum, bu özlü sözlerin içeriği uyarıları ne kadar benimsenip özümseye-

bildiklerinin önemli bir göstergesi.

Atatürk'ün işaret ettiği gibi,
"Hayatta en önemli mürşit -doğru yolu gösteren, kılavuz- ilimdir, fendir." •

tekinozertem@butundunya.com.tr

1. Albert Camus (1913-1960) Fransız yazar ve filozof.
2. Samuel Beckett (1903-1989) İrlandalı yazar, şair, oyun yazarı, eleştirmen.
3. Jean Tardieu (1903-1995) Fransız gerçeküstücü şair ve oyun yazarı.
4. Muhsin Ertuğrul (1892-1979) Türk tiyatro sanatçısı, yönetmen, oyuncu ve yapımcı.
5. I. Dünya Savaşı'nda yaklaşık 80 milyon insan ölmüştür.

Yetenek Çalışma ve Şans

Yazan: OBEN AYBARS KUDAY

Ülkemizde de bir çok yetenekli sporcular gördük. Fakat bunların çoğunun kariyeri potansiyellerinin çok altında kaldı.

“Allah vergisi yetenek”

“Çok yetenekliydi fakat yeteneğini kullanmadı”

“Böyle bir yetenek 100 yılda bir gelir”

“Bu yetenek falanca ülkede olsaydı onu dünya yıldızı yapmışlardı”

Ülkemizdeki bir çok sporcu için yukarıdaki gibi başlıklar atıldı fakat bu sporcuların çoğu yaşamlarını kumar, konsol oyunları, nargile, saat, araba, çapkınlık gibi konuların etrafında yaşadıkları için zamanlarını anlamsız ve verimsiz bir şekilde geçirdiler ve kendilerini üst seviyelere taşıyamadılar.

Yetenek tek başına çok kıymetli bir şey değildir önemli olan bu yeteneği nasıl eğiteceğini bilip

kullanılabilir hale getirmektir. Bizde ise ne sporcu ne de yönetici seviyesinde maalesef böyle bir bilinç henüz gelişmiş değil. Sporcu ya da spor yöneticisi yeteneği, cevheri iyi işleyip onu bir üst seviyeye çıkaracak şekilde eğitebilmelidir.

Yetenek tek başına çok kıymetli bir şey değildir, önemli olan bu yeteneği nasıl eğiteceğini bilip kullanılabilir hale getirmektir.

Sporcudaki tek başına yeteneğin varlığı yeterli değildir. Ancak ve ancak yetenek ve iyi bir tamamlayıcı eğitim bir arada olursa sporcu en üst seviyelere çıkabilir. Bayern Munich, PSG, Real Madrid, City gibi

kulüplerde oynayabilir.

İşini ciddiye alan ve gelişimi hayatının odağı yapan sporculardan size ilginç bir örnek vermek istiyorum: **Dayot Upamecano.**

Bayern Munich ve Fransa milli takımının defans oyuncusu.

Upamecano saha içinde sesini arkadaşlarına daha iyi duyurabilmek için bir tenor ile ses çalışmaları yapmış, arylar okumuş. İlk başta kulağa biraz garip geliyor ama sadece sporcunun bu yaklaşımı bile yaptığı işi ne kadar ciddiye aldığını bize gösteriyor.

Upamecano şu anda belki de dünyanın en iyi milli takımı ve kulüp takımında oynuyor. Yani başka bir deyişle ulaşabileceği en üst

noktaya gelmiş. Ama yine kendine bir hedef koymuş; daha iyi olabilmek veya bu seviyede kalıcı olabilmek.

Bir insan işini ciddiye alırsa bü-

yük ihtimalle başarılı olur ilgili olduğu branşta en üst seviyeye çıkar. Bu verdiğim örnek sadece spor ile ilgili değil hayatın her alanında başarıya ulaşmak için geçerli bir yaklaşım.

Bir insan ne iş yapıyorsa yapсын kendi-

ni geliştirmeli. Başarının sırrı budur. Tabii ki bazen şans faktörü de devreye girer ama kişi ancak üzerine düşen bütün görevleri yaptıktan ve engelleri / eksiklikleri en aza indirdikten sonra artık işini şansa bırakabilir.

Dayot Upamecano

131 golle En Çok Gol Atan Kaleci

Rogelio Ceni

Rogério Ceni, 25 yıllık kariyerinin büyük bir kısmını Sao Paulo'da geçiren ve Brezilya için 18 kez forma giyen oyuncu. Ceni bazı forvetlerin hayalini kurduğu gollere ulaşmayı başardı. Kaleci ölü top uzmanıydı ve 40 yaşında eldivenlerini asana kadar takımının resmi penaltı ve serbest vuruş oyuncusuydu. Top ayağındayken her koşulda rahattı. 2005'te Liverpool'a karşı Dünya Kulüpler Kupası Finali galibiyetinde kendini gösteren olağanüstü bir defans oyuncusuydu.

Hacivat Karagöz

Yazan: TAYFUN YILMAZ

Ülkemizde yapılan siyaseti Karagöz oyununa benzetiyorum. Burada iktidar Karagöz, muhalefet ise Hacivat. Şimdi bakalım.

Gölge oyununun en önemli unsuru perde. Bütün oyun perdenin arkasında gerçekleşiyor. Arkadan verilen ışık ile, tek boyutlu kuklalar görünür kılıyor. Bu kuklaları hareket ettiren ve onları konuşuran bir kişi var. Bu gizli el, kukla karakterlere istediği hareketi yaptırıp, istediği sözü söyletiyor. Ve tabii ki, izleyiciler var. Hepsisi, kuklaların bir el tarafından oynatıldığını biliyorlar, ama bazen oyuna kendilerini öyle bir kaptırıyorlar ki, perdede yansıyanlara gerçek muamelesi yapıyorlar. Gizli eli unutup, gölgelere değer yükleyip, tepki gösteriyorlar. Gösteri sonlandığında, aslında alkışı hak edenin gizli el olduğuna aldırmadan çılgınca alkışlıyorlar. Söylediğim gibi, genelde Karagöz iktidarı temsil ediyor. Kaba, hazırcevap, sürekli Hacivat'ı tersleyen, bazen kaba kuvvet kullanan ve cehaletinden dolayı çoğunlukla Hacivat'ı yanlış anladığı için gülünç duruma düşen bir tipteme. Muhalif Hacivat ise, görece daha bilgili, sağduyu sahibi, terbiyeli, iyi niyetli, yanlışları düzeltme gayreti içinde olan taraf.

Ama bir gerçek var ki, izleyici her zaman Karagöz'ün söylediklerini hatırlıyor, en çok ona gülüyor ve ara sıra Hacivat'ın hırpalanıp ağzının payının verilmesinden keyif alıyor. İkisi de gösterinin olmazsa olmazları ama, Karagöz biraz daha başrolde. Hacivat'ın öncelikli görevi, Karagöz'e pas vermek. Yani, Karagöz espriyi patlatıp, parsayı götürsün diye, ona replik ve malzeme vermek. Ardından gelsin Karagöz şov. Zaten bu gösterinin gerçek adı Karagöz oyunu. İzleyici onu izlemeye geliyor ve alkışı ona yolluyor. Hacivat, çelebi kişiliğiyle yardımcı oyuncu olarak kalmaya devam ediyor.

Günümüzde, Karagöz'ün karşılığı olabilecek komik karakter Recep İvedik tiptemesi olabilir. Kaba saba bir adam, dümdüz gidiyor, halkın duygularını ve vicdanını temsil ettiği varsayıldığından alkışı bol bol alıyor. Bir kahraman olarak, günlük yaşamda birçok soruna anlık pratik çözümler bulduğundan takdir ediliyor. Gerekirse kaba kuvvet kullanıyor ve yontulmamış duruşundan taviz vermiyor. Halk bu duruşta kendini buluyor, en ufak zeka parıltısı içermeyen her şeye gülüyor ve eğlencenin dibine vurmuş şekilde yaşamına geri dönüyor. •

Muhteşem Süleyman'ın
Sadrazamı:

“Devletin durumunu
alabildiğine
perişan buldum!”

*“Veziriâzamda garaz olma-
mak gerektir. Her şeyi için
yapmalı ve padişaha hak sözü
çekinmeden söylemelidir.”*

- Lutfi Paşa

Eski Türk-İslam dünyasının yazı-
lı yapıtları arasındaki “Siyaset-
name” diye adlandırılan tür, devlet
yönetimiyle ilgili bilgileri, görüşleri
kapsıyordu.

Yönetimin başında hükümdar »

Lutfi Paşa

yer aldığı için siyasetnamelerde, hükümdarın taşıması beklenen nitelikler sıralanıyor, saltanatın ilkeleri, koşulları açıklanıyordu. Hükümdarın başında yer aldığı örgüt, yönetilenlerin durumu, kötü yönetimin getireceği olumsuz koşullar anlatılıyordu.

Vezirler, emirler için de siyasetnameler yazılmıştı. Bu yapıtlarda vezirden beklenenler, vezirin hükümdara karşı tutumu, halkla ilişkileri açıklanarak öğütler veriliyordu.

Osmanlı tarihinde yetişme dönemindeki şehzadelerin, padişah ve devlet adamının niteliklerine ilişkin bu kapsamdaki ilk yapıtlar ilerleyen zamanda aksayan, yeniden örgütlenmesi beklenen yönetimi konu

edinmeye koyuldu.

Duraklama döneminde İmparatorluk toprakları elden çıkmaya, kötü yönetim yüzünden devlet yönetimi bozulmaya başladıkça sorumlulu kalem sahipleri yeni çıkış yolları göstermeye giriştiler. Bu konudaki ilk yapıtlarda gözler çok başarılı Kanuni dönemi ilkelere yönelmişti. İlerleyen yüzyıllarda yıkımı önleyecek ilkeler Batı ülkelerindeki çağdaş gelişmelerde arandı.

Böylece “siyasetname” türü “İslahatname” türüne evrildi.

1960 sonrasındaki bilim adamları, siyaset kuramcıları bütün bu tür yapıtları gün ışığına çıkarmaya emek verdiler. Böylece Lutfi Paşa, Tarihçi Mustafa Âli, Kâtip Çelebi, Koçibey, Koca Sekbanbaşı gibi yazarların yapıtlarına tarihin karanlığında kalmış başka ürünler de eklendi. Merhum Prof. Dr. Yaşar Yücel’in ulusal kitaplığımıza kazandırdığı “Osmanlı Devlet Teşkilatına Dair Kaynaklar” başlıklı toplu yayın bunlar arasındaydı.

Lutfi Paşa enderundan yetişmiş, tarih, hukuk konularında Türkçe ve Arapça yirmiyi aşkın yapıtı da olan yetenekli bir devlet adamıydı. Yavuz Sultan Selim’in kızlarından biriyle evliydi. Kanuni’ye sadrazamlık yapmış, eşine iyi davranmadığı için görevden uzaklaştırıldıktan sonra

çekildiği çiftliğinde “Asafname” diye anılan siyasetnamesini kaleme almıştı.

Siyasetnameler eski İslam dünyasında devletin nasıl yönetileceğini, düzendeki bozuklukların nasıl giderileceğini açıklamak için yazılmış yapıtlardır. Asaf ise İslam mitolojisine göre Hz. Süleyman’ın başarılarıyla tanınan veziriydi. Bu nedenle devlet yönetimiyle ilgili yapıtların “Asafname” diye adlandırıldığı görülmüştü. Lutfi Paşa da bu geleneğe uymuştu.

Lutfi Paşa “Asafname”-sinin 1. bölümünde sadrazamın davranışlarının nasıl olması gerektiğini, padişahla, halkla ilişkilerini anlatır. 2. bölüm savaşla ilgili önlemleri ele alır. 3. bölüm devlet hazinesiyile, 4. bölüm reayanın (çalışıp vergi veren Müslüman halkın ve Müslüman olmayanların) hukukunu konu edinir.

Günümüz araştırmacılarının okumalarında yapıtın daha başka sorulara da ışık tuttuğu gösterilmiştir. Örneğin Abdülkadir Aksoy, “Yönetim Ahlâkı Bağlamında Osmanlı Siyasetnamelerinin İncelenmesi” başlıklı doktora tezinde (Sakarya Üniversitesi, 2019), söz konusu yapıtların “modern öncesi toplumsal ilişkilerde başka bir deyişle tarım toplumu düzeninde” oluştuğuna dikkat çekerek;

“Siyasetnameler iyi yönetimin

nasil mümkün olacağını incelemesi bakımından birer nasihat eserleridir. Yöneticiye öğüt verme olarak değerlendirildiğinde çoğu toplumda örneğine rastlanabilecek bu tür eserler buldukları dönemin yönetsel aksaklıklarına da yer vermişlerdir (...)

Bu çalışmada ise Osmanlı siyasetnameleri örnek metinler olarak seçilmiş ve bunların yönetim ahlakına dair söylemleri betimsel yönlemlerle incelenmiştir. Söz konusu siyasetnamelerde yönetim ahlâkı devlet başkanı (hükümdar), vezir ve diğer üst düzey

Lutfi Paşa “Asafname”sinin 1. bölümünde sadrızamın davranışlarının nasıl olması gerektiğini, padişahla, halkla ilişkilerini anlatır.

kamu görevlileri ve son olarak da memurlar açısından irdelenmiştir. Osmanlı dönemi siyasetnamelerinde ahlâk alanı bu açılardan incelendiğinde yönetim ahlâkı ile iyi yönetim anlayışı arasında zorunlu bir ilişki olduğu belirtilebilir,” demekte, Lutfi

Paşa'nın yapıtını da bu çerçeve için-
de ele almaktadır.

Osmanlı tarihinde Kanuni'nin uzun saltanat yıllarının ardından "Yükselme dönemi"nin sona ererek "Duraklama dönemi"nin başladığı anlatılır. Lutfi Paşa'nın yapıtı ise aksaklıkların Kanuni dönemi boyunca da yönetim organını kemirdiğini apaçık göstermektedir.

Lutfi Paşa Yavuz Sultan Selim ve Kanuni dönemlerinde imparatorluğun birçok yerinde sancakbeyi olarak görev yaptı. Cephelerde başarılar kazandı.

Lutfi Paşa Arnavutluk'tan devşirme olarak getirildiği 2. Bezazıt'ın sarayında iyi bir eğitimle yetiştirilmişti. Yavuz Sultan Selim ve Kanuni dönemlerinde imparatorluğun birçok yerinde sancakbeyi olarak görev yaptı. Cephelerde başarılar kazandı.

Sorunlara çözüm üretmekte, hangi işin altından en iyi kimin kalkacağını kestirmekte becerikliydi.

Mimar Sinan anılarında, Tatvan'da seferdeyken orduda zemberekçi başı olarak görev yaptığı sırada, Lutfi Paşa'nın kendisinden Van gölünde kullanılmak üzere kadirga yapmasını istediğini, bu işin üstesinden nasıl geldiğini anlatmıştır.

Boğdan seferi sırasında da Prut nehri üzerinde bir köprü kurularak ordunun karşı yakaya geçirilmesi istendiğinde Lutfi Paşa'nın önerisiyle

görev kendisine verilmiş, bu başarısı mimarbaşılığa getirilmesinde etkili olmuştur.

Diplomasinin inceliklerini bilen bir devlet adamı olan Lutfi Paşa, Osmanlı-Venedik savaşına son veren antlaşmanın imzalanmasında etkili olmuştu. Habsburg elçileriyle yapılan görüşmeleri ustaca yönetti. Avrupa'da olup bitenleri iyi bilir, bu

birikimiyle en uygun kararları vermeyi başarırdı.

Lutfi Paşa'nın İstanbul'daki elçilerle yakın ilişkileri vardı. Onların görüşleri üzerinde dikkatle durur, yararlanırdı. "Siyasetname"sinde "ulak zulmü" diye adlandırarak

açıkladığı soruna da yabancı ülkelerde bu hizmetin nasıl sürdürüldüğünü elçilerden öğrenerek çözüm getirmişti:

At sırtında uzak yerlere haber taşıyan görevliler, yol boyunca halktan zorbalıkla aldıkları atları kullanıyordu. Bu uygulamaya son verdiren Lutfi Paşa yeni bir düzenleme getirdi. Her menzilde devlete ait atlar bulundurularak menzil örgütünü geliştirdi.

Halkın malına mülküne devletin haksız biçimde el koymasına da karşı çıkmıştı.

Hazinenin yetim malını yasadışı yoldan sahiplenmesini önlemiş, sahipsiz kalan malların ancak yedi yıl emanette bekletildikten sonra sahibi çıkmadıysa hazineye aktarılmasını sağlamıştı.

Lütfi Paşa sadrazamlığa

getirildiğinde yönetimde bir dizi yasadışı uygulama gördüğünü, kendisinden sonra bu göreve geleceklere yararlı olsun diye deneyimlerini, görüp-işittiklerini kaleme aldığını anlatır:

“Sultan Süleyman Han bu fakire veziriazamlık makamını verdiğinde, bazı töre ve yasaları, Divan-ı Hümayun’un yasalarını daha önce gördüklerime aykırı olarak perişan durumda bulduğumdan, veziriazamlık hizmetine gelen kardeşlerime armağan olsun diye, veziriazamlığın yolunu yordamını, veziriazamlığa gerekli olan bilgileri toplayıp bu kitapçıyı yazarak ona Âsafnâme adını verdim.”

Lutfi Paşa’ya göre, sadrazamın padişahla aralarındaki sırları, değil yabancılar, diğer vezirler dahi duymamalıdır

Vezir, padişahı servet edinmekten, paraya, pula düşkünlük yoluyla günaha girmekten korumalıdır.

Azledilmekten de korkmamalıdır. Kendisiyle görüşülmesi kolay olmalıdır. Getirilen önerilere karşı kırıcı davranmamalı, elinden geldiğince gönül almaya çalışmalıdır.

Görevlilerle bilginler arasından yetenekli kimseleri bularak onlara gereken değeri vermelidir.

Devlet adamı için rüşvet, ilacı bulunmayan hastalıktır.

Haram yiyenlerden, hırsızdan gelecek armağanlardan kaçınmalıdır.

Ancak kişinin kendi dostlarından, gücü olup muhtaç durumda bulunmayanlardan armağan alması hoş görülebilir.

Alverişteki fiyatları sıkı denetlemelidir. Narhlarla yoksullar korunmalıdır.

Görev başındakilerden kiminin piriñ tüccarına, kiminin evinin aktar dükkânına dönmesi önlenmelidir.

Medrese hocaları ve bilginlerinin atanmaları, yükselmeleriyle ilgili konularda araştırma yapılmadan karar verilmemelidir.

Lutfi Paşa: Devlet adamı için rüşvet, ilacı bulunmayan hastalıktır. Haram yiyenden, hırsızdan gelecek armağanlardan kaçınmalıdır.

Sadrazam haftada iki gün sofrasını konuklara açmalı, bu yemeğe bilim adamlarını davet etmeli ve onlarla görüşüp bilgi ve deneyimlerinden yararlanmalıdır.

Kendi çevresine çıkar sağlamak-tan kaçınmalıdır.

Hazineyle ilgili çalışmalar devletin en önemli işlerindedir.

Devlet yönetimi ekonomi ile olur. Ekonomi ise adil, düzenli yönetime dayanır. Zulümle sürdürülmez.

Sadrızam bütün zamanını devlet işine vermelidir. Doğru yolda ilerlemeli, koşulları düzeltmeye çalışmalıdır.

Padişaha sık sık, “*Padişahım, ben yükü boynumdan giderdim, doğrusunu söyledim, Kıyamette cevabı sen ver;*” demelidir.

Lütfi Paşa, vezirliği sırasında hazineyi düzensiz ve yetersiz bulmuştu. Mevcut açık saray dışındaki hazineden karşılanıyordu. Kanuni Sultan Süleyman tahta çıktığında gelir gidere denkti. Fakat zamanla gider geliri aşmaya başlamıştı.

Lütfi Paşa bu işlerin yönetilmesi için divana tedbirli, akıllı, vergi toplamasını bilen ağırbaşlı defterdarlar getirmesini zorunlu görür. Defterdarların işlerine karışılmamalıydı. Ancak onların da sorumluluk duyarak çalışması beklenmeliydi.

Yönetimin iyi yürümesi için adama göre iş bulunması bırakılmalı, işe göre adam atanmalıydı.

“Asafname”de reaya ile ilgili bilgilerin elde divanhanede bulundurulması, bu bilgilerin otuz yılda bir yenilenmesi, toprağı işleyenlerden ölenlerin, hastalananların saptanması, yeni doğanların yazılması istenir. Bir yerin reayası zulümden kaçıp başka bir yere gitse, o yerin valisi onları eski yerlerine göndermelidir.

Böylece yaşadıkları yerin bakımsız kalıp harap olması önlenmiş

olacaktır.

Reyadan sık sık avarız vergisi (savaş gibi olağanüstü durumlarla ilgili vergi) toplanması hoş görülmez; reyadan sipahi olanlarının kendi yakınlarını kollamasının uygun olmadığı anlatılır.

Sonraki yüzyıllarda, yöneticilere uyarılar taşıyan “siyasetnameler”, yerlerini devlet örgütünde çok daha geniş düzenlemeler öneren “ıslahatnameler”e bırakacaktı.

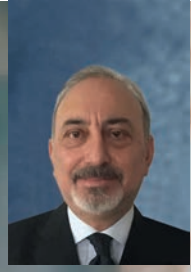
Edebiyat tarihçisi Agâh Sırrı Levend’in “Siyasetnameler” başlıklı çalışmasında bu evre şöyle açıklanmıştır:

“*(Islahatnamelerin) başlıca özelliği (...) asıl, yurdun belli başlı dertleri üzerinde durması, gerçeğe uyması, yaranmak ya da bir eser vücuda getirmek amacıyla değil, yurtsever düşünce ile kaleme alınmış olmasıdır. (...) Bu gibi eserler başka bir özellik taşır. Amaç, Osmanlı İmparatorluğu’ nun, başta padişah olmak üzere korunması, yurdun kalkınması, eski zafer günlerine yol açılmasıdır.*”

Olumsuz koşulları gidermek için sorumlu aydınların geliştirdiği düşünceler güçlenerek sürmüştür. Böyle çalışmaların günümüzde örneğin son seçim arifesinin getirdiği “Ortak Politikalar Mutabakat Metni”ne dek uzandığı görülmektedir.

Siyaset dünyasında işlerin yolunda gitmesi için önlemlerle ilgili dizide sırası geldikçe bu yapıtlara değinilecektir. •

konurertop@butundunya.com.tr

Yazmak ve Deneme

Zihinsel bir süreç olan düşünme ile başlayan insan yaşantısındaki serüven, konuşmak, okumak ve yazmak ile şekillenip, zenginleşerek sürer.

Ders notları, kompozisyonlar, günlükler ve anılar, bazen zorunlu olarak yazılır, bazen de zevkle kaleme alınır, kağıda dökülürler. Yazı stili-niz, sayfadaki görüntüsü, yazınızın içeriğinden önce dikkat çekerdi. El yazısı ile yazılan mektuplar, dilekçeler, arkadaşlara

Artık yazılar çoğunlukla dijital ortamda yazılıyor

ve sevgililere gönderilen kısa şifreli notlar tarihe karıştı. Artık yazıların büyük çoğunluğu dijital ortamda yazılır oldu. El yazısı ve daktilosu ile yazanlar ise; azınlıkta kaldılar, sanki hep nostalji yaşamaya ve yaşatmaya devam ediyorlar!

Özgürce düşünmek, »

Semih Gümüş

okumak, konuşmak ve değerli bulduklarını paylaşmak isteği sizi yazmaya zorlarsa hiç şaşmamalı ve vakit kaybetmemelisiniz. Anı, günlük, şiir, makale, öykü, köşe yazısı ve deneme bunlardan birisi olabilir.

Semih Gümüş'ün yazmak konusundaki görüşleri şöyle; *“Doğru bir okuma biçimi edinmiş, dolaısıyla okuduklarının anlamlarını kendi başına sökebilen ve kendi yazdıklarını bütün yazınsal öğeleri soyutlayarak çözümleyebilen, eleştirebilen yazar adayı, aynı zamanda*

okumayla yoğun ve sürekli bir ilişki içinde yaşamayı başarabilirse, yazmayı da er geç başarır.” (*)

Denemeyi yazma sanatına kazandıran kişinin

Michel de Montaigne

Fransız devlet adamı Montaigne olduğu bilinir. Yazdığı denemeler kitaplaşmış ve kitaplıkların baş köşesinde yer almıştır. İngiliz yazar Francis Bacon ise, denemeye kişisel konulara girmeden, farklı üslup ve kalıp kazandırmıştır. Türk edebiyatına “deneme” kelimesini Nurullah Ataç kazandırmıştır. Nermi Uygur ise felsefeci olmasına rağmen,

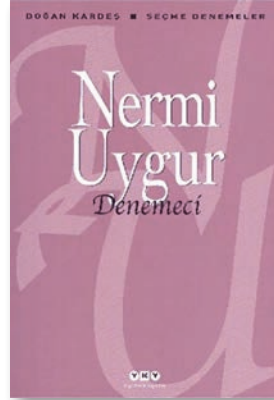
yazıları ile denemeci özelliği daha ön plana çıkmıştır. Gerçekte denemeciler yaşam felsefelerini dile getiren, Fransızların “moraliste” dedikleri kişilerdir.

“Her denemede bir felsefe yatar” demek, pek de yanlış bir söz olmaz.

Denemecinin amacı yazdıkları

ile, okuyucuları özgürce düşündürmek, tarafsızca yorum yapabilmelerini sağlamak olmalıdır. Nermi Uygur'a göre denemeci; *“Kayadan, balıktan, kediden, masadan da söz etse kendine özgü bir bakışla yapar bunu. Yaşantı insanıdır denemeci. Yaşadıklarını dile getirir, yaşamlarını işler o.”* (**)

Bir denemede, klasik edebiyat

Nermi Uygur / Denemeci

yapıtlarındaki kalıpların dışına taşarak, eleştiri-özeleştiri, ironi, metafor, yorum, aforizma, mizah, soru-cevap tarzı dertleşme dahil, edebiyata dair her ne ararsanız hepsini bulabilirsiniz. Edebiyatımızın köşe taşlarından Asım Bezirci ise, Ataç'ın öznel/izlenimsel eleştiri anlayışına karşı, nesnel/bilimsel eleştirinin ve denemenin kapılarını açmıştır. Ona göre halkla bütünleşmenin, kitlelere ulaşmanın yollarından biri, "güncelliktir". Güncel, yani aktüel denince "deneme" ilk akla gelen edebi tür olmalıdır. Böylece, günceli tarihsele bağlamış olursunuz. Yaşama sevincini yaşam sanatçılığına dönüştürebilen, dünü bugüne, bugünü yarına bağlayabilen denemeci, bir ozan gibi, bir romancı,

bir köşe yazarı gibi yazı sanatçısıdır. Ernest Hemingway'in "Hepimiz, kimsenin asla usta olamayacağı bir zanaatın çıkarlarıyız." sözü doğru ise, siz de mutlaka bir "deneme" denemelisiniz! •

muratmolu@butundunya.com.tr

*Nermi Uygur, Denemeci, Yapı Kredi Yayınları.

**Semih Gümüş, Yazar Olabilir miyim, Yaratıcı Yazarlık Dersleri, Notos Kitap.

Dr. Murat Molu'nun sesinden Semih Gümüş'ün "Yazar Olabilir miyim?" kitabından alıntı.

LATİNCE AFORİZMALAR

- Omnia Vincit amor!
"Aşk her güçlüğü yener!"
- Citius, altius, fortius!
"Daha hızlı, daha yükseğe,
daha güçlü"
- Festina lente
"Yavaşça acele et"
- Veni, vidi, vici
"Geldim, gördüm, yendim!"
- Ars longus, vita brevis.
"Sanat uzun, hayat kısadır."
- Ex oriente lux.
"Işık doğudan yükselir"
- Totus mundus agit histrionem.
"Bütün dünya bir sahnedir"
- Carpe diem.
"Günü yakala."
- Ora et labora!
"Dua et ve çalış!."

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-"Kompostlaştırma"
nedir?

- a-Bitki özlerinden ilaç elde etme
- b-Evsel organik atıklardan gübre elde etme
- c-Hormonlayarak iri meyve üretimi
- d-Petrolü işleyerek kullanılır hale getirme

2-Zamklı mat sulu-
boyaya ve boya ile
yapılan resimlere ne
ad verilir?

- a-Lome
- b-Saçatura
- c-Guaj
- d-Sufle

3-"Lokul" nedir?

- a-Bir otomobil aksesuarı
- b-Bir tür şekerleme
- c-Hamur işi bir yiyecek
- d-Tatlı bir soğan türü

4-Dünyada bilinen
en eski enstürman
hangisidir?

- a-Flüt
- b-Davul
- c-Gitar
- d-Tef

5-Hangi ülkenin milli
marşında söz bulun-
maz?

- a-Uganda
- b-Rusya
- c-Almanya
- d-İspanya

6-Daktilo kullanıla-
rak yazılan ilk kitap
hangisidir?

- a-Martin Eden
- b-Tom Sawyer'in Maceraları
- c-Gizemli Yabancı
- d-Gulliver'in Seyahatleri

7-Buğu, gaz veya ufak
damlacıklar halindeki
sıvıların solunmasına
ne ad verilir?

- a-Histeresiz
- b-Diprozyum
- c-İnhalasyon
- d-Grejuva

8-"Kös" nedir?

- a-Davul
- b-Ayakkabı
- c-Gözlük
- d-Saat

9-Konusu cansız var-
lıklar veya nesnelere
olan Resim türüne ne
ad verilir?

- a-Portre
- b-Natürmort
- c-Nü
- d-Soyut resim

10-Herhangi bir bilim
dalında yazılmış olan
yazı veya eserlerin
bütününe ne ad
verilir?

- a-Satirik
- b-Linguistik
- c-Retorik
- d-Literatür

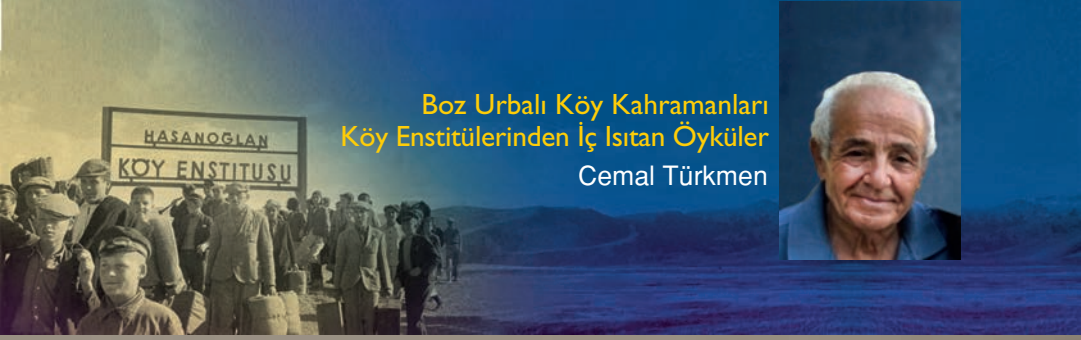
11-Aşağıdakilerden
hangisi Pedallı bir
enstürmandır?

- a-Viyolonsel
- b-Piyano
- c-Kanun
- d-Akordeon

12-"Barometreyi"
kim icat etmiştir?

- a-Torçelli
- b-Newton
- c-Loewenhook
- d-Galileo

Yanıtlar:
151.
sayfada

Boz Urbalı Köy Kahramanları
Köy Enstitülerinden İç Isıtan Öyküler
Cemal Türkmen

Onların Paraları da Yoktu Zamanları da

Akçadağ Köy Enstitüsü bünyesinde çalışacak olan eğitimci kursunun grup şefliği görevini üstlenen Şerif Tekben, Akçadağ'a geldiğinde martın son günüydü. Akçadağ yaklaşık 1500 nüfuslu küçük bir kasabaydı. Enstitü, Hamidiye Kışlası ve kışlaya ait arazi üzerinde kurulacaktı.

Şerif Tekben ve öğrencileri

Olay
31 Mart
1940
tarihinde
yaşanmıştır.

Kışlanın üzerinde bulunduğu arazi, 1848 yılında Malatya valisi, defterdarı ve bir tütün gümrüğü memuru tarafından üretim yapmak üzere kiralanmıştı. Ama yeterince ilgilenmemeleri ve zaman zaman da eşkiyaların ürünleri yağmalamaları üzerine arazi

el değiştirmiş, 1865'te hazine tarafından satın alınmıştı. 1867'de Padişah Abdülaziz tarafından üzerinde yapılan kışlaya Aziziye Kışlası denmiş ve kışlaya bir askerî birlik yerleştirilmişti. Bu yıllarda arazi üzerinde toplam 67 kilometrelik bir de sulama kanalı yaptırılmıştı.

Abdülaziz, buraya, ikinci bir kışla daha yaptırmıştı. Abdülhamit de 1891'de, Akçadağ merkeze, Hamidiye Kışlası adıyla bir kışla yaptırmış, kışlayı 4. Kolordunun ikmal merkezi olarak kullanmıştı. Sonradan Sultan Suyu Harası adını alan bu kışlada, saray için Arap atı yetiştirilmişti. Buradaki kışla, Doğuda çıkan isyanları bastırmak için askerlerin hazır tutulduğu bir kışla görevi görmüştü.

Kurs kurağının merkezi durumundaki Aziziye Kışlası harap bir durumdaydı. Kerpiç duvarları yer yer yıkılmıştı. Koridorlarında rüzgârlar ıslık çalarak dolaşıyordu.

Neresine el sürülse, ağlar gibi inilti sesler çıkarıyordu. Bu özellikleriyle ve geçmişten kalan alışkanlıkla her akşam sürgülenenen büyük, geniş, ağır kapısıyla kışla, içinde yaşayanlar üzerinde hapishane izlenimi bırakıyordu.

Bir zamanlar Hamidiye Kışlası

Akçadağ Eğitimci Kursu Müdürü Şerif Tekben, burasının “öğretmen yetiştirmeye uygun olmadığı” şeklindeki düşüncesini arkadaşlarına anlattığında onların da aynı düşünceleri paylaştıklarına tanık oldu. “Keşke bir müdür tayin edilse de onula konuşsak bu meseleyi.” diye düşünüp duruyordu. Ama bir müdür atanana kadar sorumluluk ondaydı. Öğretmenler arasında oluşan düşünce birliği, onları kışlayı onarma fikrini terk etmeye, okulun daha uygun bir yere taşınması için girişimlerde bulunmaya yöneltti. Onarım işlerini ikinci plana alarak masa, sandalye, sıra yapımı işine öncelik verdiler. Sonraki günlerde yaşadıkları gelişmeler, kararlarında ne kadar isabetli davrandıklarını gösterdi.

Tonguç, kurulma aşamasındaki

Tonguç öğretmen ve öğrencilerle

bazı “enstitüleri” gezmiş, Akçadağ’a yol düşürmüştü. Öğretmenlerin durumu kendisine anlatması, kafasındaki çözümün yerindeliliğinin kanıtı olmuştu. Bu konu Bakanlıkta da tartışılmış, yeni bir enstitü kurağı belirlenmişti bile.

Çalışmalar birden hız kazandı. Bir iştah, bir şevk... Herkes tuttuğu işi bitirmeden bırakmıyordu. İşlere başlanmıyor, sanki saldırılıyordu. Hemen kamulaştırma işlemlerine başlandı.

“Size bir müjdem var Şerif,” dedi. “Enstitünün bu kışlada kurulmasından vazgeçtik. Enstitüyü Akçadağ’a yedi kilometre uzaklıktaki demiryolu istasyonunun hemen yanında kuracağız.”

Tekben ve arkadaşlarının Genel

Müdürden bekledikleri, tam da buydu.

Çalışmalar birden hız kazandı. Bir iştah, bir şevk... Herkes tuttuğu işi bitirmeden bırakmıyordu. İşlere başlanmıyor, sanki saldırılıyordu. Hemen kamulaştırma işlemlerine

başlandı. Ankara’dan Bakanlık Müfettişi Hayrullah Örs’le bu konularda artık uzmanlaşmış olan Sili Layoş, Akçadağ’a geldiler. Bunlar yeni okul arazisini saptayacaklar ve arazinin yerleşim planını yapacaklardı. Hayrullah Örs işin güçlüğünü göerek bir öneri getirdi:

“Bu işi Malatya Nafia Müdürlüğüne yaptıralım. Onların bu işten anlayan elemanları ve teknik malzemeleri vardır,” dedi.

Öneriyi Tekben de uygun bulunca Nafia Müdürlüğüyle görüşüldü. Bayındırlık Müdürü anlatılanları dinledikten sonra koltuğunda geriye kaykıldı, gözlerini de havaya dikererek konuştu:

“Kolay.” dedi.
*“Biz işi yaparız yap-
 masına da en az bir
 buçuk ay zaman gere-
 kir. Ayrıca da mühim-
 ce bir masrafı olur
 bu işin.”*

Oysa onlar hiç-
 bir işe “mühimce bir
 masraf” ödemek yan-
 lısı değillerdi. Üstelik
 kaybedecekleri bir
 buçuk ay gibi bir za-
 manları da yoktu.

Görevi, zorunlu
 olarak üstlendiler.

Bakanlık Müfettişi Hayrullah Örs

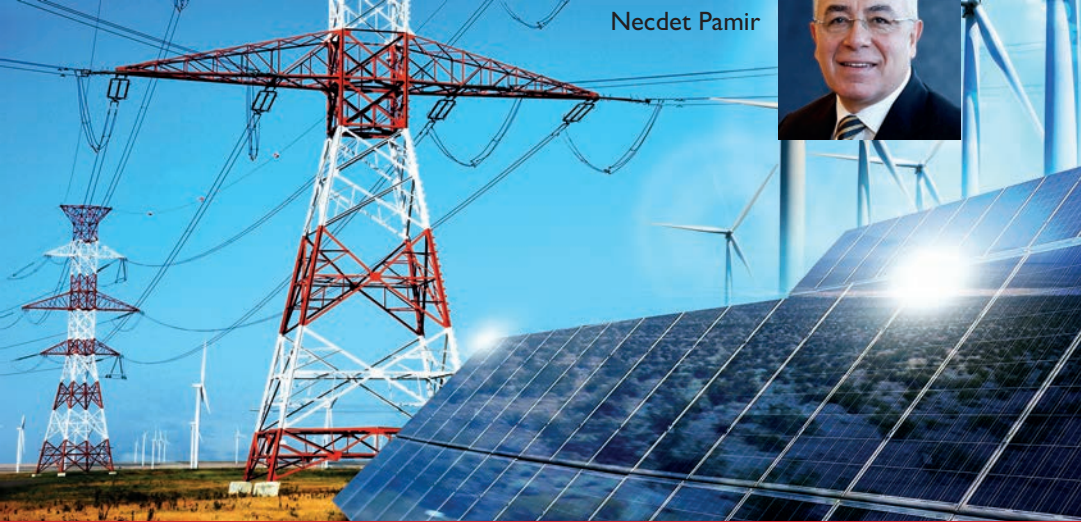
Her gün ortalık ağarır ağarmaz
 işe koyuldular. Akşam, orta-
 lık göz gözü görmeyecek derecede
 kararınca kadar da bırakmadılar.
 Çoğu zaman öğle yemeği bile ye-
 meden çalıştılar. Yakın çevrelerin-
 de gölge için tek bir yeşil dal, içmek
 için bir damla su yoktu. Ölçüp biç-
 tikleri alanın çevresi sekiz kilomet-
 reyi bulan yaklaşık üç bin dekarlık
 bir araziydi. Her gün arazinin çev-
 resi bir iki kez devrediliyor, ölçülüp
 biçiliyor, gerekli yerler işaretleni-
 yordu.

malı üzerinde hak iddia ediyorlardı.
 Sınır belirlemesi yaparken çoğu za-
 man aralarında kavga da çıkıyordu.
 Ama bunlar çözülmeyecek sorunlar
 değildi. Çözdüler de. Malatya Ba-
 yındırlık Müdürlüğü'nün “mühimce
 bir masraf”la ancak bir buçuk ay-
 da yapabilecekleri ölçme işaretleme
 ve arazi planlama işini onlar üç gün
 içinde ve beş kuruş masraf yapma-
 dan bitirdiler. •

(Şerif Tekben, Canlandırılacak Köy Yolunda, s. 44, 45)
 (H. Nedim Şahhüseynoğlu, Akçadağ Köy Enstitüsü ve
 Şerif Tekben, s. 12, 13, 111)

Atatürk'ün Vizyonu

Kurtuluş Savaşı sonrasında ülke nüfusunun % 80'i köylerde yaşıyor, vatandaşların sadece % 3'ü okuma- yazma biliyordu. Okur- yazar sayısını artırmak için ivedi olarak bir seferberlik başlatılmıyordu. İşe, -Atatürk'ün önerisiyle- askerliğini çavuş olarak yapmış köylülerin, kısa süreli kurslardan geçirilerek köylere eğitmen olarak atanmasıyla başlandı.

Türkiye Enerji Görünümü Haziran 2023 (2)

Haziran 2023 sayımızda, TM-MOB Makine Mühendisleri Odası'nın, 2010 yılından bu yana sürekli güncellediği **“Türkiye Enerji Görünümü”** yayınlarının sonucusunun tanıtımını ve sınırlı bir özetini paylaşmaya başlamıştık. Söz konusu kapsamlı çalışmanın önemli alt başlıklarını özetleyerek, genel bir çerçeve çizmeye çalışmıştık. Yayının “öneriler” kısmını ise bu sayımızda dikkatlerinize getireceğimizi söyleyerek, yazımızı tamamlamıştık.

Ulusal Enerji Planı 2022: Hedefler ve Bazı Saptamalar

Öneriler bölümüne geçmeden önce, ülkemizin fosil yakıtlar ağırlıklı (enerji tüketimimizin %83,3'ünü petrol, doğal gaz ve kömür oluşturuyor) enerji karışımının, dünyada “Enerji Dönüşümü” rüzgârlarının estiği bir süreçte, değişip değişmeyeceği yönündeki değerlendirmelere değinmekte de yarar var. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın 2022 yılı sonunda yayımladığı “Ulusal Enerji Planı 2022” önümüzdeki yıllarda da özellikle elektrik alt sektöründe fosil yakıtla-
rın (kömür ve özellikle doğal gaz) ağırlığının devam edeceği yönünde somut veriler içeriyor.

Ulusal Enerji Planı 2022'de Kurulu Güç: Mevcut Durum ve Hedefler, MW				
KAYNAK	2022 (Mevcut)	2025	2030	2035
Kömür	21.811	21.100	22.800	24.300
Doğal Gaz	25.348	24.200	30.300	35.500
Nükleer	-	2.400	4.800	7.200
Hidroelektrik	31.571	33.000	35.100	35.100
Rüzgar	11.396	13.100	18.100	29.600
Güneş	9.425	17.900	32.900	52.900
Diğer (Jeotermal, Biyoyakıt, vb.)	4.258	4.500	3.100	5.100
TOPLAM	103.809	116.200	149.100	189.700
Öngörülen Artış Miktarı	(Mevcut)	12.391	32.900	40.600
Öngörülen Artış Yüzdesi	(Mevcut)	%11,94	%28,31	%27,23

Kaynak: TÜRKİYE ENERJİ GÖRÜNÜMÜ 2023; TMMOB Makine Mühendisleri Odası

Sunuma göre; “2022 yılı içerisinde 1,3 GW kurulu gücünde yeni bir ithal kömür santralı devreye alındı. Plana göre 2030 yılına kadar 1,7 GW yerli kömür santralının sisteme dahil olması, 2030 ve 2035 yılları arasında ise 1,5 GW¹ daha kömür kurulu gücünün devreye alınması (ve sadece 0,7 GW kömürlü santralın devreden çıkması) öngörülmüyor.” Bu hedefler gerçekleşecek olursa; 2023-2035 döneminde; 3,2 GW kömür yakıtlı santral daha kurularak, **kömüre dayalı kurulu güç azalmadığı gibi, 11,4 artmış olacak.**

Doğal gazda ise “2030 yılına kadar halen lisans almış veya başvuru süreçleri devam etmekte olan 2,4 GW kurulu gücün devreye gireceği ve ‘kesintili yenilenebilir enerji santrallerinin sistemde oluşturabileceği dengesizliğin yönetilebilmesi ve enerji arz güvenliğinin korunması’ gerekçesi ile 2035 yılına kadar toplam 10 GW yeni doğalgaz combine çevrim santrali yatırımı yapılması kurgulanıyor. Bu da doğalgaz

yakıtlı santral kurulu gücünde yüzde 40 artış anlamına geliyor.”

Tüm bu hedefler ve planda yer alan veriler

temel alındığında; 2035 yılında 24,3 GW kömürlü ve 35,5 GW doğalgazlı olmak üzere **60,8 GW termik santral ile 173,7 TWh üretim hedefleniyor.** Termik santral kapasiteleri ve üretimleri açısından, 2021 yılındaki durum ile 2035 hedefleri temelinde bir kıyaslama yapılacak olursa; 2021’de termik santrallerin toplam 46 GW kurulu termik santral gücüne ve 215 TWh² üretimine karşılık, 2035’te yaklaşık 60 GW kurulu termik güç (24 GW kömür, 36 GW doğalgaz) ve 174 TWh üretim öngörülmüyor. Bu verilere göre; 2035 yılına kadar, kurulu termik santral gücünde yaklaşık %29 artış olacağı ancak termik santrallerin, düşük kapasiteyle çalıştırılacağı anlaşılıyor.

Planda, 2035’e kadar karasal rüzgâr enerjisi santrallerinin (RES) kurulu gücünün, 2022’ye göre yılda yaklaşık 1.000 MW yeni kapasite tesisi ile 24,6 GW’a ulaşması hedefleniyor. Bu çok sınırlı artış, Türkiye Rüzgâr Enerjisi Birliği’nin, “**her yıl asgari 1.500 MW yeni rüzgâr kapasitesinin tesis edilmesi gerekir**” görüşü ile kıyaslandığında, çok

yetersiz kalıyor. Plana göre, 2035'te karasal RES potansiyelinin ancak yarısı değerlendirilmiş olacak. Deniz üstü RES için, "önümüzdeki 13 yılda 5.000 MW kurulu güç" hedefi ise 75-80 GW tahmin edilen deniz üstü RES kapasitesinin sadece %6'sını oluşturuyor.

Güneş enerjisi santrallerinin (GES) kurulu gücünün 52,9 GW'a (2022'ye göre yılda yaklaşık 3.344 MW ilave) çıkarılması hedefi ise planının görece olumlu unsuru. Ancak GES için 2035 hedefinin, güneş potansiyelimizin sadece %20'sine ulaşılabileceği saptaması da "yenilenebilir kaynaklarımızın payını artırma" söylemi açısından, önemli bir eksiklik olarak öne çıkıyor.

Nükleer Güç Santralleri Konusu

Planda, 2053 yılında birincil enerji tüketiminin 240,6 MTEP'e ulaşacağı ve yenilenebilir kaynakların payının %50, nükleer enerjinin payının %29,3, fosil yakıtların payının yüzde 20,8 olacağı öngörülmüştür. Bu hedeflerin nükleer güç santralleri ile ilgili kapasite artırımına yansımaya baktığımızda; Akkuyu Nükleer Güç Santrali'ne (NGS) ilave olarak, yeni NGS'lerin de planlanmakta olduğu ve 2035'e kadar Akkuyu'nun kapasitesine 2,4 GW daha eklenmesinin

hedeflendiği anlaşılmaktadır. Akkuyu özelinde ve NGS'ler genelinde, çok sayıda sorun ve risk gündemdeyken, ve bunların giderilebileceğine dair somut hiçbir gelişme olmamasına karşın, yeni NGS inşasının planlanması, kanımca sakıncalı bir tercih oluşturmaktadır.

İlk yatırım maliyetlerinin yüksekliği, işletme güvenliklerinin tartışmalı olması, nihai atık sorununun çözülmemiş olması ve nükleer malzemenin terör gruplarının eline geçmesi gibi genel kabul gören sorunlarının ötesinde, Akkuyu'nun yer seçiminin yarattığı riskler de ayrıca sıkıntılıdır. NATO üyesi olan Türkiye'nin, Rusya'ya Akkuyu NGS anlaşması ile %100 imtiyaz vermiş olması; ekonomik olduğu kadar, bağımlılığı arttıran ve jeopolitik riskler yaratan bir tercih oluşturmaktadır.

Sera Gazı Salımları Artıyor

TÜİK verilerine göre, 2021 yılı toplam sera gazı salımları bir önceki yıla göre %7,3 artarak 564,4 milyon

ton (Mt) CO₂ eşdeğeri olarak hesaplandı. Kişi başı toplam sera gazı salımı, 1990 yılında 4 ton CO₂ eşdeğeri iken, 2021’de ise 6,7 ton CO₂ eşdeğerine yükseldi. Kasım 2022’de Mısır’da yapılan COP 27 toplantısında Türkiye’nin 2030 için sera gazı salım miktarının, 693 milyon ton olmasının hedeflendiği açıklandı. Bu durumda, önümüzdeki 8 yılda, CO₂ salımlarımızın azalmayacağı; aksine %22,8 artacağı anlaşılıyor. Sektörler bazında, salımların en büyük kaynağı, %71,3 oranıyla, enerji sektörü. Bunu, %13,3’lük payı ile endüstriyel işlemler ve ürün kullanımını ile 12,8’lik payı ile tarım sektörleri izliyor. Bu nedenle, söylem olarak sürekli tekrarlanan “2053’te Net Sıfır Hedefi”nin, söylemden eyleme dönüşebilmesi için, enerji karışımı ve enerji verimliliği politikalarımızda, köklü değişikliklerin yapılması gerekiyor.

Sunumda Yer Alan (Makro) Öneriler

Sunumda, tek tek alt sektörlerin irdelendiği bölümlerde, bu alt sektörlerle yönelik öneriler de yer almaktadır. Ancak biz her zamanki gibi yer kısıtlarımıza uygun olarak; sunumun genel kapsamdaki önerilerine değinmekle yetineceğiz. Geçen sayımızda sunuma erişim için bir de bağlantı vermiştik (<https://enerji.mmo.org.tr/sunumlar/>).

• “Düşük karbonlu ve iklimle uyumlu, toplum çıkarları odaklı kamusal ve demokratik bir kalkınma modeli, Türkiye için zorunluluktur.

“Enerji’de dönüşüm” söylemi, “Kimin için ve nasıl bir dönüşüm?” sorularına da yanıt vermelidir. Covid 19 salgınının yıkıcı etkileri ve Rusya-Ukrayna savaşıyla daha da derinleşen krizin, mevcut neoliberal politikaların yeni biçimleri ile aşılamayacağı açıktır. Sorunlar, sorunları yaratanlarla ve onların dayattığı politikalarla aşılamaz. Yeni kazanç alanları yaratmak için, bir tarafta fosil yakıt ticareti ve fosil yakıtlara dayalı elektrik üretimi gibi faaliyetlerini sürdürürken, diğer tarafta; kurdukları, ya da finanse ettikleri düşünce kuruluşları üzerinden; tim-sah gözyaşları dökerek, “yeşil yeneden yapılanma”, “yenilenebilir enerji”, “yeşil dönüşüm” söylemlerini yaygınlaştırmaya çalışan teknelci sermaye gruplarının, gerçek amaç ve niyetleri görülmelidir.”

• **Enerji politika ve uygulamaları;** tüm yurttaşların ve toplumun ortak gereksinimleri olan eğitim, sağlık, ulaşım, adalet, iletişim, kültürel ve sportif hizmetlerinin, güvenli çalışma ve yaşam koşulları, beslenme, uygun barınma ihtiyaçlarının ve tüm bu hizmet ve faaliyetlerin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde toplam ekonomik faaliyetlerin gereksineceği miktar ve nitelikte **enerjinin; toplum çıkarlarını gözeten kamusal planlama kapsamında, kamu hizmeti olarak, doğal ve toplumsal çevreye olumsuz etkileri asgari düzeyde tutularak ve azami ölçüde yenilenebilir kaynaklara dayalı, etkin ve verimli olarak**

teminini, iletimini ve dağıtımını amaçlamalıdır.

- “Enerjinin tüm tüketim alanlarında daha verimli kullanılmasını sağlayacak politika ve uygulamalar yürürlüğe konulmalıdır. Kapitalizmin gereksiz tüketim, sürekli yenden üretim sarmalının tetiklediği, genel olarak tüm enerji kaynaklarının, özel olarak işlevsel olmayan elektrik tüketiminin körüklenmesi anlayışından uzak durulmalıdır.”

- “Önümüzdeki dönemdeki elektrik enerjisi gereksiniminin karşılanmasında, ‘karbonsuzlaşma’ hedefi doğrultusunda; yeni enerji üretim tesislerinin, kamusal bir planlama anlayışı içinde, öncelikli olarak rüzgâr, güneş vb. yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı biçimde kurulması temel olmalıdır. Rüzgâr ve güneş enerjisinden daha çok yararlanılmalıdır.

- Büyük ölçekli rüzgâr ve güneş santralleri, kurulacakları bölgede istihdamı artıracak ve cinsiyet eşitliğini de sağlayacak toplumsal kalkınma projeleri olarak ele

alınmalıdır. Karasal GES’ler, RES’ler; verimli arazilere, yeşil alanlara, ormanlara değil, bu kaynak potansiyellerinin olduğu çorak tepelere kurulmalıdır. İletim ve dağıtım şebekeleri planlamaları; yeni güneş ve rüzgâr enerjisi potansiyel üretim sahalarından yapılacak bağlantılara olanak verecek şekilde yapılmalıdır. Yurttaşların kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirecekleri dağıtık enerji uygulamaları ve enerji kooperatifleri desteklenmelidir.”

- Denizlerde kurulabilecek RES’lerde, henüz adım atılmamıştır. Yerli imalat sanayinin yanı sıra, gemi ve diğer deniz araçları yapım ve bakım onarım sektörünü ve denizciliği de geliştirme potansiyeli olan deniz üstü RES’lerle ilgili bir yol haritası, strateji belgesi ve eylem planları, ilgili tüm kesimlerin katılımıyla hazırlanmalıdır. AB ve ABD

desteği ile Yunanistan’ın, Ege ve Akdeniz’de münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığımıza tecavüz ederek daraltma ve böylece gerek denizlerdeki doğal kaynaklardan gerekse

deniz üstü RES potansiyelinden yararlanmamızı sınırlama girişimleri engellenmeli; ülkemizin denizlerin altında ve üstündeki tüm haklarının tescili sağlanmalıdır. Bugün yalnız

%3'ü değerlendirilen güneşe dayalı elektrik üretim potansiyelimizin devreye konması için, kadim bir güneş ülkesi olan ülkemizde, bu sonuz kaynaktan en yüksek düzeyde yararlanılmalıdır.”

• “Yeni kurulacak santrallerin ve bakım-iyileştirme-yenileme çalışmaları yapılan tesislerin, enerji ekipmanı gereksiniminin yurt içinden imal ve temini esas olmalıdır.”

Enerji Dönüşümü

• “Enerjide Dönüşüm”, zengin rüzgâr ve güneş potansiyelimiz olduğu için, “kendiliğinden oluşacak” bir dönüşüm değildir. Başta enerji ekipmanlarının yerli imalatı olmak üzere; bu dönüşümün getireceği yeni jeopolitiğin de doğru kavranması ve eylem planları hazırlanması zorunluluktur.

• “Enerji projelerine ilişkin yatırım kararlarında, ilgili projelerin topluma fayda ve maliyetlerini çeşitli yönlerden değerlendiren Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED), Sosyal Etki Değerlendirme, Sağlık Etki Değerlendirme, Ekonomik

Fayda Maliyet Analizi, Sosyal Analiz, Sosyo-kültürel Analiz, Bölgesel Analiz gibi nesnel, somut ve ölçülebilir kriterler esas alınmalıdır.”

• “Kamu yönetimi, tüm enerji yatırımlarında yaşam alanlarının olumsuz yönde etkilenmemesi için; kuralları istisnasız uygulamakla ve yurttaşların anayasal haklarını savunmakla yükümlü olmalıdır. Halen milli park, tabiat parkı, tabiat

anıtı ile tabiatı koruma alanlarında, muhafaza ormanlarında vb. alanlarda ilgili bakanlığın; doğal sit alanlarında ise ilgili koruma bölge kurulunun olumlu görüşü alınarak, yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesislerinin kurulmasına izin verilebilmektedir. Doğanın tahrip edilmesine, flora ve fauna

kaybına yol açabilecek yanlış uygulamalar sona ermelidir.”

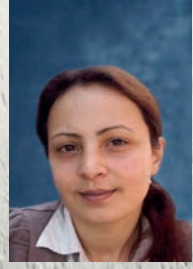
Ülkemiz yerli ve yenilenebilir kaynak potansiyeli bakımından, son derece zengin bir konumdadır. Bu alanda yetişmiş insan kaynağı bakımından da dünyanın en gelişmiş ülkelerinden geri kalan bir durumda değildir. Bu nedenlerle, ülkemizin üzerinde Demokles’in kılıcı gibi sallanan, enerji bağımlılığı sarmalından kurtulabilecek olanaklarımız ve umutlu olmak için yeterli nedenlerimiz vardır. •

necdetpamir@butundunya.com.tr

(1) 1,300 MW (2) 215 milyar kilowatt-saat

Dünya Döndükçe

Sabriye Aşır

Nazilerin elinde kötülükle özdeşleşen antik sembol:

Svastika

ABD, New Mexico'daki Kimo Tiyatrosu,
geleneksel Navajo motifleriyle süslenmiştir.

Svastika, bacakları dik açıyla бүkүlmüş eşkenar haç şeklindedir ve bu sembol yüzyıllardır Hinduizm, Jainizm ve Budizm'de kutsal kabul edilmiştir. Ancak Svastika ya da daha doğru bir ifadeyle Svastika'ya benzeyen Hakenkreuz (Gama-lı Haç) ise Nazilerin sarsıcı ve acı verici uygulamalarını somutlaştıran

bir nefret sembolü olarak biliniyor. Bu sembol, Yahudi Soykırımı'ndan sonra soykırım ve ırkçı nefretle özdeşleşti.

Svastika'nın uzun ve karmaşık tarihi aslında Nazi Almanyası'nda kullanılmasından çok daha öncesine, tarih öncesi çağlara uzanıyor. İlk önceleri refahın ve uzun yaşamın »

bir simgesi olarak kullanılan sembol, ilk Hristiyan mezarlarından Roma'nın yeraltı mezarlarına, Lalibela Kaya-Oyma Kiliseleri'nden Kurtuba Camisi/Katedrali'ne dek pek çok yerde karşımıza çıkıyor. Holokost Ansiklopedisi bu sembolle ilgili olarak 7 bin yıl önce Avrasya'daki eski toplumlarda bir refah sembolü olarak kullanıldığı görüldüğüne de güneşin gökyüzündeki hareketini temsil ediyordu.”

Svastika sözcüğü, esenlik, refah veya iyi şans anlamına gelen Sanskritçe su (iyi) ve asti (hakim olmak)

köklerinden gelir ve Hindu kutsal metinlerinin en eskisi olan Rig Veda'nın dualarında yer almıştır. Sembolün Hindu felsefesinde, dört Yuga yani dünya çağları veya döngüsel zaman, yaşamın dört amacı veya hedefi, yaşamın dört aşaması, dört Veda gibi dörtlü olarak gelen çeşitli şeyleri temsil ettiği söylenir. Swastika, Hindistan'ın bazı bölgelerinde kız çocuklarına isim olarak bile konulur.

Japonca'da manji olarak bilinen sembol, Budizm'de ise Buda'nın ayak izlerini ifade eder. Jainler için

ruhani bir öğreten anlamına gelir. Hindistan'da güneş tanrısının bir sembolüdür ve bu uğurlu kabul edilen sembol, eşiklere ve mağaza kapılarına bir karşılama işareti olarak veya araçlara, dini metinlere ve çeşitli kağıtlara çizilmiş olarak görülebilir. Düğünlerde ve diğer bayramlarda, yeni bir evi kutsamak için ve mali yılın başında hesap defterleri açarken veya yeni bir girişim başlatırken kullanılır.

Svastika'nın Kayıp Bilgeliği (Lost Wisdom of the Swastika) kitabının

İspanya'nın Cordoba kentindeki Kurtuba Camii / Katedrali'ndeki Svastika motifleri.

yazarı Ajay Chaturvedi, şöyle diyor: “Svastika Vedic Matematikte kullanılan dört boyutlu bir küptür ve aynı zamanda Hint felsefesinde, uyanmanın, uyumanın ve rüya görmenin ötesindeki dördüncü bilinç durumunu temsil eder. Hitler, sembollerin her zaman derin anlam ve öneme sahip olduğu Hint felsefesindeki anlamını önemsemeksizin, Svastika’yı politize ederek onun şeytani bir anlam algısı oluşturmaya yol açtı.”

Svastika, farklı medeniyetlerde uzatılmış eller, dört mevsim, dört yön veya her yöne yayılan ışıkla ilişkilendirilir. Svastika: Bilinen En Eski Sembolün Yolculuğu (Svastika: The Earliest Known Symbol, and Its Migrations) kitabında Thomas Wilson, Svastika’nın yorgan ve kalkanlardan mücevherlere dek antik dünyada pek çok yerde karşımıza çıktığını belgeledi. Bazı yaklaşımlarda, Svastika’nın şeklinin eski bir kuyruklu yıldızdan ilham aldığına inanılırken; Eski Yunan’da ise kapların ve vazaların üzerinde bu sembole yapılan süslemelere rastlıyoruz. Antik Druidler ve Keltler de Svastika’yı kutsal bir işaret olarak kullandılar. İskandinav mitolojisinde ise Svastika, Thor’un çekicini temsil ediyordu.

Ukrayna Ulusal Tarih Müzesi, sembolü içeren çok çeşitli nesnelere ev sahipliği yapıyor. Müzedeki

Etiyopya, Lalibela’daki bir binada Svastika şeklinde yapılmış pencereler.

1908 yılında bulunan ve 15 bin yıl öncesine tarihlenmiş bir mamut dişinden kuş heykelciğinin üzerindeki kıvrımlı motifin, en eski Svastika örneği olabileceği tahmin ediliyor. Pakistan’daki Mohenjo-Daro ve Harappa harabelerinde de Svastika motiflerini tasvir eden mühürler bulundu.

Amerikalı sanat yönetmeni Steven Heller, Svastika gibi, farklı

Hindu geleneğinde Svastika sembolü, düğünler gibi çeşitli kutlamalarda sıklıkla kullanılır.

Hinduizm’de Svastika yüzyıllardır dinsel bağlılığın sembolü olmuştur.

alanlarda çok farklı anlamlar kazanmış böylesine güçlü çok az sembol olduğunu belirtiyor. 20. yüzyılın başlarında Svastika, Avrupa’da yaygın bir biçimde iyi şans sembolü olarak kullanılıyordu. Tekstil ve mimaride Svastika sembolünün birbirine kenetlenmiş biçimde kullanıldığını görmek mümkündü. Heller, “Svastika, Hitler bu sembolü kullanmadan önce çok farklı şekillerde kullanılıyordu. Bir marka ya da logo olarak kullanıldığında, ticari değerini yanı sıra; iyi şans, bereket, mutluluk ya da güneşi simgeliyor ve manevi bir anlam da taşıyordu.” diyor. 20. yüzyılın

Naziler tarafından çarpıtılmadan önce Svastika sembolü, çeşitli markalar tarafından ürünlerde kullanılıyordu.

başlarında Svastika, reklamcılıkta, mimaride ve mücevheratta iyi şansın sembolü olarak kullanılıyordu. Merkezi Kopenhag’da bulunan Danimarkalı bira üreticisi Carlsberg, sembolü 1881’den 1930’lara kadar logosu olarak kullandı. Daha sonra ise sembolün Nazilerle özdeşleşmesi nedeniyle bu logodan vazgeçti.

Yakın zamana kadar Finlandiya Hava Kuvvetleri, rozetlerinde nişan olarak Svastika’yı kullanıyordu. Rudyard Kipling, Hindistan ile olan ilişkisi nedeniyle kitap kapaklarının çoğunda bu sembole yer verdi. 1935’e kadar Britanya’daki izciler tarafından

Svastika bir sembol olarak kullanıldı. ABD’deki Navajo halkı için sağa bakan Svastika bir dostluk simgesiydi. Fakat onlar da İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra bu sembolü kullanmadılar.

Hindu kültür örgütleri ve dini gruplar, Nazilerin Svastika’yı değil, gamalı bir haçı (Hakenkreuz) kullan-

dıklarını açıklamaya çalıştılar. Nazi gamalı haçında kolların 45 derece döndürüldüğü eğimli bir sembol söz konusuysen, Hinduizm’in Svastika’sında kollar düzdür.

Yeni kurduğu partisi için bir

Pek çok kadim kültürde iyi şansın sembolü olarak bin yıllardır kullanılan Svastika, Naziler tarafından çarpıtılmıştır.

sembol arayışında olan Adolf Hitler, Svastika'yı sağa döndürerek ve dört noktayı silerek oluşturduğu Hakenkreuz'u (Gamalı Haç) kullanmaya başladı. Daha sonra bu sembol 1920'de partinin amblemi olarak benimsendi. Hitler'in propaganda bakanı Joseph Goebbels, Mayıs 1933'te Hakenkreuz'un (Gamalı Haç) yetkisiz ticari kullanımını önleyen bir yasa çıkardı.

Hitler'in bu sembolü benimsemesine yol açan düşüncesinin, Almanların kendi dilleri ile Sanskritçe arasında benzerlik bulmasına ve Hintliler ile Almanların aynı saf Aryan soyundan geldiği sonucuna varmasına dayanmış olabileceği öne sürüldü. Alman arkeolog Heinrich Schliemann, 1871'de Antik Troya Kenti'ndeki kapsamlı kazıları sırasında, çömlek parçaları üzerinde, Alman tarihi eserlerindeki benzer 1.800 Gamalı Haç varyasyonu keşfetti. Antropolog Gwendolyn Leick, "Bu, [Naziler tarafından] ırksal bir sürekliliğin kanıtı ve antik kent sakinlerinin başından beri Aryan olduğunun kanıtı olarak görüldü."

diye yazıyor.

Kuşku yok ki, kültür yağmacılığı genellikle kaynak kültüre zarar verir. Alman Oryantalist Max Müller, Schliemann'a yazdığı mektupta onu, gamalı haç kelimesini kullanmaktan kaçınması konusunda şu sözlerle uyarıyordu:

"Svastika sözcüğü, Hint kökenli bir sözcüktür. Ve Hindistan'da köklü bir tarihe ve anlama sahiptir. Aşına olduğumuz isimleri önümüzde çıkan benzer nesnelere aktarmanın nedensiz cazip olduğunu biliyorum. Fakat dünyanın farklı yerlerinde bu tür haçların görülmesi her zaman ortak bir kökene işaret etmeyebilir."

Hitler'in Svastika'yı neden bir sembol olarak seçtiği konusunda farkı görüşler de vardı. Hristiyanlık uzmanı Dr. Daniel Rancour-Laferriere, Hitler'in Hakenkreuz'u Nazi partisinin bir sembolü olarak kullanma kararının "birçok yerde gamalı haç defalarca gördüğü Avusturya'daki Benedictine Manastırı'nda yetişmesinden kaynaklanmış olabileceğini" öne sürüyor.

Fakat Gamalı Haç, gün geçtikçe daha tartışmalı bir kültürel simge haline geldi. Amerikalı sanat yönetmeni Steven Heller, Svastika ve Nefret Sembolleri (The Swastika

and Symbols of Hate) isimli kitabında, “*Svastika, çalınıp çarpıtılarak hoşgörüsüzlüğün sembolü haline dönüştürülmüş kadim bir semboldür.*” diye yazıyor. Almanya da dahil olmak üzere birçok Avrupa ülkesinde, Nazi sembollerinin

Kırgızistan, Saymalıtaş'ta kayalar üzerinde “Tengri- Ok-Oz” damgası; Konya Sahip Ata Türbesi

Mimari eserlerde ve kullanım eşyalarında bazen de genel kompozisyon içinde tekrarlanarak yer alan en önemli damgalar arasında Türk kültüründe “Oz, Oğ, Og ve Ok” şeklinde isimlendirmelerle “Tengri-Tannı” damgası olarak “Tanrıya ulaşmayı temsil ettiğine inanılan, ancak genellikle sanat ve mimarlık tarihçilerinin “çarkı felek, gamalı haç veya sıvastika” olarak isimlendirdikleri motif öne çıkmaktadır. Orhun'daki Köktürk yazıtlarında “𐰉𐰺” sesi ve işareti olarak yer almıştır. Tek başına kullanıldığında damga yerine dini bir sembol tanımlamasına tabi kılınarak “Gamalı haç-Sıvastika” denilen motif sıralı kullanıldığında da “meandir” olarak anılmaktadır. Ancak damganın en erken ne zaman ortaya çıktığı bilinmemekle beraber tespit edilen örnekler Türk kültür coğrafyasındaki kullanımının daha eski olabileceğini ortaya koymaktadır.

Kaynak: Motiflere Dönüştürmüş Türk Damgaları - Geometrik Motiflere Farklı Bir Bakış, Remzi Duran, Akdeniz Sanat Dergisi, Cilt 13, Sayı 23-Özel ek sayı

kamuya açık bir şekilde sergilenmesi yasaklanmıştır ve bu yasakları ihlal etmek, ceza gerektiren bir suçtur.

New York Eyalet Senatörü Todd Kaminsky, 2021’de New York Senatosu’nda, New York eyaletindeki okulların Svastika’nın bir nefret sembolü örneği olduğunu öğretmesini gerektiren bir yasa tasarısı sundu. Tasarının ulusal sonuçları olabileceği endişesiyle, Amerika Dünya Hindu Konseyi de dahil olmak üzere pek çok kuruluş New York Senatosunu, Svastika ile Nazilerin Hakenkreuz’u arasında ayırım yapmaya çağırdı.

Amerika Dünya Hindu Konseyi’nden (VHPA) Utsav Chakrabarty, “*Svastika’nın korkunç bir şekilde kötüye kullanıldığını ve yanlış yorumlandığını kabul ediyoruz. Son 70 yıldır, Svastika karalanmış ve kötülenmiş bir sembol olarak algılanmaya devam ediyor. Bu yanlış algının düzeltilmesi gerekiyor. Sembolü sansürlemek yerine, onun güzel tarihini kutlamalıyız.*” diyor.

Yahudi cemaatinin üyeleri bile birkaç kez, sembolün kötüye kullanıldığının altını çizdiler. Şubat 2008’de Kudüs’te düzenlenen İkinci Hindu Yahudi Liderlik Zirvesi’nde yapılan deklarasyonda, şu ifadeler yer aldı: “*Bu kutsal sembolün çarpıtılmış bir versiyonu, Almanya’da Naziler tarafından benimsenerek kötüye kullanıldı ve insanlığa, özellikle de Yahudi halkına karşı iğrenç suçların sembolü haline getirildi. Katılımcılar bu sembolün, Naziler*

tarafından suiistimal edilmeden önce binlerce yıl boyunca Hintliler için kutsal olduğunu kabul ediyor.”

Bununla birlikte, tarihi filmle-
rin çekilmesinde ve video oyun-
larının hazırlanmasında Svastika
kullanımına izin veriliyor. Sanatçı-
lar, uzun yıllardır Svastika’ya dair
yanlış algıyı değiştirebilmek için çe-
şitli girişimlerde bulunuyorlar. Di-
ğer yandan da bu sembolün Yahudi
karşıtı kullanımı İkinci Dünya Sava-
şı ile sona ermedi. Bugün bile ırkçı
neo-nazi çeteleri bu işareti Yahu-
di mezarlarına veya ibadethaneleri-
ne saygısızlık etmek için kullanıyor.
Bazıları, sembolün bir tabu haline
dönüştürülmesinin nefret grupla-
rı için cazibesini artırdığını düşü-
nüyor.

2020’de ABD’de 21 yaşındaki
Hintli bir öğrenci olan Simran Ta-
tuskar, Svastika’yı okul müfredatı-
na dahil edilmesi gereken barışçıl
bir sembol olarak göstermeye çalış-
ması nedeniyle sosyal medyada tep-
kiyle karşılaştı. Japonya’daki 2021

Olimpiyat Oyunları’ndan önce, tapı-
naklar için Japon sembolünün (man-
ji) turist haritalarından çıkarılması
ve yerine bir pagoda simgesi konul-
ması kararı tepkilere neden oldu. Bu
olay, bir kültürün unsurları bağla-
mın çıkarıldığında, tarihinin ve mi-
rasının nasıl da lekelenmesine ilişkin
bir örnek niteliği oluşturdu.

Brian Levin’in belirttiği gi-
bi: *“Ne yazık ki, haklı olarak,
Svastika’nın Nazi nefreti ve soykırı-
mının bir sembolü olarak en son ve
yaygın kullanımı, onun derin tarihi-
ne ve kadim anlamına sonsuz ka-
dar silinmez bir gölge düşürecektir.
Tarih ve yurttaşlık bilgisi öğretimi-
mizin, yalnızca sembollerin köken-
lerini değil, aynı zamanda en kötü
amaçlar için nasıl seçilebileceğini,
çarpıtılabileceğini ve yeniden mar-
kalaştırılabileceğini de içerecek bi-
çimde genişletilmesi gerekir.”* •

sabriyeasir@butundunya.com.tr

Çeviri kaynağı: “The ancient symbol that was hijacked
by evil”, Kalpana Sunder, 17 Ağustos 2021, bbc.com

BİLGE ADAM

İnsanlar her seferinde aynı sorunlardan
şikayet ederek bilge adama geliyorlardı.
Bir gün bilge adam onlara bir fıkra anlattı
ve herkes kahkahalarla güldü. Birkaç
dakika sonra onlara aynı fıkrayı anlattı ve
sadece birkaç kişi gülümsedi. Aynı fıkrayı
üçüncü kez anlatınca kimse gülmedi. Bilge
gülümsedi ve şöyle dedi: *“Aynı şakaya
defalarca gülemezsiniz. Öyleyse neden hep
aynı sorun için ağlıyorsunuz?”*

Turizm ve Yerel Değerler

“...Şu bizim ellerin yaylası, da-
ğı / Mor koyun sütünden peyniri ya-
ğı / Gel’ boşu boşuna geçirme çağı /
Ekin zamanında derilir oğul / Dört
mevsim güzeldir yurt dilim dilim /
Yedi dil bilsem de Türkçe öz dilim /
Türk kültürü külliyetli bir ilim / Bu-
na çalışmakla erilir oğul...”¹

Türkiye, genel ve turizm coğ-
rafyası ile kıtalar arasında çok
yönlü görevi yerine getiren tarihi bir
köprü görevi görmektedir diyenlere;
Halikarnas Balıkçısı şöyle demektedir:
“Haritalarda Anadolu hiç-
bir zaman tarihte oynadığı başro-
lü belirtecek biçimde gösterilmez...”

Düşler ve Düşünceler

Yahya Aksoy

Dünyada düzenli bir anlatışa hiç gelmeyen bir yer varsa o da Anadolu'dur. İnsan attığı bir tek adımda felsefenin, en baş döndürücü bir doruğuna fırlar, ikinci adımda estetiğin derin bir uçurumuna tepetaklak dalar... Bodrumlu Herodotos, Anadolu'nun ve bütün dünyanın ilk ve

en büyük turisti oldu... Karadeniz kıyılarından Akdeniz'e, Mısır'dan Sicilya'ya kadar zamanın bilinen dünyasının en uzak sınırlarına dek varmıştı... Dünyayı da, hayatı da hayran kalınacak kadar güzel bulmuştur..."

Cevat Şakir Kabaağaçlı
(Halikarnas Balıkcısı)

Bodrum'a gelir, gezer, görür gidersiniz ama aklınız hep Bodrum'da kalır..." diyen Balıkcı'nın, kendine özgü üslubuyla yazdığı düşün yazıları ve sentezleri ile Anadolu'nun antik tarihi, sosyal ve kültürel değerleri evrensel boyutlarda tartışılır oldu... Anadolu tarihinin derinliklerinde temelleri olan kardeşlik, arkadaşlık ve ahiplik, Evliya Çelebi ve İbn-i Batuda, İonya'nın aydınlığı, Uygarlığın Çocukluk Çağları, Zeybekler, Dinler üzerine, Papazlık ve Laiklik, Apollon ile Defne, Ben İkaros, Homeros ve diğer makalelerinde akademik

düşünceleri ve düşünceleri örneklerle karşılaştırılmalı olarak anlatılmakta.

“Mimar Sinan ve İsa Bey Camii: Bizde asıl abideler cami şeklinde tezahür eder, bu abidelerde, Osmanlı kültürünün bu büyük örneklerinde müşterek Osmanlı say ve kültürü görülür... Efes'teki İsabey Camii, bütün mimari kitaplarda mimarinin en devrimci eseri diye ele alınıyor. Dünyanın birinci asimetrik eseri o idi...”²

Yüzyıllara meydan okuyan mimari yapıları ve kimlikleri yazılı bulunduğu taş işlemeli ve kemerli çatal kapıları ve tarihe tanıklık eden yüksek kültürün görkemli abidevî yapıları olarak dünya kültür mirası arasında seçkin yerlerini almış bulunmakta ve insanlığı selamlayarak görmeye davet etmekte. Tarih ve kültür değerleri ile sarmalanmış, efsaneler beşiği “açık hava müzesi Anadolu” görenlerde hayranlık uyandırmakta. Uluslararası kongreler, sergiler, ticari, siyasi ve yerel etkinlikler turizm sektörünün itici gücü olmaktadır. Kültür temelinde kurulan Cumhuriyetimizin 100.yılında ve devamında çağdaş ve evrensel organizasyonlar etkili olacaktır. Turizmde ilke, alt ve üst yapı ile tertemiz ülke.

Şair Akboğa, “...Anadolu

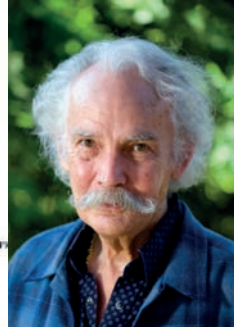
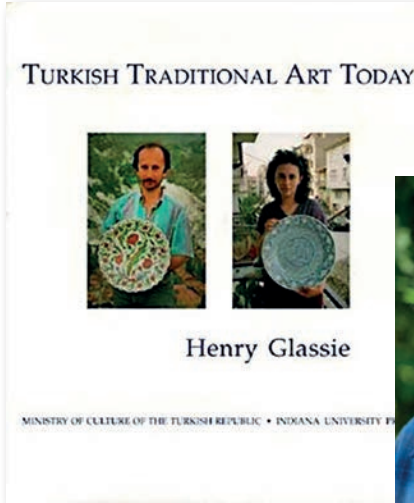
tarihin uygarlıklar beşiği /Hititler döneminde kral yolu eşiği /Güneşin tanrısından almış sanki ışığı / Eşi benzeri nadir rastlanacak konular / Yalnızca ülkemizde bunu tarih vurgular / Türklerin geçmişini gerçeğini sorgular / Yazarı Yahya Aksoy eseri İPEK YOLU / Babil atasözü;- Bir insan şanslıysa, şansının sınırlarını önceden bilmek olanaksızdır. Onu Fırat'a atın, elinde bir inciyle dışarı çıkacaktır. / Özbek özdeyişi “Cihanda ulu iki yol vardır; gök yüzünde Saman Yolu, yeryüzünde İpek Yolu. Bunlar araştırmakla bitmez...”demekte.³

“Sen ne güzel bulursun / Gezsen Anadolu'yu / Dertlerden kurtulursun / Gezsen Anadolu'yu...” diyen şarkıların, türkülerin, destanların, seyahatnâmelerin, sanat tarihi eserlerinin, destanların, ağıtların, efsanelerin, görsel ve yazılı tüm kaynakların incelenmesi ile insanların gezi merakı, ilgi ve heyecanları daha da gelişecektir.

Tarihe tanıklık eden, çağlar ötesinden kalma mabetler, eşsiz

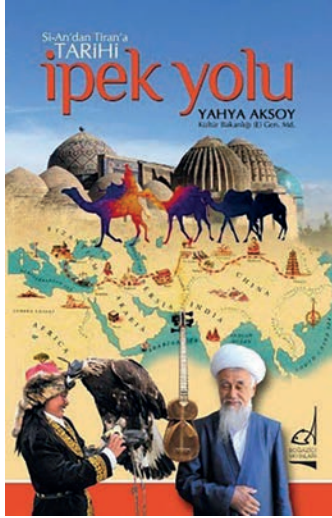
mozaikler, höyükler, dikili ve yazılı taşlar, oylar, nadide halılar, kilimler bende. Selimiye, Süleymaniye, Gök Medrese, şifahane, darphaneler, geçmişten geleceğe uzanan, ata sanatı tezhip, hat, minyatürler bende. Nemrut Dağı, Medusa, Troya, Larisa, Termossos, sorguçlar, nişanlar, şamdanlar, zümrüt ve inci-lerle bezeli tahtlar bende. Mukaddes emanetlerle, vefalı, cefalı analarla, doluyum, tarihi İpek Yolu'yum, ben Anadolu'yum.

Ülkelerin etkili tanıtımında tarih, kültür ve sanat değerlerinin

Prof. Henry Glassie ve Turkish Traditional Art Today adlı eseri

özel ve anlamlı yerleri bulunmaktadır. En güzel örneklerine, Almanya

Yahya Aksoy'un Si-An'dan Tiran'a Tarihi İpek Yolu adlı kitabı

ve Geliştirme Genel Müdürlüğü ile ABD Indiana Üniversitesi iş birliğinde 1994 yılında Bloomington'da uzun süreyle açılan; "Turkish Traditional Art Today-Türk Geleneksel Sanatının Bugünü - Hat, seramik, kök boya halı, kilim, dokuma" uygulamalı sergisinde tanık olduk.

Ünlü sanatkarlar yüzlerce sipariş aldılar. Hat-tatlıtın Muhittin Serin, Yusuf Sezer, doğal -kök boya ile

Nürnberg'de (1993-95) açılan Türk el sanatları sergisinde, Akdeniz ve Karadeniz Kültürel İşbirliği'ne üye çok sayıda ülke uzmanlarının katıldığı Uluslararası İpek Yolu Kongresi'nde (1993), Ankara, Aksaray, Konya, Akşehir, Polatlı...), Uluslararası Akdeniz Mutfağı (1995-Mersin) Kongresinde ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma

halı kilim dokuyucuları Ahmet ve Rahime Balcı, çini ustaları Mehmet Gürsoy, İbrahim Erderyer, Ahmet ve Nurten Şahin yıllarca ABD’li izleyicilerle iletişim ve alış verişte bulundular...”⁴

Prof. Dr. Henry Glassie’nin eserinde, geleneksel Türk sanatları (halı, kilim, çömlekçilik, çini, vs) İstanbul, Kütahya, Çanakkale illeri başta olmak üzere tüm Anadolu’da bugün yaşadığı şekli ve yaşatan ustaları ile birlikte tanıtılmaya çalışılmıştır. Ustalarından renkli örnekler ve bol fotoğraflarla Türk sanatı ve Türk stili ortaya konulmaya çalışılmıştır. İngilizce olarak hazırlanan kitap geleneksel Türk sanatlarını tüm dünyaya ve ilgilenenlere tanıtmayı amaçlamaktadır.

Art Museum direktörü Adelheit Gealt’in mektubunda ifade ettiği gibi “Binlerce kişinin izlediği, yerel

basın ve halkın büyük ilgisini çeken, yüzlerce kilometre katedip sergiyi gezmeye gelen meraklılar; sanatçıların katılımıyla, bu eserlerin nasıl yapıldığını hayal bile edemeyen izleyiciye ‘gerçek’ sanata gösterdiği bu etkinlik unutulamaz.”

Aylarca ABD’nin her yanından merak ve heyecanla sergiye gelen izleyiciyi, araştırmacı ve bilim insanlarını bir araya getiren uygulamalı geleneksel el sanatları sergisi basında, yazılı ve görsel yayın organlarında özel ve seçkin yerini aldı. (The Bloomington Voice, Sunday Herald Times, Indiana Student DailyI, Fine Arts Magazine, Arts Indiana, Come all Ye, The New York Times Book Review). Indiana Üniversitesi Başkanı Herman B. Wells’in “Bu faaliyet büyük bir başarı idi” dediği ve H. Glassie’nin ifadesiyle; “Sergimiz büyük zafer oldu. Müzenin tarihinde en büyük sergi idi. En çok kişi geldi, en çok yazı gazetede çıktı... müzecerler ve izleyenler çok memnun oldular...”

New York’ta bulunan gazete temsilcileri sayın Ahmet Fer, Doğan Uluç, Talat Halman, ayrıca Indiana Üniversitesi yetkilileri Herman B. Wells, Henry

Geleneksel Türk Sanatları sergisi hakkında bilgi veren Sunday Herald Times sayfası

Glassie, Myles Brand, Kenneth Geoss Luis, Karen Duffy, Kathleen Foster, Adelheid Gealt, İlhan Başgöz, diplomatlarımız Timoçin Arbak, Aydın Nurhan, Aykut Sezgin ve Türkiye'den sergide uygulamacı sanatkarlar tanıtımında çok değerli katkılar sağladılar..

Denizcilik alanındaki çeşitli konulara kamuoyunun dikkatinin çekilmesi ve bilinçlendirilmesi amacıyla, Uluslararası Denizcilik Örgütü (International Maritime Organization - IMO) himayesinde Dünya Denizcilik Günü kutlamaları çerçevesinde her yıl ayrı bir tema belirlenmekte ve bu tema başlığı altında IMO üyesi bir ülkede yan etkinlikler düzenlenmektedir. 2017 Dünya Denizcilik Günü teması:

“Gemiler, limanlar ve insanlar birbirine bağlıdır.”

Denizcilik günü 2022 teması:

“Daha yeşil deniz taşımacılığı için yeni teknolojiler.”

Ünlü şair Y. K. Beyatlı, tarih ve coğrafyayı şiirlerinde harmanlamakta; *“Dalga kıvrımları ardında büyür tenhalık, / Başka bir çerçevedir, git-gide, dünya artık / Daldığın mihveri, gittikçe, sarar başka ziya; / Mavidir her taraf, üstün gece, altın derya...”*

Dünya turizmine yön ve şekil veren tarih, kültür, sanat ve özellikle halk kültürleri, yerel mutfaklar, el sanatları, deniz ve su ürünleri her zaman canlılığını ve gücünü korumaktadır. İnsanları ve ülkeleri

bu bilince eriştirmek için eğitim önceliklidir. Genç araştırmacılar, bu alanda ödül alan projeler üretmektedirler.

*“Bilge hocamız bize iki çeşit öğrenme olduğunu öğretmişti; biri, hepimizin öğrenip bildiğimiz şeyler, öbürü bilmediğimiz şeyleri nasıl bulup öğreneceğimizi gösteren eğitimi...”*⁵

Turizm sektöründe yerel, ulusal değerleri bütün yönleriyle evrensel boyutlara-kaliteye taşımak için projeler geliştirilmeli ve uygulama alanına taşınmalıdır.

Kongreler, fuarlar, uluslararası toplantılar yakından izlenmeli. Bilgilendirme, uygulama önem kazanmaktadır. Turizm sektöründe yerel, ulusal değerleri bütün yönleriyle evrensel boyutlara-kaliteye taşımak için projeler geliştirilmeli ve uygulama alanına taşınmalıdır. Doğa, tarih, kültür,güneş ve deniz gibi seçenekler, yerel değerler öne çıkmakta ve ilgi uyandırmaktadır. Yabancı basında çıkacak haberler, tanıtımlar, anlatımlar ve önermeler yakından izlenmeli ve basın doyurucu bilgi ve belgelerle aydınlatılmalıdır. Dünya,insan ve hayat birbirini etkileyerek dönmeye ve insanlar gezmeye devam ediyorlar, bildikleri ve

gördükleri ile yetinmiyorlar. Gelişim ve değişim istiyorlar. “*Gezdim, gördüm, yaşadım ve yazdım.*” diyerek anılarını kalıcı hale getiriyorlar.

Özgün, köklü ve zengin Türk kültürü insanlık tarihine ışık tutmakta ve çekim merkezi olarak görülmeyi beklemektedir. Bir ülkenin gelişerek kalkınmasında turizmin öncelikli ve önemli bir yeri bulunmaktadır. Tarih boyunca insanoğlu hareket halinde olmuştur. Dünyanın teknolojik ve ekonomik gelişmesine paralel olarak bir yıla ve yıllara yayılan turizm hareketleri ülkelerin ve toplumların sorumluluklarını da artırmaktadır.

Turizmin gelişmesi için, yöneticilere, görevli kurum ve kuruluşlara, iş adamlarına ve turizm sektörüne düşen sorumluluklar ve görevler

öncelikle ve önemle yerine getirilmelidir. Bu alanlarda turist rehberleri, yetkin, seçkin ve eğitilmiş bilinçli bir insan gücü çok önemlidir. Konaklama tesisleri, temizlik, hizmet sunumu ve kalitesi, yerel mutfaklar, ücretler, güvenlik gibi konular öncelikle değerlendirilerek seyahate çıkılmakta. Her olumlu puana katkılar sağlamaktadır. Turizm cenneti ülkemiz, her mevsim konuklarını beklemektedir. Türkiye’yi gezenler bir çok kez görme arzusu duyar. •

yahyaaksoy@butundunya.com.tr

- 1- Âşık Beyanî (II. Türk Halk Ed. Semineri-1985-Eskişehir, s.24)
- 2- Halikarnas Balıkcısı, Anadolu Efsaneleri, B. yn. i
- 3- Yahya Aksoy, Si’an’da Tiran’a Tarihi İpek Yolu Boğaziçi yn. İst. 2015, s.96
- 4- Turkish Traditional Art Today-Türk Geleneksel Sanatının Bugünü -Henry glassie-Indiana Ü. Yn.
- 5- G. S. Clason, Babil’in Kervan Taciri, s. 19...

BİLİYOR MUYDUNUZ?

Tarih öncesi çağların dev yusufçuğu

300 milyon yıl önce, Meganeura

dünyadaki en büyük böcek olarak yaşadı. Yusufçuk benzeri yaratığın kanat açıklığı yaklaşık 76 santimdi!

Baloncuklu ambalaj duvar kağıdı olarak icat edilmişti.

Mühendis Al Fielding ve İsviçreli mucit Marc Chavannes, 1957’de hava kabarcıklarını hapsedmek için iki duş perdesini birbirine yapıştırarak duvar kağıdı yapmaya çalışırken kazara balonlu

plastik ambalajı icat ettiler.

Dünyanın en uzun yer adı 85 harf uzunluğunda

Telaffuzu neredeyse imkânsız olan **Taumatawhakatangihangakoauauotamateaturipukakapikimaungahoronukupokai Whenuakitanatahu** Yeni Zelanda’da bir şehirdir ve adı 85 harf uzunluğunda.

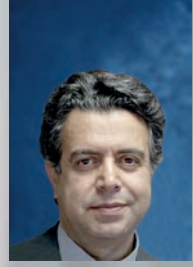
Japonya’da ninja sıkıntısı

2018’de ninjaların doğum yeri olduğunu iddia eden Iga şehrinde, 85.000\$ maaş verilmesine rağmen ninja kıtlığı çekildi!

Yüksek Çözünürlük

Ali Tekin Çam

Tarihi
Kahramanların
Beyaz Perdedeki
Yüzü:

Cüneyt Arkin

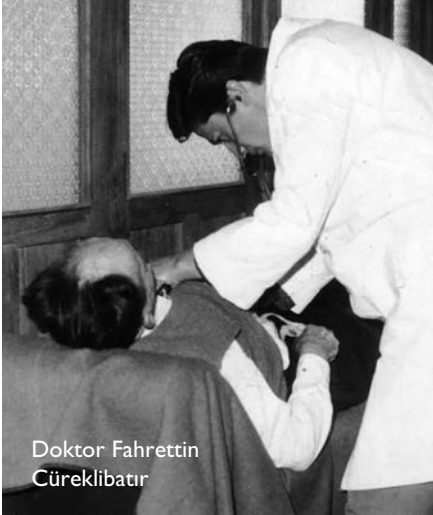
Geçen yıl tam da bu zamanlar; 100 yıllık Türk Sineması'nın 50 yılına 330 başrolle damgasını vurmuş bir star, büyük bir sanatçı, çocukluğumuzun kahramanı Cüneyt Arkin rahmetli olmuştu.

Tabii ondan sadece bir sinema adamı olarak bahsetmek, yapısındaki kültürel zenginliğe vurgu yapmadan

geçmek büyük bir eksiklik olur, çünkü Cüneyt Arkin; bir sinema oyuncusundan çok daha fazlasıdır.

Cüneyt Arkin; Eskişehir'de, Yılmaz Büyükerşen'le birlikte kan bağıışı kampanyasını başlatıp, kazınan parayla da Köy Tiyatroları'nın oluşturulmasını sağlayanlardan biridir. »

“Tiyatroya ilgim vardı. Moliere’ in oyunlarını oynardık. Resim öğretmenimiz Nevzat Hoca’nın temelini verdiği bilgilerle halen yağlı boya resim yaparım.” diyor bir röportajında!... Öğrenciliği sırasında edebiyat ve şiirle de ilgilenen Cüneyt Arkın; Cemal Süreya, Attila İlhan, Erdal Öz, Muzaffer Buyrukçu, Kemal Özer gibi ustaların dikkatini çekmeyi başarmış ve öyküleri dönemin “Pazar Postası” gibi edebiyat, sanat dergilerinde yayımlanmıştır. Arkadaşlarıyla birlikte çıkardıkları “Erek” isimli dergiye şiirler, öyküler yazmıştır. Tabii buralardan edindiği birikimin çektiği filmlerin senaryolarına yansıdığını da tahmin etmek zor değil.

Doktor Fahrettin
Cüreklibatır

Cüneyt Arkın, gerçek adıyla Fahrettin Cüreklibatır; 8 Eylül 1937 tarihinde Eskişehir’in Alpu ilçesine bağlı Karaçay köyünde doğdu. “İstiklâl Madalyası” sahibi Hacı Yakup

Cüreklibatır’ın oğludur. Doğa ve hayvanlarla iç içe bir çocukluk geçiren Cüneyt Arkın, ilk ve orta öğrenimini Eskişehir’de tamamladıktan sonra İstanbul Tıp Fakültesi’ni üçüncülükle kazandı. 6 kişiyle birlikte tuttukları dairenin, kirasını ve okul masraflarını karşılayabilmek için; amelelik, bulaşıkçılık, garsonluk yapan Fahrettin Cüreklibatır, oldukça zor geçen bir öğrencilik döneminin ardından 1961 yılında mezun oldu. Tayini Adana’nın Fekke köyüne çıktı. Cüreklibatır’ın köydeki ilk işi kendisine gösterilen bir ahırın sağlık ocağına dönüştürmek oldu. İki yıl burada görev yapan Cüneyt Arkın daha sonra Eskişehir’de kendi muayenehanesini açtı.

1 963 yılında katıldığı Artist dergisinin yarışmasında birinci oldu. Ama babasından aldığı tepki üzerine bir süre bu konuyla hiç ilgilenmedi.

Memleketi Eskişehir’de, yedek subay olarak askerliğini yaparken, çekimleri süren, “Şafak Bekçileri” filminin yönetmeni Halit Refiğ’in dikkatini çekti, ama yönetmelik engeliyle filmde rol alamadı. Tabi bu yönetmelik konusu ne kadar doğrudur bilinmez. Çünkü; Şafak Bekçileri filmi için, Türk Hava Kuvvetleri’nden resmi izni alan kişi; filmin

proje sahibi, yapımcısı ve başrol oyuncusu Göksel Arsoy’dur. Babası Hava Kuvvetleri’nin Kayseri Hava Üssü’nde dizel ve oksijen motorlarının uzmanı olarak görev yapmıştır.

Göksel Arsoy 1936'da bu üssün lojmanlarında doğmuş ve ismini de gökyüzü ile ilgili olarak Göksel koymuşlar. En büyük hayali pilot olmamış ama babasının karşı çıkması sonucu vazgeçmek zorunda kalmış. Bu filmi de, yarım kalan hevesine merhem olması niyetiyle gerçekleştirmek istiyormuş. Kısacası, Türk Hava Kuvvetleri'nde; pek çok

Göksel Arsoy'un başrolde oynadığı Şafak Bekçileri adlı filmin afişi (1963)

kişiden daha geniş bir çevresi ve kredisi vardı. Hatta o yıllarda, çok katı kuralları olan film sansür kurulunun onay vermediği sahneleri, Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel'i ikna ederek çekebilecek yetenekte biriydi. Ahmet Çörekçi, Celal Topçuoğlu gibi sonradan önemli makamlara gelecek asker pilotların filmde rol almalarının ve asker olmayan Göksel Arsoy'un şehirde subay kıyafetiyle gezmesinin, hatta hiç eğitim almadan savaş uçağı kullanmasının yönetmeliklere göre bir sakıncası yokken, konu Cüneyt Arkın olunca mı yönetmelikler aşılamamış? Pek inandırıcı değil! Filmde başka bir yakışıklının daha olması istenmemiştir diye düşünüyorum!

Kısa bir süre sonra terhis olan Fahrettin, 1963 sonbaharında; "Gurbet Kuşları" filminin çekimlerine hazırlanan Halit Refiğ'in kapısını

çalar ve yaptığı görüşme ile bu filmdeki rollerden birini kapar. Ama adının; hem uzun, hem de akılda kalması zor olduğu düşünülerek, filmin yapımcısı ve yayıncı Recep Ekicigil'in önerisiyle; Cüneyt Gökçer'in Cüneyt'i, Arkin Kitapevi'nin sahibi Ramazan Arkin'in da Arkin'i alarak, ismi Cüneyt Arkin'a dönüştürülür.

Cüneyt Arkın'ın ilk filmi Gurbet Kuşları

Burada da bir parantez açmam gerekiyor. Yurt dışı için yapılan ortak prodüksiyonlarda; İtalyanlar George Arkin'i, İranlılar ise kendilerine daha yakın buldukları Fahrettin Cüreklitadır'ı kullanırlar.

Cüneyt Arkın bu konuda; “Bir yerlerde Steve Arkın, diğer yerde George Arkın, başka bir yerde Fahrettin, çok uzaklarda Lee Arkın, yakında Cüneyt Arkın... Benim ‘adım’ bile yok!” diyecek kadar dertliydi.

Medrano Sirki’nde aldığı akrobasi dersinden öğrendikleriyle Yeşilçam’a hiç örneği olmayan bir tarz getirerek; kılıçlı, atlı, kavgalı filmlerin en çok aranan oyuncusu haline gelir.

1964 yılında oynadığı “Gurbet Kuşları” filminin finalindeki kavga sahnesi, Arkın’ın kariyerinde bir kırılma noktası olur ve Halit Refiğ’in önerisiyle aksiyon filmlerine yönelir. Bu dönemde İstanbul’a gelen Medrano Sirki’nde bir yıl süreyle akrobasi eğitimi alır. Pek çok filmde yerli yersiz kullandığı trambolinli dövüş ve at üzerinde akrobasi sahnelerinin kaynağı da bu eğitimidir. Burada öğrendikleriyle kendi oyunculuğunu inşa eder ve Yeşilçam’a daha önce hiç örneği

olmayan bir tarz getirerek; kılıçlı, atlı, kavgalı filmlerin en çok aranan oyuncusu haline gelir.

Ama aksiyon filmlerinin başlangıcı pek de o kolay olmaz. 1965 yılında, “Horasandan Gelen Bahadır”

ve “Horasan’ın Üç Atlısı” filmlerinde oynasa da, gönlünde yatan aslan; Suat Yalaz’ın, aynı yıl beyaz perdeye aktarılacak olan efsane çizgi roman kahramanı Karaoğlan’ı oynamaktır. Karaoğlan rolü içinde, Akşam gazetesinde bir yarışma açılmıştır. Cüneyt Arkın’la birlikte, dönemin kral unvanlı starları; Ayhan Işık ve Yılmaz Güney

de bu role taliptir. Sinemaya; “Yavuz Sultan Selim ve Yeniçeri Hasan” isimli tarihi bir filmle başlangıç yapan ve aynı zamanda da çizgi roman ressamı olan Ayhan Işık, Suat Yalaz’la olan dostluğuna güvenerek bu rolü çok istediğini belirtir. Ama 36 yaşındaki bir oyuncunun 20 yaşındaki bir delikanlıyı oynaması pek uygun olamayacağı için bu isteği kabul görmez. Yılmaz Güney ise; “Ağam kapkara karşında duruyorum, sen gitmiş Karaoğlan arıyorsun.” der. “Yılmaz’ cığım, resim tutmuyor, sen

çirkin kralısın, Karaoğlan dünya güzeli bir çocuk” cevabını alınca da çok bozulur ve bir yıl sonra senaryolarını kendi yazdığı; “Yedi Dağın Arslanı” ve “Arslanların Dönüşü” isimli, Karaoğlan, Köroğlu karışımı konulu iki filmle cevabını verir. Suat Yalaz, Cüneyt Arkin’ın ısrarlarına karşı da; “*Sen, Alain Delon - Marcello Mastroianni kırması bir adam-sın, bu rol için Tatar yüzlü bir adam lazım*” diyerek, aslen Nogay tatarı olan Cüneyt Arkin’ı tatar benzemediği gerekçesiyle reddeder. İronik bir durum!. Açılan yarışmadan da bir sonuç alamayan Suat Yalaz, Karaoğlan rolünü; tavsiye üzerine, Ankaralı bir tiyatrocu olan Kartal Tibet’e verir.

Bu duruma epeyce içerleyen Cüneyt Arkin, hemen sonra talip olduğu bir başka çizgi roman kahramanı Malkoçoğlu’na, 6 seri film çeker. Sonra da hızını alamaz ve; Battal Gazi, Kara Murat, Kılıçarslan, Hacı Murat, Alpago, Köroğlu, Gök Bayrak, Kolsuz Kahraman, Selahattin Eyyubi, Melikşah, Adsız Cengaver, Vatın ve Namık Kemal, Ferhat ile Şirin, Yusuf ile Züleyha vs. gibi filmlerle, gerçek / kurgu pek çok tarihi kahramanın beyaz perde-deki yüzü olur. Romantik filmlerle başladığı sinema yaşantısını hareketli filmlerle sürdürse de birçok farklı türde karaktere de can verir. Özellikle; “Maden” (1978) ve “Vatandaş Rıza” (1979) filmleri, Cüneyt Arkin’ın aktörlük serüveninde özel bir yere sahiptir. Bununla birlikte, birçok

Maden filmi (1978) Cüneyt Arkin’ın aktörlük serüveninde özel bir yere sahiptir.

yapımda; senarist, yönetmen ve yapımcı olarak da görev yapar.

Ortak prodüksiyonlarda İtalyan sinemasında şansını dener. İlgi görse de yabancı dil sorunu vardır. Hatta Sean Connery’den sonra James Bond olması için gelen teklifi bu yüzden reddetmek zorunda kalır. En büyük başarısını ise gerçek ismi Fahrettin’i kullandığı, Şah dönemindeki İran’da yapar. Şah ailesinin ve Prenses Eşref’in hayran olduğu bir sanatçısıdır. İranlı kadınlardan oluşan geniş bir hayran kitlesi vardır. Hatta hanedandan, Stella Sadıgh isimli bir kadın, Cüneyt Arkin’a takıntılı halde aşık olmuş ve onunla evlenebilmek için büyük bir servet teklif etmiştir. İsteği kabul görmeyince de

İranlı Stella Sadigh Cüneyt Arkın'a aşık olmuş ve onunla evlenebilmek için büyük bir servet teklif etmiştir.

bileklerini kesip intihara teşebbüs etmiş, ancak Hilton görevlilerinin zamanında müdahalesiyle kurtulduğu haberi 31 Temmuz 1969 tarihli gazetelerde yer almıştır.

4. Altın Koza Film Festivali'nde (1972) Yılmaz Güney'e "Baba" filmindeki rolüyle verilen "En İyi Erkek Oyuncu Ödülü"nü'nün şiyası nedenlerle kendisine verilmesine tepki göstererek ödülü reddetmiştir. Cüneyt Arkın sinemasına ayrı bir renk getiren, yönetmenliğini Çetin İnanç'ın yaptığı 1982 tarihli; "Dünyayı Kurtaran Adam" zamanla kült bir film haline gelmiştir. 1990'lı yıllarda ise polisiye dizilere yönelmiştir.

Arkın'ın; sinemamızın teknik, estetik tüm olumsuzluklarını kişisel çabasıyla göğüslemeye kalkmasının faturası ağır olur. Vücudunda kırılmadık kemik kalmadığı gibi, yaşlılık

dönemine taşınan pek çok sağlık sorunuyla da mücadele etmek zorunda kalır. Onun bir başka sorunu da; başını sürekli belaya sokan alkolle olan ilişkisidir. Eşi Betül Arkın ve Türker İnanoğlu'nun desteğiyle bu problemini aşan Cüneyt Arkın, 15 yıla yakın bir süre; Yeşilay'ın; "Madde Bağımlılığı" konusunda yaptığı mücadelede, Anadolu'yu karış karış dolaşarak etkin görevler alır. Daha önce alkolün zararlarını bizzat yaşamış bir hekim olarak; gençlere, çocuklara ve özellikle ailelere bu konu-

da uyarıcı ve bilgilendirici sunumlar yapar.

Cüneyt Arkın ilk evliliğini 1964 yılında kendisi gibi doktor olan Güler Mocan ile yapar. 1966 yılında kızları Filiz doğar. 1968 yılında da boşanırlar. Bir yıl sonra Betül Işıl ile evlenen Cüneyt Arkın'ın, bu evlilikten de Kaan ve Murat adlarında iki oğlu vardır.

28 Haziran 2022 tarihinde rahmetli olan Cüneyt Arkın için 30 Haziran Perşembe günü saat 10.00'da Atatürk Kültür Merkezi'nde tören düzenlendi. Ardından; Teşvikiye Camii'nde öğle namazını müteakip yoğun bir seven kitlesiyle kılınan cenaze namazının ardından Zincirlikuyu Mezarlığı'nda son yolculuğuna uğurlandı.

Mekânı cennet olsun!.. •

alitekincam@butundunya.com.tr

Dünden Bugüne Tanzanya

Darusselam / Tanzanya

Yazan: ZEKERİYA ŞİMŞEK

Tanzanya İşbirliği Forumu Başkanı

Tanzanya, bir Doğu Afrika ülkesi. 1961 yılı itibarıyla müstakil bir devlet. Öncesi Arap, Pers, İngiliz ve Alman hakimiyetleri altında bir bölge. 1964'ten bugüne ana-kara TANganyika ile özerk adalar topluluğu ZANzibar'ın birleşmesi

sonucu Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti kuruldu. Bayrağındaki yeşil verimli topraklarını, mavi Hint Okyanusu'nu, siyah Afrika halkını ve sarı yeraltı zenginliklerini simgeliyor. Dodoma (*başkent*), Darusselam (*en büyük şehri, liman, ticaret*

merkezi), Arusha, Bagamoyo ve Zanzibar/Stone Town (geçmişin köle ticaret merkezlerinden) önemli şehirleri. Türkiye'den yüzde yirmi daha büyük (945.087 kilometrekare). Kilimanjaro Dağı, Serengeti Milli Parkı, Ngorongoro Krateri, Viktorya Gölü ve Zanzibar ile dünyanın tanıdığı ülke. Hominid (*insansı*) cinse ait en eski fosillerin

Kilimanjaro Dağı

Olduvai Geçidi'nde bulunmasıyla daha da öne çıkan bir ülkedir. Din (yarısı Hristiyan, üçte biri Müslüman) ve dil çeşitliliğiyle 60 milyona yakın ve "genç ağırlıklı" bir nüfus yapısına sahip. Futbol, Tanzanya'da da sadece futbol değil; Yanga-Simba rekabeti GS-FB rekabetine tur bindirir dersem abartmış olmam.

Samia Suluhu Hassan (1960-), yardımcısı olduğu önceki devlet başkanı John Magufuli'nin kaosu altın çağı Covid-19'a kurban gitmesi sonucu 19 Mart 2021 itibarıyla keskinin altıncı devlet başkanı olarak görevde. Anayasa'nın 37. maddesi uyarınca, 2025 sonundaki seçimlere kadar ülkenin direksiyonunda olacak. (www.tanzania.go.tz) Samia Suluhu Hassan, Zanzibar doğumlu, İngiltere / Manchester Üniversitesi diplomalı, evli ve bir çocuklu. Müslüman yaşam tarzına sahip. 2000 yılından bugüne aktif siyasetin içinde.

Tanzanya'nın ilk kadın devlet başkanı. 2018'de Etiyopya devlet başkanı seçilen Sahle-Work Zewde (1950-) ile birlikte günümüz Afrika'sının iki kadın devlet başkanından biri.

Tanzanya'nın önceki cumhurbaşkanları:

1- Julius K. Nyerere (1922-1999), 1964-1985;

2- Ali Hassan Mwinyi (1925-), 1985-1995;

3- Benjamin W. Mkapa (1938-2020), 1995-2005;

4- Jakaya M. Kikwete (1950-), 2005-2015;

5- John Magufuli (1959-2021), 2015-2021.

Samia Suluhu Hassan dahil tüm devlet başkanla-

rı CCM'ye mensup. CCM-Chama Cha Mapinduzi / Devrim Partisi'nin kökeni TANU-Tanganyika Afrika National Union / Tanganyika Afrika Ulusal Birliği'ne dayanmakta ve 1961'den bugüne kesintisiz iktidarda bulunuyor. Afrika Sosyalizmi'nin ve Ujamaa Kolektif Tarım / Kooperatif Ekonomisi'nin savunucusu (ccm.org.tz) CCM genel başkanı da Samia Suluhu Hassan.

Kurucu lider / Mwalimu Julius K. Nyerere'nin kooperatif ekonomisi tarım modeli ülkenin o günkü gerçekleriyle örtüşmemiş; 1970'lerde iyice ağırlaşan ekonomik yapı Tanzanya'yı Çin ve IMF-Uluslararası Para Fonu'yla yakınlaşmaya itmiştir. Son yıllarda doğalgaz (*Songo Songo Adası*, *Mnazi Körfezi*) ve altın (Buzwagi) rezervlerinde önemli genişlemeler sağlanmış; gelişmeler halkın refahına

Samia Suluhu Hassan

henüz yansımamışsa da; ülkeye özgü Tanzanit taşı, tarım, turizm ve sanayi gruplarında atılım olarak değerlendirilebilecek bir çıkış gerçekleştirilememişse de Tanzanya terörsüz-darbesiz bir ülke.

1992'deki Anayasa değişikliğiyle birden fazla siyasi partiye izin verilirken devlet başkanlığı beşer yıllık dönemle sınırlandırılmıştır. Kadınlar, hâlâ çok ciddi ayrımcılığa ve hak ihlallerine maruz kalmakta; ataerkil düze-

CCM-Chama Cha Mapinduzi / Devrim Partisi

nin baskınlığı, devlet kapasitesinin yetersizliği ve suçların cezasız kalması bunun başlıca tetikleyicileri olmakta. İngilizce, hemen hemen hiçbir devlet kurumunda kullanılmıyor. Tanzanya, eski sömürge dilini kullanmayan az sayıdaki Afrika devletinden biri. 1984'te uygulamaya konan resmî dil siyasetine göre

Swahili, gündelik hayatta kullanılacak eğitimdeyse her iki dil birlikte öğretilecek. Swahili, Afrika'nın "yapıştırıcı" değerlerinden; Berlin Konferansı (1884-1885) ile darma-dağın edilen bütünün parçalarını bir araya getirmek görevi ona düşmüş gibi.

John Magufuli dönemi, muhafefete ve basına yönelik baskılar nedeniyle olumsuz puan alırken yolsuzluklara karşı başarılı mücadelesi,

Yazarımızı Tanıyalım:

1962, İzmir'de doğan İşletme eğitilmiş Zekeriya Şimşek Danışmanlık şirketi kurucusu ortağı. DEİK Türkiye-Tanzanya

İş Konseyi Kurucu Başkanlığı yapan yazarımız Tanzanya İşbirliği Forumu Kurucusu. Türkiye'de bir ilki gerçekleştiren Afrika Türk dergisini projelendirdi ve yayımladı. Afrika Menekşesi adlı öyküsü, Tarık Dursun K. Öykü Ödülü'nde "yayımlanmaya değer" bulundu. Dünya Siyasetinde Afrika adlı akademik kitap serisinin bölüm yazarlarından. Afrika çalışmaları; YeniE, Türk Edebiyatı, Edebiyat Ortamı, Sözcükler, Notos ve Görüş21.com'da halen yayımlanmaktadır. Afrika Şiiri'ne dair ülkemizdeki en kapsamlı araştırma-inceleme yapıp yayımlayan yazarımız Afrika üzerine yazıyor, seminerler veriyor ve arada Afrika'da yaşıyor... Tanzanya, Kafka ve zeybek en büyük tutkuları. Dünyayı şairlerin kurtaracağına inanıyor.

çalışkanlığı ve açık sözlü üslubuyla halkın desteğini pekiştirmiş durumda.

Afrikalı liderlerin ortak özelliği, hepsinin dünyası kurumsal eksikliklerin / zafiyetlerin esnetilmesi üzerine kurulu ve o yüzden pragmatik işbirlikleri yerine ideolojik körlük ya da egosantrik eyyamcılıkta boğuluyorlar; Samia Suluhu Hassan hariç! Samia Suluhu Hassan, devlet başkan-

Samia Suluhu Hassan, yönetsel ve yatırım çekme içerikli, istikrarlı kalkınma icraatlarıyla göz dolduruyor.

lığında üçüncü yılına girerken yönetsel ve yatırım çekme içerikli ve istikrarlı kalkınma öncelikli icraatlarıyla göz önünde olmadan göz dolduruyor. Üretimin kolektifleştirilmesinden Tanzanya halkı arasında birlik beraberliğin korunmasına kadar geniş anlamalı ujjamaa/kardeşlik kavramı tıpkı 1967 tarihli Afrika sosyalizminin temel metinlerinden biri sayılan Arusha Bildirgesi'ndeki kapsayıcılığıyla yeniden ve sil baştan hayat buluyor. (Bildirge için; www.marxists.org)

Ellli dört ülkeli Afrika'da TH-Y'nın üç noktasına düzenli olarak uçtuğu üç ülkeden (Güney Afrika Cumhuriyeti ve Mısır ile birlikte) biri. Türk iş insanlarına bir "kazan-kazan" ilkesiyle işbirliği tavsiye edilebilir. •

Hazırlayan: Op. Dr. Murat Molu

S U D O K U

7	3				2		8	
6	8		1	7			2	
	4	9	5		8	6	1	7
	6		9					1
3	1	2	6	8				
4	9			5		8	3	
			7	2		1		3
9		6			5		4	
		3	8	9	4	5		

Sudoku Yapamayanlar İçin

9	5				2			
6	1					2		
		4					7	6
			2	6	9			
		2			5	3		
5	6			7				
				5				9
7		5	9		8			
8						7	5	1

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

Doğanın Slovenya'ya hediyesi:
Bohinj Gölü

Gezdikçe Gördükçe

İzlen Şen Toker

Bazen doğa bize öyle muhteşem manzaralar sunar ki, orada saatlerce kalıp yalnızca manzaranın güzelliğini seyretmek isteriz. Renklerin çeşitliliği, doğallığı ve uyumu ile büyülenir, gördüğümüz manzarayı ve yaşadığımız bu değerli anı, hiç unutmamayı

dileyerek hafızamıza kaydederiz. Slovenya'da, Julian Alpleri'nin kucakladığı Bohinj Vadisi'ndeki gölün eşsiz görünümü bana tam da bu duyguları yaşıyor. Avrupa'nın en eski milli parklarından biri olan Triglav Ulusal Parkı'nın kalbindeki Bohinj Gölü'nün kıyısında duruyor, çamlarla kaplı

dağların eteğindeki gölün olağanüstü manzarasını seyrediyorum.

Slovenya'nın en büyük doğal gölü olan, buzul kökenli Bohinj Gölü, ülkenin başkenti Ljubljana'ya 80 kilometre uzaklıkta, Bohinj Vadisi'nin

içinde yer alıyor. Gölün çevresinde birkaç küçük köy bulunuyor. Yüzyıllar boyunca, koyun, keçi ve inek çobanlığı yapılan bu köyler, Julian Alpeleri'nin gölgesindeki kötü yollar ve sarp arazi nedeniyle ülkenin geri kalanından uzak kalmış. Gö-

lün uzak kıyısındaki köy olan Ukanç'a ulaşım haftalar alabiliyormuş. 1906 yılında, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun gerileme döneminde, dağın yamacına tüneller açılmış ve maden kasabası Jesenice'yi imparatorluğun güneydeki Adriyatik limanı Trieste'ye bağlayan bir demiryolu yapılmış. Böylece Bohinj bölgesi

coğrafi olarak daha ulaşılabilir hale gelmiş. Buna rağmen günümüzde Bohinj köylerinin ahşap evleri ve açık samanlıkları arasında zaman durmuş gibi. Bir dizi köy, gölün kuzeydoğusuna doğru uzanırken, gölün doğu kıyısındaki Ribčev Laz, birkaç otele ve turizm danışma merkezine ev sahipliği yapıyor. Çobanlar hayvanlarını yabani çiçeklerle otlatmak için hâlâ Vogel Dağı'nın tepesine gidiyor. Her Eylül'de köylüler, dönüşlerini göl kıyısında halk şarkıları söyleyerek ve "İnek Balosu" denilen festivalde dans ederek kutluyor. İlk baharda kır çiçekleri dağlık arazileri

kaplıyor. Yaz aylarında sıcaklığı 20°C'ye yükselen gölde yüzülebiliyor; kışın bazen donan gölde buz pateni yapılıyor. Yılda üç kez suyu yenilenen gölün su seviyesi, şiddetli yağışlardan sonra üç metreden fazla yükselebiliyor. Suyun üçte birinden fazlası, kuzey kıyısı boyunca göl yüzeyinin altında yer alan karstik kaynaklardan göle akıyor. Bohinj,

Slovenya'daki sürdürülebilir turizm kapsamında platin statüsü alan ilk bölge olmuş ve buradaki çeşitli hayvan ve bitki yaşamı, titiz programlar ve organizasyonlar tarafından korunuyor. Bölgede ziyaretçilere sunulan özel kartlarla ücretsiz toplu taşıma da dahil olmak üzere yeşil ulaşım yöntemleri destekleniyor.

Gölün etrafında yürürsem farklı

yerlerde, yeni, güzel manzaralar görebileceğimi düşünüyorum, gerçekten de öyle oluyor. Ribčev Laz köyünde, kıyıdaki bir kayanın üzerinde, gölün etrafındaki dağlık bölgeyi koruduğuna inanılan, altın boynuzları olan ve dağ keçisine benzeyen efsanevi Zlatorog'un bronz heykeli duruyor. Slovence'de adı "Altın Boynuz" anlamına gelen

Zlatorog, duşuyla sanki "Bu mavi, yeşil renkli, berrak göl benim korumam altında" der gibi. Kıyı boyunca yürüyüp, gölün nehirle birleştiği noktada yer alan taş köprüden

geçerek St.John Kilisesi'nin karşısındaki patikaya giriyorum. Kıyıda çocuklar ayaklarını suya sokmuş, etraflarında yüzen balıklara bakıyor. Gölün etra-

fını çevreleyen ve toplam uzunluğu 12 kilometreyi bulan patikanın bir kısmını yürütüyorum. Rengârenk kır çiçekleriyle kaplı çayırın yanından devam eden patika, zaman zaman üzerine şemsiye gibi uzanmış, ağaç dallarının oluşturduğu bir yemyeşil bir tünel haline geliyor. Ara ara küçük kumsalların olduğu göl kıyısına çıkıyorum. Karşı kıyıda minik beyaz yelkenliler, arkasında sarp kayalıklar görünüyor. İnsanlar kanolar, kürekli ahşap sandallar ve elektrikli botlarla gölün durgun sularında geziyor, fotoğraf çekiyor. Panoramik gezi teknesi, karşıdaki iskeleden hareket ediyor. Ribčev Laz ve Ukanc'da bulunan iki iskele arasında gidip gelen Zlatorog ve Triglav Flower adlı iki elektrikli teknedeki rehberli tur sayesinde göl ve Bohinj'in tarihi ile ilgili bilgiler ediniyorsunuz. Bohinj'de iken zamanınız varsa çevredeki zirvelerin ve aşğıdaki gölün muhteşem manzarasını görmek için Vogel teleferiğiyle 1.535 metreye kadar çıkabilir, ulusal park içindeki Savica Şelalesi'ne

yürüyebilirsiniz. Ayrıca Sava Bohinjka Nehri'nde rafting, Jerečica veya Grmečica geçitlerinde rafting, atlama ve yüzmenin bir kombinasyonu olan kanyon geçişi ile Vogel ve Studor köyü yakınlarındaki zirvelerden yamaç paraşütü yapılabilir. Ulusal parkın içinde pek çok yürüyüş ve bisiklet rotası da bulunuyor. 53 tür planktonik yosun, yaklaşık 60 tür omurgasız fauna ve en az 16 balık türüne ev sahipliği yapan Bohinj Gölü'nde dalış da yapılır.

Yürüyüşün sonunda kilisenin önündeki taş köprüde duruyorum. Gölün berrak suyu köprü'nün altından geçerek diğer tarafta Sava Bohinjka nehri olarak akıyor. Bir yanımda hareketsiz, durgun bir göl, diğer yanımda coşkuyla akan, kıpır kıpır bir nehir ve aralarında gidip gelen aynı su...Aslında bu görüntü yaşamı da anlatıyor gibi, bazen sakin, bazen çalkantılı ama hep pırıl pırıl bir yaşam sevinci ile dolu... •

izlensentoker@butundunya.com.tr

Gastro Kùltür
Reha Tartıcı

Etki Odaklı Yatırımın Gastronomide Yarattığı Farklar

Zengin bir mutfak kültürüne sahip olan ülkemizde gastronomi sektörüne yapılan etki odaklı yatırım projeleri hem finansal getiri sağlıyor, hem de sürdürülebilirlik açısından ölçülebilir pozitif sosyal ve çevresel etkileriyle büyük fark yaratıyor.

Son yıllarda gastronomi dünyasında etki odaklı yatırımların artışı dikkat çekiyor.

Geleneksel anlayışın aksine, sadece lezzetli yemekler sunmak yerine, sosyal, çevresel ve toplumsal etkileri gözetilen işletmelerin sayısı hızla artıyor.

Bu yeni trend, gastronomi sektöründe bir dönüşüm yaratırken, hem tüketiciler hem de işletmeler için önemli farklar ortaya koyuyor.

İlk olarak, etki odaklı yatırımların gastronomi sektöründe sürdürülebilirliği teşvik ettiğini söyleyebiliriz.

Bu tür yatırımlar yerel üreticilerle işbirliği yaparak ve tarım alanında çevre dostu uygulamaları destekleyerek doğal kaynakların korunmasına katkıda bulunuyorlar.

Ayrıca, gıda atıklarını azaltmak için geri

dönüşüm ve yeniden kullanım yöntemlerini benimseyerek israfı en aza indirmeye çalışıyorlar.

Bu tür çabalar, çevre dostu ve sürdürülebilir bir gastronomi sektörünün oluşmasına yardımcı olurken,

doğal kaynakların korunması ve gelecek nesillere temiz bir çevre bırakılması hedefine katkıda bulunuyor.

Etki odaklı yatırım projeleri pozitif sosyal ve çevresel etkileriyle büyük fark yaratıyor.

KAPSAYICI VE EŞİTLİKÇİ OLMALIYIZ

Etki odaklı yatırımların yarattığı bir diğer fark ise toplumsal sorumluluk bilincinin artmasıdır.

Sosyal adaleti ve eşitlik ilkelerini benimseyerek yatırım yapan işletmeler faaliyet gösterdikleri bölgenin gençlerine eğitim ve istihdam imkanları sunarak, bölgesel işsizliğin

azaltılmasına katkı sağlıyorlar.

Aynı zamanda, dezavantajlı gruplara yönelik projelere destek vererek toplumun tüm kesimlerine eşit fırsatlar sunuyorlar.

Böylelikle, gastronomi sektörü daha kapsayıcı ve eşitlikçi bir yapıya kavuşuyor.

EŞİTSİZLİĞİ ORTADAN KALDIRMALIYIZ

Gastronomide etki odaklı yatırımların yarattığı bir diğer önemli fark ise sektörün her geçen gün sağlıklı beslenmeye daha fazla odaklanmasıdır.

Gastronomide etki odaklı yatırımların yarattığı bir diğer önemli fark ise sektörün her geçen gün sağlıklı beslenmeye daha fazla odaklanmasıdır.

Bu tür yatırımlar, tüketicilere dengeli ve sağlıklı besinler sunmayı hedefliyor.

Yerel ve taze ürünlerin

kullanımı, doğal ve katkısız malzemelerin tercih edilmesi, işletmelerin sağlıklı beslenmeyi teşvik etmesi ile doğru orantılı bir artış gösteriyor.

Bunun yanı sıra sektör özel beslenme gereksinimleri olan kişilere uygun seçenekleri sunma konusunda her geçen gün daha fazla hassasiyet göstererek tüketiciler arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırmaya gayret ediyor.

Kısacası gastronomi sektörünün bakış açısındaki değişim daha sağlıklı bir toplumun oluşmasına katkı sağlıyor.

GELECEĞİN İNŞASINDAKİ ROLÜMÜZÜ UNUTMAMALIYIZ

Bilerek ya da bilmeden yapılan etki odaklı yatırımların ortaya koyduğu farklılıklar sayesinde;

Yemek deneyimi sadece bir lezzet arayışı olmaktan çıkıp daha anlamlı bir hal almaya başladı.

İşletmeler sadece kar amacı gütmek yerine daha geniş bir amaç çerçevesinde hareket etmeye başladı.

Sürdürülebilirlik, toplumsal sorumluluk ve sağlıklı beslenme gibi değerlere odaklanan yatırımlar, gastronomi sektöründeki dönüşümü tetikledi.

Toplumsal sorumluluk sahibi, sağlıklı, kültürel değerlere saygılı ve sürdürülebilir bir gastronominin gelecek nesiller için daha iyi bir dünya inşa etmede çok önemli bir rolü olduğunun farkına varıldı.

Hem müşterilerin hem de toplumun sağlık ve refahına katkıda bulunan işletmeler çevrenin korunmasına da önemli katkılar sağladı.

Gelecekte, gastronomi sektöründe etki odaklı yatırımların daha da yaygınlaşması bekleniyor ve bu da

daha sürdürülebilir, sağlıklı ve adil bir gıda sistemine doğru önemli bir adım olacak.

Ayrıca tüketicilerin bilinçlenmesi ve tercihlerinin değişmesiyle de gastronomi dünyasının yeni normları şekillenecek.

Bu yüzden, her birimiz bu tür yatırımları desteklemeli ve etki odaklı gastronomi anlayışının yaygınlaşmasına katkıda bulunmalıyız. •

rehatartici@butundunya.com.tr

Bir Dürüstlük Hikayesi

Bir fırıncıya her gün çiftliğinde ürettiği yarım kilo tereyağını satan bir çiftçi varmış.

Fırıncı bir gün, doğru miktar alıp almadığını görmek için tereyağını tartmaya karar vermiş. Tereyağının eksik gramajda olduğunu gören fırıncı sinirlenerek çiftçiye mahkemeye vermiş.

Duruşmada yargıç, çiftçiye tereyağını tartmak için herhangi bir ölçü kullanıp kullanmadığını sorduğunda çiftçi "Sayın Yargıç, ben ilkel şartlarda çalışan bir çiftçiyim. Tereyağını tartmak için gramlarım yok ama basit bir terazim var." demiş.

Hakim, "O halde tereyağını nasıl tartıyorsun?" diye sormuş.

Çiftçi cevap vermiş; "Sayın Yargıç, benden tereyağı almaya başlamadan çok önce, ben fırıncadan her gün yarım kilo ekmeği alıyordum. Aldığım ekmeği tartı için teraziye koyuyor ve ona her gün aynı ağırlıkta tereyağı veriyordum. Suçlanacak biri varsa, o da fırıncıdır."

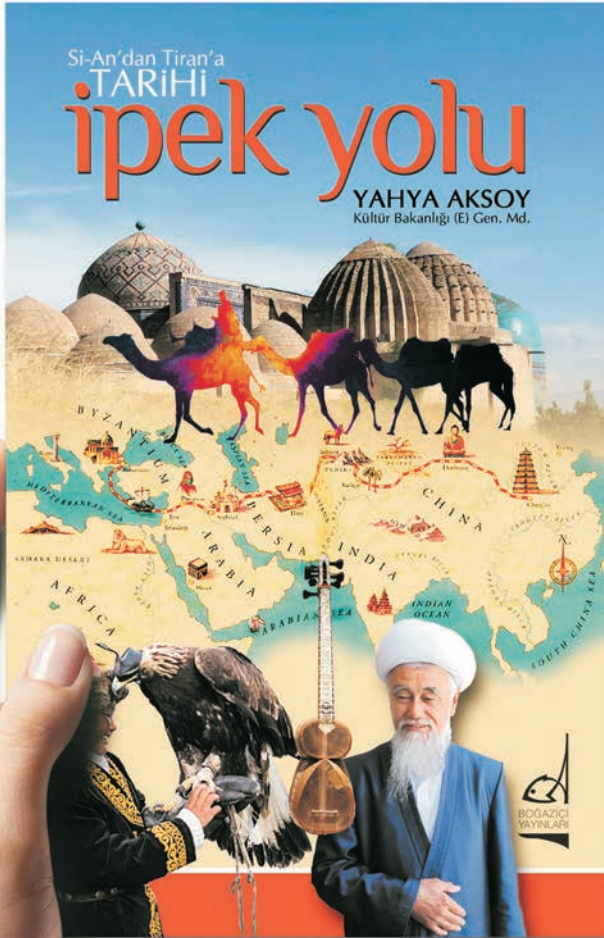

Yahya Aksoy, yer kürenin en eski ve en önemli karayolu olan İpek Yolu'nda okuyucuya kültürel bir yolculuk sunuyor. Kırk yıl önce çalışkan bir öğrenci olarak tanıdığım ve daha sonraları üstlendiği görevlerde başarılarına ve olayları sunuştaki becerisine yakından tanık olduğum Aksoy'un yazdıklarının okuyucuyu saracağına eminim.-

Prof. Dr. Şerafettin Turan, (E.) Kültür Bakanlığı Müsteşarı-
Tarih çok bilgenin adını saydı, Kimisi güneşti, kimisi aydı... Bunlardan bir Yahya Aksoy vardı ki; Tarihi İpek Yolu'na kültürü yaydı...

Prof. Dr. İbrahim Agah Çubukçu, (E.) Türk Tarih Kurumu Bşk. Vekili-
Sayın Yahya Aksoy bu eseri ile bu alandaki ölümsüzler arasına girmiştir. Çalışmasında, ilgili literatür ile beyin arşivini birleştirmiş, bize sosyal bilimlerin birçok dalında kaynak olabilecek çalışmasını kazandırmıştır.

Dr. Yaşar Kalafat, Araştırmacı / Yazar-

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Anka

Berk Yüksel

Hititler

“Kavramak için görmek,
görmek için de dikkatle
bakmak gerek.” -Pitigrilli

MÖ 2000-1700 yılları arasında Hititler, göç, istila, kaynaşma, kendilerini kabul ettirme uğraşısı içinde geçirmişler ve küçük beylikler kurarak yörelerine hâkim olmuşlardır. “Hititler, Anadolu’da devlet kurmuş bir uygarlıktır. Hint-Avrupa dil ailesine dâhil bir dil konuştukları için Hint-Avrupa kökenli bir topluluk olduğu kabul edilmektedir. MÖ 2000 yıllarında

Anadolu’ya göç ederek yerli Hatti Beylikleri üzerinde hâkimiyet kurdukları bilinmektedir.

Anadolu Yarımadası’nın bugün için bilinen en eski adı “Hatti Ülkesi”dir. En genel kabul gören görüş, Kafkasya üzerinden Anadolu’ya indikleri yönündedir. İlk yerleşim yerleri ise Hattuşaş’tır (Boğazköy). Hititler’in tarih sahnesinde görülmesi daha öncelere de

Arslanlı Kapı / Boğazkale-Çorum

dayansa krallığın MÖ 1660-1630 yılları arasında hüküm sürmüş I. Hattuşili tarafından kurulduğu söylenir. Anadolu’da ilk kez organize devlet kuran Hititler’in başkenti olan Boğazköy’ün Çorum’a uzaklığı 82 km’dir. Hititler yerli halkın ekonomik ve kültürel yapısından etkilenerek dil ve dinlerini benimsemiş ve ırklarını Hatti ırkının içinde eritmişlerdir. Hitit tarihi MÖ 1650 - MÖ 1450 Eski Krallık Devri ve MÖ 1450 - MÖ 1200 İmparatorluk Devri olmak üzere iki safhada incelenir.”

Anadolu uygarlıkları içinde en önemlilerinden olan Hititler’in kökeni hâlâ tartışmalıdır.

Hattiler Hititler’le kaynaşmış, Hatti uygarlığı Hitit uygarlığı içinde yaşamaya devam etmiştir. Anadolu uygarlıkları içinde en önemlilerinden olan Hititler’in kökeni hâlâ

Hitit Güneş Kursu

tartışmalıdır. Ancak Hititler’in Anadolu’nun yerli halkı olmayıp dışarıdan geldikleri kesindir. Hititler’in olmasa da Hattiler’in Asya kavimleri ile alakası vardır. Özellikle dilleri ve kültürleri bu bağlantıyı güçlendirmektedir.

Hattiler’e ait olmasına rağmen Hitit Güneş Kursu olarak anılan törensel nesne, Hititlerin sembolü kabul edilir. Hitit güneşi Ankara’nın da sembolü olarak kullanılmıştır. Hitit Uygarlığı ve sanatının simgesi sayılan bir nesnedir. Güneşi simgeleyen dairesel biçimin etrafına

yerleştirilmiş öğelerden oluşur. Eskiden astrologlar tarafından yıldızların birbirlerine göre konumlarını belirlemede kullanıldığı, daha sonra bu amaçla başka araçlar geliştirilince törensel bir nesneye dönüştüğü sanılmaktadır.”

Anadolu da köklü bir kültür oluşturan Hititler, çevrelerinde kurulan medeniyetlerden etkilenebilirlerdir. Doğal olarak, onları da etkilemişlerdir. Hitit göçlerinden önce aynı yerlerde uygarlık kurmuş olan ve Hititler'i büyük ölçüde etkilemiş olan Hattî uygarlığını da incelemek gerekmektedir. Yaklaşık MÖ 2500-1700 yılları arasında Anadolu'da büyük bir uygarlık oluşturmuş Hattîler hakkında bilgilerimiz sınırlıdır. Hattîler Anadolu'nun yerli halkı olarak kabul edilmekle beraber, göçlerle geldiklerini ve Türk kökenli olduklarını savunanlar da vardır.

Hitit Devleti, kral ve üyeleri kraliyet ailesinden gelen kişilerden oluşan politik bir kurumdur. Devlet yönetimini kolaylaştırmak için Pankuş ismi verilen bir meclis oluşturmuşlardır. Yönetimin politik organı olan Pankuş bir "İmparatorluk Meclisi"dir. Herhangi bir politik sorun olduğunda Pankuş kral tarafından çağırılmaktadır. Fakat Pankuş kralı bile denetleme yetkisine sahiptir; yani Pankuş,

kralın kararları hakkında söz sahibi bir kurul ve böylelikle de onun mutlak hâkimiyetinin tek denetleyicisidir.

MÖ 1274 tarihinde II. Ramses ile Hitit kralı Muvattalli arasında Kadeş önünde büyük bir meydan savaşı yapılmış ve Kadeş Antlaşması ile sonuçlanmıştır.

MÖ 2500-1700 yılları arasında Anadolu'da büyük bir uygarlık oluşturmuş Hattîler hakkında bilgilerimiz sınırlıdır.

Bu antlaşmaya bağlı olarak II. Ramses savaştan önce aldığı yerleri boşaltmış, Kadeş Şehri Hititlere kalmıştır. (MÖ 1269) Bu antlaşma dünya tarihinde eşitlik ilkesine dayanan en eski antlaşmadır. Antlaşma çivi yazısıyla gümüş plakalar üzerine Akadca olarak yazılmıştır. Mısır'da tapınakların duvarlarına kazınan antlaşmanın bir nüshası da, Boğazköy kazılarında kil tablet olarak bulunmuş olup İstanbul Arkeoloji

Hitit tanrısı Teşup

Müzesinde sergilenmektedir.

Hitit devletinin başlangıcından itibaren baş tanrı, fırtına tanrısı Teşup'tur. Kozmik düzeni (kâinatı) sağlayan, krallığı ve ülkenin düzenini koruyan O'dur. Kral, efendisi adına ülkeyi yönetir. Hitit panteonunda en önemli tanrı "Gök Tanrı"dır. Gök tanrının en önemli sembollerinden biri de boğadır. Hititlerde tanrı kadar tanrıça da önemlidir. Zaten bunun izdüşümü olarak da Hitit toplumuna kadın erkeğe eş değer konumdadır. Yazılıkaya'da panter üzerinde durur. Adaletin Koruyucusudur. Hititlerde "Arinna'nın güneş tanrıçası", geç Hititlerde "Kupaba" olarak da geçmiştir. (Kybele) Bu iki tanrı birbirlerine eş idiler. Bütün tasvirlerde koca sağda, karısı solda durmaktadır. Bu gelenek günümüzde devam etmektedir. Kraliyet aileleri bu şekilde dururlar.

Anadolu'nun ve tüm uygarlık sahnesinin en güçlü ve ileri medeniyetlerinden birini kuran Hititler, M.Ö. II. binyıldan itibaren, devlet yapıları, askeri düzenleri ve toplumsal örgütlenme biçimleriyle kendilerinden sonraki uygarlıkları da biçimlendiren bir etki yaratmıştır. Anadolu kökenli Hattiler ile kaynaşan Hititler, başta Mısır olmak üzere, dönemin tüm egemen krallıklarıyla başabaş giden bir gelişmişlik düzeyi yaratmayı da başarmıştır."

Hititler, tarihe altın harflerle geçen bir medeniyet yaratmışlardır. İnsanoğluna düşen geçmişini iyi bilmek, her yönü ile araştırmak ve geleceği sağlam temellerinin üzerine inşa etmektir. Medeniyetler ve onların yaşam biçimleri ve inanç sistemleri birbirlerinin içine bir zincir gibi bağlanarak devam ede gelmiştir. Gerçek insan bilgi sahibi olarak sadece fikir sahibi olabileceğini çok iyi bilir. Goethe'nin de dediği gibi:

"Daha üçbin yıllık tarihinin hesabını yapmayan insan, günübirlik yaşayan insandır. İsterseniz yanlış düşünün, ama her durumda kendi kafanızla düşünün." •

berkyuksel@butundunya.com.tr

Kaynakça:

- Hititler; Erhan Altunay ; <http://www.hermetics.org/Hititler.html>
 Anadolu Kültür Tarihi; Ekrem Akurgal; TÜBİTAK yayınları 67 Hatti uygarlığı
http://www.arkeolojিদunyasi.com/anadolu_uygarliklari/hititler.html; "Hititler, Hitit Devleti, Hitit Uygarlığı "Hititler"; Stefano De Martino; Dost Kitabevi Yayınları
<http://www.etarih.net/tr/hititler.html>

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

Tina Turner Efsanesi

Bu yazıyı karışık hislerle yazıyorum. Bir yanda büyük bir efsaneyi yakın zamanda kaybetmiş olmanın burukluğunu, diğer yanda o efsaneyi en parlak dönemlerinde izleyip, sağlığında o muhteşem sahne performanslarından birini dünya gözüyle görmüş olmanın mutluluğunu yaşıyorum. Altmışlı yılların başından bu yana sesi, enerjisi ve görkemli sahne gösterileriyle neredeyse üç kuşağı büyülemiş olan Tina Turner'dan bahsediyorum. Ne yazık ki 24 Mayıs 2023 tarihinde kaybettik onu. Bu dünyadan sessizce ayrıldığına seksen üç yaşındaydı. Geride parlak bir kariyer ve çok az sanatçıya layık görülmüş 'Rock and roll'ın Kraliçesi' efsanesini bıraktı. »

*...bir gece kulübünde
sahne alan sanatçı
Ike Turner'in müziğini
dinlediği anda rock and
roll ateşi tüm varlığını
sardı.*

Fiziksel bedeni artık bizimle olmasa da elli yıldan daha uzun bir süre boyunca etkilediği üç kuşak, hayatı çilelerle geçmiş bu efsane kadını asla unutmayacak.

Tina, 26 Kasım 1939 tarihinde Amerika'nın Tennessee eyaletinde dünyaya geldi. Doğduğu günden başlayarak kimi zaman hayli trajik ve fırtınalı geçen bir hayat yaşadı. Son derece yoksul bir ailenin evladı olarak çocukluğunda pamuk tarlalarında çalışmak zorunda kaldı. Babası çok sert ve hırçın bir adamdı. Evde şiddet ve hırğür hiç eksik olmuyor, kocasından sürekli dayak yiyen annesi bu çileli hayata dayanmakta zorlanıyordu. Sonunda kızlarını ardında

bırakıp başka bir kente kaçtı. Tina henüz on bir yaşındaydı. Bir süre sonra babaları da evi terk edince Tina ve ablası anneannelerine sığınmak zorunda kaldılar.

Yaşadığı küçük kasaba Tina gibi enerjik bir kız için son derece sıkıcı bir yerdi, yalnızca kilise korosunda şarkı söylediği zamanlar mutlu oluyor, onun dışında dergilerdeki ünlü şarkıcı

kadınların resimlerine bakarak hayaller kuruyordu. On altı yaşında anneanesi ölünce Saint Louis kentinde yaşayan anne-

sinin yanına yerleşti ve kız kardeşiyle gittikleri bir gece kulübünde hayatı değişti: O gece orada sahne alan sanatçı Ike Turner'in müziğini dinlediği anda o günden sonraki yaşamının tamamına damga vuracak olan rock and roll ateşi tüm varlığını sardı. Tina artık hayaller kuran bir kız değil sahnede ortalığı ineten,

Ike ve
Tina Turner

kitleleri etkileyen bir şarkıcı olmak istiyordu. Hemen Ike ile tanıştı ve on altı yıl sürecek olan beraberlikleri başladı. Öte yandan Ike Turner da hemen tüm siyahî kadınlarda olan dans ve ritm yeteneğinin Tina'da fazlasıyla olduğu fark edip onu elinden kaçırmamaya karar vermişti. Evlendiler ve Tina hem şöhretin hem de bin bir işkenceyle sürecek olan çileli bir evlilik yaşamın ilk adımını attı.

İyi bir müzisyen olan Ike bir yandan Tina'nın müzik kariyerine şekil verip şöhret basamaklarını hızla tırmanmasını sağlarken öte yandan son derece bozuk olan ruhsal yapısı ve madde bağımlılığının etkisiyle ona akıl almaz işkenceler yapıyordu. Talihsiz Tina çocukluğunda baba evinde gördüğü şiddetin beteri bu kez kocası Ike'tan görüyor, müzik kariyerinde kazandığı paranın tamamına yine Ike tarafından el konuluyordu.

Bu süreçte Tina'nın tek kazancı birlikte çıktıkları Amerika turneleri ve doldurduğu plaklar sayesinde her geçen gün hayranlarının sayısının artmasıydı. 1971 yılına gelindiğinde Creedence Clearwater Revival grubunun 'Proud Marry' isimli eserini Ike ile birlikte yeniden düzenlediler. Bu parçada Tina'nın olağanüstü ses ve dans yeteneği tüm gözlerin onun üzerine çevrilmesini sağladı. Hemen

her yerde onun sahne ışıltısından bahsediliyor, şarkıya başladığında izleyenleri büyülyordu. Sonunda

Tina , Ike ile birlikte yeniden düzenlediği 'Proud Marry' isimli eseri ile o yılki Grammy Ödülünü aldı

çabalarının karşılığını gördü ve o seneki Grammy Ödülü ona verildi.

Bu ödül şöhretinin

tüm dünyaya yayılmasını sağladı. Artık konserden konsere, turneden turneye koşuyordu.

Öte yandan ciddi psikolojik sorunlar yaşayan kocası Ike Turner'in ona karşı uyguladığı şiddet, maddi ve manevi sömürü hiç azalmadan devam ediyordu. Sonunda tüm bunlara dayamayıp 1978 yılında Ike'i terk etti. Ondan sonrası bir rüya gibiydi. Artık kendi kanatlarıyla uçuyor, sevdiği tarz müziği yaparak hayranlarının sayısını katlıyordu. Seksenli yıllara gelindiğinde

Tina Turner
Wembley
Stadyumu
konserinde

Tina'nın solo kariyeri adeta patlama yapmıştı. "What's Love Got To Do With It" isimli yeni parçası dillerde dolaşıyor, Tina dünyanın farklı ülkelerinde verdiği stadyum konserleriyle büyüklüğünü bir kez daha kanıtlıyordu. Özellikle Londra'daki dev Wembley Stadyumu'nda verdiği konser dillere destandı ve müzikseverler o geceyi asla unutmuyacaktı. Konserlerinde diğerlerinin yanı sıra "Private

Tina Turner
ikinci eşi
Erwin Bach ile

Dancer", "We Don't Need Another Hero" parçalarını seslendiriyor, finalde ise 'Proud Marry' ile sevenlerini coşturuyordu. Bu yeni parçaları onun üst üste önemli müzik ödülleri kazanmasını sağladı.

2018 yılına gelindiğinde ciddi sağlık problemleri yaşayan Tina, ikinci eşi Erwin Bach ile İsviçre'de evlendi. Yaşamının bundan sonrasını yeni eşinin desteğiyle karşılaştığı ağır sağlık

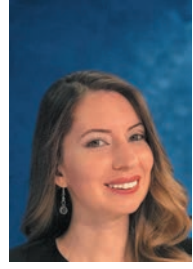
sorunlarıyla mücadeleye ayıran Tina, ardında muhteşem bir müzik kariyeri ve görkemli sahne başarıları bırakarak 24 Mayıs 2023'te bizlere veda etti. Bu dev sanatçıyı İstanbul konserinde sahnede izleyebildiğim için çok mutluyum. Müzikseverler onu asla

unutmayacaklar. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

BM: "Zorla Yerinden Edilen İnsan Sayısı 100 Milyonu Aştı"

Birleşmiş Milletler, dünya genelinde istikrarsızlık ve çatışmaların yaşandığı, masum insanların organize suç ve şiddete maruz

kaldığını açıkladı. Dünya genelinde 2015-2021 arasında 3 milyon 100 bin insan cinayetler nedeniyle hayatını kaybetti. 2020'de Kovid-19 kısıtlamaları cinayet oranlarında küçük bir düşüşe neden olsa da 2021'de bu durum hızla tersine döndü. Uzmanlar dünya genelinde çatışma ve ihtilaflardan kaçan, zorla

yerinden edilmiş kişilerin sayısının geçen yıl ilk defa 100 milyonu aştığını duyurdu. Birleşmiş Milletler söz konusu zorlukların üstesinden gelmek ve hukuki boşlukları doldurabilmek için yenilenmiş bir kararlılığa ihtiyaç duyduğunu dile getirdi. »

2 Binlerce Ölü Balık Kıyıya Vurdu

Amerika Birleşik Devletleri'nin Texas körfezi sahillerinde binlerce ölü balık, kıyıya vurdu. Brazoria ve Quintana ilçeleri yetkilileri, halkı sahile gelmemeleri konusunda uyardı. Yetkililer, hava sıcaklıklarının aşırı yükselmesi nedeniyle sudaki oksijen seviyesinin hızla düşmesi nedeniyle toplu balık ölümlerinin gerçekleştiğini belirtti. Balık ölümlerinin, bölgedeki ekosistemde "kritik rol" oynaması nedeniyle bu durumun olumsuz bir çevresel etkiye sahip olabileceği vurgulandı. Birleşmiş Milletler'in 2019'da yayınladığı raporda, okyanus suyunun ısınmasının kıyı sularında düşük oksijen seviyesi vakalarını artırarak, balık popülasyonunu tehdit ettiği sonucuna varılmıştı.

3 Nijeryalı Şef Dünya Rekoru Kırdı

Nijerya'da sosyal medyada "Hilda Bacı" olarak bilinen 27

yaşındaki Hilda Bassey Effiong, bir rekora imza attı. Bacı, Lagos şehrinde yemek pişirme maratonunu 100 saat sürdürerek, Guinness Rekorlar Kitabına girdi.

Çorbadan, güvece kadar onlarca Nijerya yemeğini ve Batı Afrika'nın en ünlü yemeklerinden biri olan Jollof pilavını pişiren Hilda Bacı, Nijerya mutfağını öne çıkarma görevini üstlendiğini söyledi. Bacı, "Ne kadar çok tarif yayılırsa o kadar çok kişi onu denemeye istekli olacaktır" dedi. Nijerya Devlet Başkanı Muhammadu Buhari "Hilda'nın arzusu, hırsı ve dayanıklılığı, Nijerya yemeklerine büyük ilgi kazandırdı" dedi.

Son dünya rekoru ise Hindistanlı Şef Lata Tondon'a ait. Tondon 2019'da 87 saat 45 dakika boyunca yemek pişirerek, Guinness Dünya Rekoru'nu kırmıştı.

4 Ayak İzi Veya Nefesten DNA Tespit Edilebiliyor

Florida Üniversitesi'nden araştırmacılar, bir insanın DNA'sına ait bilgilerin artık, sahilde bırakılan ayak izlerinden, bir odada solunan havadan veya okyanusta yüzerken bırakılan tükürük benzeri atıklardan tespit edilebileceğini ortaya koyan bir buluşa imza attı. Bilim insanları, deniz kaplumbağalarını incelemek için kumda bulunan çevresel DNA örneklerini toplarken, bulguların çok kaliteli olduğu ve o bölgede yaşayan popülasyonun genetik atalarının belirlenebildiği sonucuna ulaştı.

Araştırma kapsamında 6 kişinin çalıştığı 280 metre karelik bir hayvan kliniğinden alınan hava örnekleri üzerinde yapılan incelemede, çalışan personel ve hayvanlara ait DNA'ların tespit edilerek eşleştirmelerinin yapılabildiği gözlemlendi. Tükürük, deri, ter ve kan yoluyla çevreye karışan insan DNA'sının adli ve arkeolojik araştırmalarda ve insan sağlığını izlemek için kullanıldığı açıklandı.

5 Avrupa Birliği'nden Göç Anlaşması

Avrupa Birliği ülkeleri, yıllardır devam eden müzakerelerin ardından, yeni bir iltica ve göç sistemi konusunda anlaşmaya vardı. Buna göre; düzensiz göçmenler, gittikleri Avrupa Birliği ülkesinde derhal kaydedilecek ve sığınma şansı düşük olanlar belirlenip, geldikleri ülkeye hızlıca geri gönderilecek.

Anlaşmayla ayrıca, sığınmacıların AB genelinde daha adil dağıtılması da öngörülmüyor.

Düzensiz göçmenleri almak istemeyen AB üyesi ülkeler, varış ülkesine "kişi başına 20 bin euro" tutarında katkı payı ödeyerek, uygulamanın dışında kalabilecek.

Macaristan ve Polonya'nın anlaşmanın aleyhinde oy kullanması, Malta, Bulgaristan, Slovakya, Litvanya'nın çekimser kalması nedeniyle anlaşma oybirliği ile değil, oy çokluğu ile kabul edildi.

6 Birleşmiş Milletler'den Açlık Uyarısı

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü ve Dünya Gıda Programı tarafından dünyadaki açlık krizine ilişkin yeni bir rapor yayımlandı.

Açlığın en yüksek seviyede yaşandığı bölgeler olan Afganistan, Nijerya, Somali, Güney Sudan ve Yemen'e, Sudan, Burkina Faso, Haiti ve Mali eklendi. Raporla, Orta ve Doğu Pasifik'te yaşanabilecek El Nino hava olayının da açlıkla mücadele eden savunmasız ülkelerde korkuya neden olduğu belirtildi. Savaşın insanları açlık riskiyle karşı karşıya bıraktığı Sudan dahil 18 bölgedeki durumun daha da kötüye gideceği uyarısı yapıldı. Yetkililer, açlık ile ölümü önlemek için "acil insani eylem" çağrısında bulundu. Ekonominin olumsuz seyretmesi, Kovid-19 salgını ve Ukrayna'daki savaşın da etkisiyle açlığın yaşandığı tüm

bölgelerdeki sorunlar artmaya devam ediyor.

7 El Nino Başladı

El Nino olarak bilinen ve gezegenin 1-2 yıllığına ısınmasına yol açan hava olayı, Pasifik Okyanusu'nda başladı. Amerikalı bilim insanları, El Nino nedeniyle önümüzdeki yıl sıcaklık rekoru kırılmasını bekliyor. Söz konusu iklim olayı, Avustralya'da kuraklık, ABD'nin güneyinde daha yoğun yağmur, Hindistan'da ise muson yağmurlarında azalış ihtimalini ortaya çıkarıyor. El Nino'nun Afrika ve Asya'da sıcaklığı ve kuraklığı artırması bekleniyor. El Nino ekonomik kayıplara da neden oluyor.

1997-1998'deki güçlü El Nino 5 trilyon dolarlık hasara yol açmış, 23 bin kişi hayatını kaybetmişti. Bu seferki El Nino nedeniyle 2024'ün, 2016'daki en sıcak yıl rekorunu da kırmaması bekleniyor. •

sezinsansungunay@butundunya.com.tr

TEMMUZ AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Sudoku Çözümleri

7	3	1	4	6	2	9	8	5
6	8	5	1	7	9	3	2	4
2	4	9	5	3	8	6	1	7
5	6	8	9	4	3	2	7	1
3	1	2	6	8	7	4	5	9
4	9	7	2	5	1	8	3	6
8	5	4	7	2	6	1	9	3
9	2	6	3	1	5	7	4	8
1	7	3	8	9	4	5	6	2

Sudoku Yapamayanlar İçin

9	5	7	6	4	2	1	3	8
6	1	3	8	9	7	2	4	5
2	8	4	5	3	1	9	7	6
3	7	8	2	6	9	5	1	4
4	9	2	1	8	5	3	6	7
5	6	1	3	7	4	8	9	2
1	2	4	7	5	3	4	8	9
7	4	5	9	1	8	6	2	3
8	3	9	4	2	6	7	5	1

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

“Bilginizi Denetleyin”

- 1-(b) Eysel organik atıklardan gübre elde etme
- 2-(c) Guaj
- 3-(c) Hamur işi bir yiyecek
- 4-(a) Flüt
- 5-(d) İspanya
- 6-(b) Tom Sawyer'in Maceraları
- 7-(c) İnhalasyon
- 8-(a) Davul
- 9-(b) Natülmort
- 10-(d) Literatür
- 11-(b) Piyano
- 12-(a) Toriçelli

- 1-(b) Alıştırma
- 2-(b) Artı güç
- 3-(a) Oyuncu kadrosu
- 4-(c) Slogan
- 5-(d) Eş zaman
- 6-(c) Doğal
- 7-(d) Düzenli, örgütlü
- 8-(b) Çekingen, durgun
- 9-(a) Aktarma
- 10-(a) Ana kent
- 11-(b) Küçük maşa
- 12-(c) Durak
- 13-(b) Esnek
- 14-(d) Kaba saba, ilkel
- 15-(a) Buluşma

Kare Bulmaca

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1	S	U	N	A	K	A	N		B	A	K	A	C	A	K
2	E	M	A	N	E	T		R	A	V	E	L		R	İ
3	L	U	G	A	T		K	A	R	A	V	A	N	A	
4	İ	T	İ		E	B	A	B	İ	L		C	A	K	A
5	M		H	A	N	A	K		Z		K	A	R	A	T
6	İ	Z	A	H		Z	A	M		T	A	M	N		
7	L	A	N	E	T		L	A	T	E	R	N	A		Ç
8	E	K		S	A	B	A	T	A		U	N	B	A	
9	R	İ	A	T		A	K	İ	L	A	N	E		E	T
10	İ	N	D	E	K	S		Z	E	R		R	O		A
11		T	A		İ	K	A		B	A	R	İ	T	O	N
12	M	O	T	E	L		L	E	E		İ	K	O	N	A
13	A	S	E	T	İ	L	E	N		A	C		N	A	K
14	T		P	İ	S	İ	K		A	R	A	G	O	N	
15	A	D	E	M		S	O	S	Y	A	L		M	O	R
16	F	A		O	B	A		A	K	S					
17	O	R	A	L		N	E	B	A	T					
18	R	A	P	O	R		K	I	N	A					
19	A	B	A	J	U	R		R	A						
20		A	R	İ	A	N	E		T	İ					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

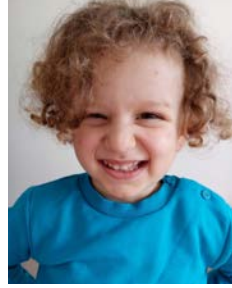
(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Arda Mesut, İzmir

Kaan Özker, İstanbul

Gamze Kalkan, Ankara

Deniz Akın, Bursa

Dilbeste Aydın,
İskenderun

Ferman Şimşek ve Ömer Dağhan Şimşek, Alanya

Eliz Yavuz, İstanbul

Esmâ Güraras, Ankara

Ela Öz, Alanya

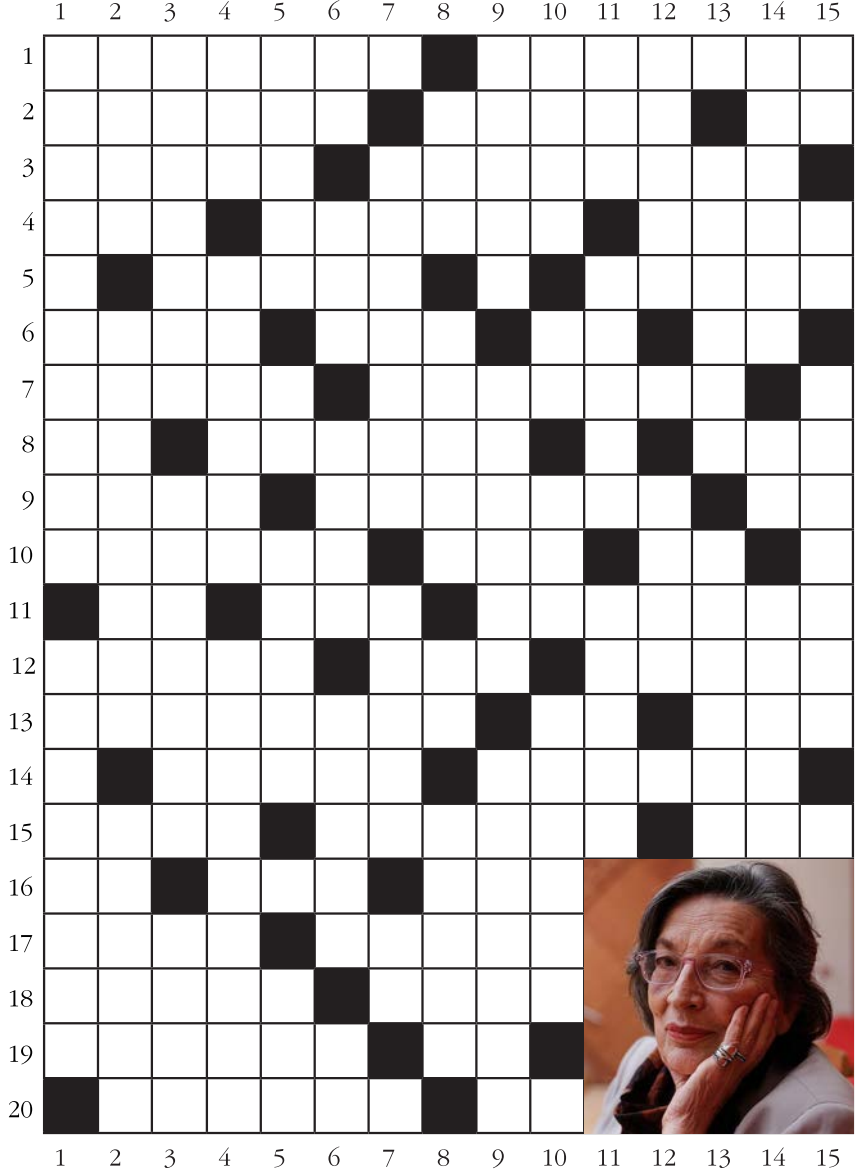
Dilay Erel, İstanbul

Kuzey Karanfil, Alanya

Kerime Vural

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

SOLDAN SAĞA: 1-Geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz devlet sanatçısı unvanlı fotoğrafta görülen keman virtüözümüz.-Balıkesir'in Karesi ilçesine bağlı bir belde. 2-Yönetmen Emre Yalgın'ın 2016 yapımı bir filmi.-'Maurice' (Fransız besteci ve piyanist).-Endonezya'nın plaka imi. 3-Sözlük.- Bakırdan yapılan yayvan yemek kabı. 4-İtici güç.-Çoban aldatan'da denilen bir kuş türü.-Afi. 5-Ardahan'ın bir ilçesi.- Elmasın değerini belirlemede kullanılan birim. 6-Açıklama.-Bir malın fiyatını arttırma.-Uzaklık işareti.-Manganezin simgesi. 7-Yönetmen Scott Derrickson'un 2012 yapımı bir filmi.- Kolu çevrilerek çalınan bir tür org. 8-İlave.-Yönetmen Gianfranco Parolini'nin 1969 yapımı bir filmi.-Amerikan Basketbol Ligi'ni simgeleyen harfler. 9-Eski dilde akciğerler.-Akla yakın, akıllıca.-Bir besin türü. 10-Bir gelişimi gösteren değerler arasındaki ilişki.-Altın.-Yunan alfabesinde bir harf. 11-Tal-yumun simgesi.-Yapma, etme.-Müzikte orta kalınlıktaki erkek sesi. 12-Robert De Niro'nun başrolünü oynadığı 2014 yapımı bir film.-'.... Van Cleef (ABD'li ünlü sinema sanatçısı).- Kiliselerde yer alan kutsal resimler. 13-Renkisz, beyaz bir ışık vererek yanan hidrokarbonlu bir gaz.-Aktinyumun simge- si.- Su saklayacak yer. 14-Bazı yörelerde kediye verilen ad.- 11. ve 15. yüzyıllar arasında bugünkü İspanya'da var olmuş olan krallık. 15-Dinî inançlara göre yaratılan ilk insan-Toplumla ilgili.-Bir renk. 16-Bir nota.- Göçebelerin konak yeri.-Dingil. 17-Ağza ait olan...-Bitki. 18-Bir tetkik neticesini bildiren yazı.- Saç ve elleri boyamakta kullanılan toz. 19-Genellikle üzeri siperli masa lambası.-Eski Mısır'da güneş tanrısı. 20-Avrupa yapımı uzay fırlatma aracı serisinin adı.-Boru sesi.

YUKARIDAN AŞAĞI: 1-'Her Gece Bodrum', 'Yalancı Şafak' adlı yapıtlarından da tanıdığımız edebiyatçımız.- Filikaları asmaya yarayan ve gemilerin bordalarında bulunan dikme. 2-Yapımcılığını ve başrol oyunculuğunu Yılmaz Güneyin yaptığı bir film.-Yunanistan'a ait bir ada.- Tahta perde, tahta bölme. 3-Vakitsiz anlamında bir sözcük.-Çanak kale'nin Ayvacık ilçesine bağlı bir belde.- Oyuncunun doğrudan seyirciye dönerek konuşması. 4-Maksim Gorki'nin bir yapıtı.- Yavaş, ağır bir biçimde.-Kelimelerin köklerini araştıran bilim dalı. 5-Lifleri dokumacılıkta kullanılan bir bitki.- Alçak, iniş yer.Bir ilimiz.-İskambilde bir kağıt. 6-Satrançta bir taş.- Bir asitle birleştğinde bir tuz oluşturan madde.-İspanya'nın kuzeyinde bir bölge.-Dil.-Radonun simgesi. 7-Hamamböceğiğillerden, temiz tutulmayan yerlerde üreyen zararlı bir böcek.-'..... Bacanos' (1888-1952 yılları arasında yaşamış olan kemeñçe üstadımız).- İki borunun birbirine birleştirdiği yer. 8-Tanrı- Orta oyununda ve Karagöz'de sarhoş tiplemesi.-Genişlik.- Olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme. 9-Açık, aleni.-Öğrenci.- Ay gibi güzel, parlak ve güçlü kimse. 10-Bir ticaret senedine yazılan kefillik.-Bir cetvel türü.-Tüyleri parlak ve renkli bir papağan türü.-Çarşılarda aynı işi yapan esnafın bulunduğu bölüm. 11-Eski dilde vurmak.-Tarihte zenginliği ve hazinelerinin çokluğuyla meşhur olmuş kral.- Yüksek makamlardaki devlet adamları. 12-Çorum'un bir ilçesi.-Bir meyve. 13-Erzurum'un bir ilçesi.-Yönetim bakımından kimi koşullar altında bağımsız hareket eden kurum. 14-Yağ tavası.-Berilyumun simgesi. İtalyanın Lazio bölgesine bağlı Viterbo ilinde bulunan bir komün. 15-İlgi eki.-Bir binek hayvanı.-Daldaki meyve kümesi.

Satranç

Mustafa Yıldız

TÜRKİYE EMEKTARLAR ŞAMPİYONASI

Türkiye Emektarlar Şampiyonası, 19 - 26 Mayıs 2023 tarihlerinde Ankara'da, TSF salonlarında, Emektarlar (50+), Kıdemli Emektarlar (65+) ve Kadın Kıdemli Emektarlar kategorilerinde toplam 108 yarışmacının katılımıyla yapıldı."

Vedat Ali Çetin Kaya - Cem Önem, Emektarlar 7. Tur

Merkeze oturan siyah atın c3 piyonunu yutmasına engel olunamıyor. 27... **Axc3** Siyah'ın , vezir kanadındaki piyon çoğunluğu oyun sonunda üstünlük olarak kendini gösterebilir, buna karşılık Beyaz, hemen rakip şaha karşı harekete geçmeli. 28.**Ff4 Ae4 29.g5 fxe5 30.hxe5 Kf5 31.Fe5+? Şf7?** (31... **Vxe5!** 32.**dxe5 Kxf3 33.Kxf3 Kxe5** Siyah'ın kalite kaybını karşılayacak tehlikeli geçer piyonları olurdu.) 32.**Ff4 Kh8 33.Ve2 Şe8 34.Kh2 Khf8 35.Kh6? K5f7** (35...**Ag3!** Beynel kaçtı.) 36.**Şg2 Fd7 37.Kfh1 Vc6? 38.Fxe4! dxe4** Tam zamanında figür değişimi. 39.**d5! Vxd5 40.Kxe6 Fxa4** (40... **c3** daha iyi.) 41.**Kd6 Vf5?** (41... **Vc5!** 42.**Vd2 Kd7** zorunlu idi.) 42.**Khh6 Fd7 43.Şg3 Kg8 44.Vh5 Şd8 45.Kh8 Kxh8 46.Vxh8+ Şe7 47.Vh4 Kh7?** (47... **Vg4+** 48.**Vxg4 Fxg4 =**) 48.**Kh6 Vh3+?? 49.Vxh3** Siyah terk etti. Emektarlar kategorisinde Çetinkaya, 6 puan ve averajla şampiyon oldu. Cüneyt Mert ve Yalçın İşler, aynı puanla 2. - 3. sıraları paylaştılar.

Cüneyt Mert - Turhan Korkmaz, Emektarlar 5. Tur

Görünüşe göre her iki oyuncu da gelişimlerini tamamlamadan, rok yapmadan, saldırıya geçmişler, tahtada birçok değişim olmuş, atlar kenarlara savrulmuş, kan gövdeyi götürmüş... Merkezde ilerlemiş bağlı geçerleri olan Beyaz, 21.**Fc4** ile konumdaki üstünlüğünü pekiştiriyor. 21...**Ab4** (21...**Ac3 22.Kd3** de Siyah için umut vermiyor.) 22.**Fxf7 Şc6 23.Ac4 Ac2+ 24.Şd2 Ad4 25.Şd3 Fg7, 26.Kb1 Kb8 27.Şe4 Ab5 28.Fd5+ Şd7 29.e6+ Şd8 30.Kxb5 Kxb5 31.Fc6 Kb4 32.e7+ Şc8 33.Şd5** Kahraman şah en ön cepheye savaşıyor! 33...**Kb3 34.d7+ Şc7 35.Kd1 Fd4 36.e8=V** Siyah terk etti. 1-0

Halil Nejat Özmen - Cemil Çiçek, Kıdemli Emektarlar 6. Tur

36.Fxd5? exd5 Siyah'ın b4 sürüşünden ürken Beyaz, hemen fil ile atı alıyor ama bu değişim ona mutluluk getirmeyecek. Bunun yerine 36.Ke5 ile siyah vezir kısıtlanabilirdi. 37.Vc3 Vd6 38.Kac1?? (38.Ke3 =) 38...Kxa3 Beyaz terk etti 0-1 39.Vxc6 Vxg3 sonrasında beyaz şah 3 hamlede mat olur. Cemil Çiçek, Kıdemli Emektarlar kategorisinde 6,5 puanla şampiyon oldu.

İbrahim Şamlı - Ahmet Akıncı, Kıdemli Emektarlar 3. Tur

38...Şe6?? Siyah, iki piyon gerilerden gelip toparladığı güzelim oyunu bir anlık dikkatsizlik sonucu kaybediyor. (38...Kd2 veya 38...Ke2 ile hem açarak ataktan kaçacak hem de filini koruyacaktı.) 39.Ke3 Şd5 40.Fxb2 f5 Koskoca kale gitti. (40...Kb1 41.Kxe4+ Şd5 42.Kg3 f5 ile ale-ti geri alınırdı ama çok piyon telef olurdu. 41.f3 Fc2 42.Ke5+ Şc6 43.Fd4 Fd1 44.Kxf5 Siyah terk etti. 1-0 Şamlı, 5,5 puanla ikinci oldu.

Fazilet Akgül - Ayşe Alparslan, Kadın Kıdemli Emektarlar, 5 Tur

Beyaz, c3 karesindeki atının aşırı yüklenmesini unutup 14.Kad1 ile açık dikeyi alıyor ama 14... Fxa4 15.Axa4 Axe4 ile merkez piyonunu yitiriyor. Oysa, 14.Fxd7 Vxd7 15.Axe5 ile tam tersi bir konum elde edebilirdi. 16.b4 cxb4 17.Vd3 f5 18.Vd5+ Şh8 19.Axe5 Ff6 20.Ad7?! Kfd8 21.Vxf5 Vc6?? 22.Aac5? (Beyaz, 22.Axf6 gxf6 23.Vxa5 yolundaki at ikramını geri çeviriyor.) 22...Axc5 23.Fxc5 Ac4 24.Fxb4 a5 25.Fc5 b6 26.Ff8? (Hâlâ 26.Axf6 çok çok iyiydi.) 26... Kxf8 27.Axf8 Kxf8 28.Kfe1 b5 29.Kd7 Ad6?? 30.Vg4? (30.Ve6 ile atı kazanırdı.) 30...Af7 31.Ke6?? Vxd7 Beyaz birkaç hamle oynadı ve terk etti. 0-1 Ayşe Alparslan, 6 puanla birinci oldu.

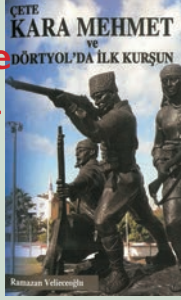

Bize Gönderilen Kitaplardan

Çete Kara Mehmet ve Dört Yol'da İlk Kurşun

Ramazan Veliieceoğlu

Kendi Yayını

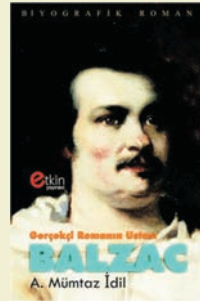
Aralık 2018 sayımızda Yaşar Öztürk'ün yazısında yer alan yanlışlıkları düzelteren, "İlk Kurşun" konusundaki karışıklıkları, bilinmeyenleri aydınlatan bir çalışma. Öztürk'e "Biliyorum siz bunu uydurarak yazmadınız. Bazı sözlü ya da yazılı kaynaklardan faydalandınız. Ancak o kaynak/ların verdiği bilgilerin hepsi doğru değil. Benim 8 Kasım 2018 tarihinde yayına çıkmış ve tam da bu konuları derinlemesine inceleyen araştırma kitabımı yolluyorum" diye yazan Veliieceoğlu, kendi olanakları ile bastırıldığı kitapta "İlk Kurşun"u Mehmet Kara'nın değil Dedesinin kardeşi Kara Mehmet'in attığını araştırmaları ile ortaya koyuyor: "Çete Kara Mehmet, 19 Aralık 1918 günü öğleden önce, Dört Yol-Ocaklı'da, işgalci düşmanlara karşı neler yapabileceklerini konuşmaktayken, devriye gezen Fransız jandarma

elbisesi giymiş iki Ermeni yol kıyısındaki kendi bahçesinden portakal toplamakta olan genç bir Türk kadına sarkıntılık ettiler. Kadını bağırpıp çığırarak evine doğru kaçtı, kurtuldu. Bu sarkıntılık olayına tanık olan Kara Mehmet, yol boyundaki yüksek çalıların arkasından ileriye gitti, jandarmalara pusu kurdu, onları kurşunladı. Baskılar üzerine Fransız komutan, Özerli'ye jandarma yolladı, Özerli muhtarı Mehmet, üyeler Abdülkadir ve Yusuf'u karakola getirtti. Muhtar ve iki arkadaşı karakol önünde jandarmanın gözleri önünde öldürdü. Bir manga(?) jandarma göstericilerle birlikte Özerli-Karakise'ye yolladı. Türkler, canlarını korumak için yolu taşlar, kayalarla geçilmez yapıp sipere yattılar. Barikatı yarmaya çalışan işgalci düşmana karşı burada aynı gün İkinci kez silahlar sıkıldı. İşgalciler geride on beş ölü bırakarak geri çekildi."(...)

Gerçekçi Romanın Ustası - Balzac

A. Mümtaz İdil

Etkin Yayınevi

Pinokyolar Ülkesinde Filler Kral Olur" kitabında: "Kurnaz olan der ki,

“sen bu işi bana bırak, hallederim.” Zeki olan der ki, “bu işi çözenin tek yol şudur...” Akıllı olan der ki, “dur hele, biraz düşünüp öyle karar verelim.” Elinizdeki bu kitap zeka ile kurnazlığın savaşında aklın bir kenarda durup beklemesini anlatmaktadır. Bugün yaşadıklarımız gibi. Akıl hiçbir şeyi çözememekte ve beklemektedir. Kurnazlık siyasi arenayı alabildiğine kuşatmış halde. Zeka da tüm tarih boyunca yaşadığı kısa mutluluklarla her şeyi çözdüğünü sanmaktadır. Oysa insan beyninin mephistosu diyebileceğimiz kurnazlık, her zaman akla da zekaya da üstün gelmiştir. Sebebi mi? İşte anlatılmak istenen de zaten bu... Zeka ve akıl beynin nitelikli fonksiyonlarıdır. Kurnazlık ise insan beyninin “ihtiras” durağıdır ve siz “dur” uyarısında bulunmadığınız sürece hiçbir durakta durmaz. Daha da tuhafı, sizin “dur” dediğiniz durak da zaten, onun durmak istediği duraktır. Tuhaf bir rapsodi, ama çözülmüş bir bilmecedir bütün bunlar. Farkındalık ise bambaşka bir şey...” diyen; 2017’de yitirdiğimiz yazarımız İdil’in yapıtları, çevirileri yeniden yayınlanıyor. “Şeytanla Çorba İçenin Kaşığı Uzun Olur”, “Dehşetin Kanlı Gölgesi Caligula” dışında çok sayıda çevirileri de bulunan İdil, Paris’teki malikanesine gizlice girmeye çalışırken üç aydır maaşını ödeyemediği bahçıvana yakalanan Balzac’ı anlatıyor.

Franz von Papan - Hitler’in Türkiye Büyükelçisi

Reiner Möckelmann

Kitap Yayınevi

İkinci Dünya Savaşı’nda Nazi Almanya’sının Türkiye büyükelçisi Franz von Papan’dı. Cumhurbaşkanı İnönü, Başbakan Saydam, Dışişleri Bakanı (daha sonra Başbakan) Saracoğlu, Menemencioğlu, Büyükelçi Gerede, Papan’ın başlıca muhataplarıydı. Onlar Avrupa’yı Atlas Okyanusu kıyılarından, Ural Dağlarına kadar istila eden Nazi selini Türkiye’den uzak tutmaya çalışıyorlar, Papan de Türkiye’nin Nazi Almanya’sı yanında saf tutması için çaba harcıyordu. Papan Türk vatandaşı Yahudilerin resmi görevlere alınmamasına çabalarken Anadolu Ajansında çalışanları işten çıkarttı. Türkiye’ye sığınan üniversitelerde görevlendirilen Yahudi ve Almanları kovmak için girişimlerde bulundu. 24 Şubat 1942’de Ankara’da bir suikasta uğradı. Suikastçı öldü Papan kurtuldu. (...)

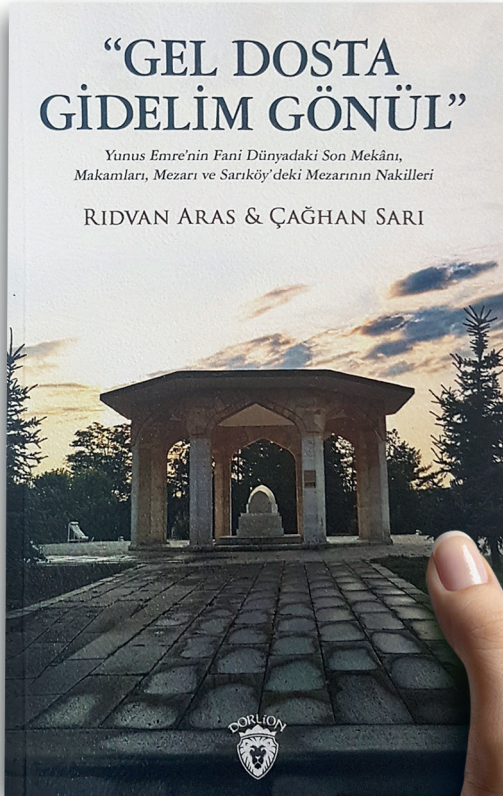

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: OLGUN YAMANER, AMASYA

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra hız kazanan milli edebiyat eğilimi ve Türkçeye yönelim, özellikle Fuat Köprülü'nün gündeme getirmesi sonucu Yunus Emre'nin "yeniden keşfedilmesi"yle yeni bir boyut kazanmış, Yunus Emre'ye olan ilgi 1930'lu yıllardan sonra tekrar hız kazanmıştır. Sonraki yıllarda artarak devam eden ilgi sonunda ülkemizde sahiplenme yarışına dönmüştür. Önce Eskişehir'in Mihalıççık ilçesine bağlı Sarıköy ön plana çıkmış, sonrasında İbrahim Hakkı Konyalı ile Cahit Öztelli'nin çabalarıyla Karaman iddiası ortaya atılmıştır. Her iki yer arasında tartışma sürerken yirmiye yakın yer Yunus Emre'nin mezarının kendi şehirlerinde olduğu savıyla harekete geçmişlerdir. Kuşkusuz, bir kişinin ancak bir mahalde kabri olur, diğerleri makamdır. Bu nedenle Yunus Emre'nin mezarlarının bulunduğu iddia edilen yerler tek tek ele alınıp bilgi ve belgelerin bir araya getirilmesiyle tarafımızdan çalışma başlatılmıştır.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

CEMAL TOLLU

1899'da İstanbul'da dünyaya geldi, Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki öğreniminden sonra Avrupa'ya gitti; Andre Lhote, Hans Hoffmann, Fernand Leger ve Gromaire gibi ünlü hocaların atölyelerinde çalıştı (1929-1932). Dönüşünde Güzel Sanatlar Akademisi'nde Leopold Levy'ye yardımcı ve Resim Bölümü şefi oldu.

Cemal Tollu aynı zamanda başarılı bir sanat yazarıydı. Yunan Mitolojisi ve Şeker Ahmet Paşa gibi kitaplarından başka, gazetelerde yıllarca haftalık eleştirisi, inceleme ve denemeler yayımladı. 1968 yılında İstanbul'da yaşama gözlerini kapadı.

ISSN 1301-7608

9 771301 760320